

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32 | 2023

Jätelainsäädäntö – opas keraamisten materiaalien kierrättäjille

Eevaleena Häkkinen

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Jätelainsäädäntö

– opas keraamisten materiaalien kierrättäjille

Eevaleena Häkkinen

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32 | 2023

Suomen ympäristökeskus
Kiertotalousratkaisut

Kirjoittaja: Eevaleena Häkkinen

Vastaava erikoistoimittaja: Petrus Kautto

Rahoittaja: Suomen rakennerahasto-ohjelma Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) REACT-EU-välineen määrärahoista
Julkaisija ja kustantaja: Suomen ympäristökeskus (Syke)
Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki, puh. 0295 251 000, syke.fi

Taitto: Eevaleena Häkkinen ja Pirkko Väänänen

Kannen kuva: Maarit Puurunen

Julkaisu on saatavana veloitusetta internetistä: syke.fi/julkaisut | helda.helsinki.fi/syke

ISBN 978-952-11-5604-5 (PDF)
ISSN 1796-1726 (verkoj.)

Julkaisuvuosi: 2023

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Varsinais-Suomen liitto

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Åbo Akademi
University

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

TURKU
SCIENCE
PARK Oy Ltd

Tiivistelmä

Jätelainsäädäntö – opas keraamisten materiaalien kierrättäjille

Perinteisen keramiikan jätteiden eli rakennus- ja purkamistoiminnassa syntyvän laatta- ja saniteettiposliinijätteen sekä käytetyn astiakeramiikan kierrätys ja hyödyntäminen on Suomessa toistaiseksi varsin vähäistä. Rakennus- ja purkujätteille ja vaarattomille teollisuusjätteille tullaan todennäköisesti asettamaan EU:ssa kierrätystavoitteita 2020-luvun loppuun mennessä. Myös yhdyskuntajätteitä koskevia kierrätystavoitteita tullaan todennäköisesti kiristämään nykyisestä. Uudistuvien tavoitteiden täyttämiseksi on tulevaisuudessa tarpeen ohjata kierrätykseen myös määrältään vähäisempiä jätevirtoja.

Kierrätystoimintaa sääntelevä jätelainsäädäntö koetaan usein vaikeaselkoiseksi ja toimintaa rajoittavaksi. Keraamisen jätteen kierrätysedellytysten parantamiseksi ”Keraaminen purkujäte kiertotaloudessa – KERPUR” -projektissa valmisteltiin tämä jätelainsäädäntöä koskeva opas.

Oppaassa on käyty läpi keraamisen jätteen kierrätyksen ja hyödyntämisen kannalta keskeiset voimassa olevat jätelainsäädännön säännökset sekä toiminnan ympäristöluvanvaraisuutta koskevat säännökset. Säännöksiä tarkastellaan oppaassa erityisesti perinteisen keramiikan hyödyntämisen näkökulmasta. Lisäksi oppaassa tarkastellaan lyhyesti, mitä velvoitteita uusiomateriaaleille tulee kemikaali- ja rakennustuotelainsäädännöstä sen jälkeen, kun materiaali lakkaa olemasta jätettä ja se siirtyy tuotelainsäädännön piiriin.

Opas on tarkoitettu keramiikkajätteen kierrätysarvoketjun toimijoille.

Asiasanat: lainsäädäntö, jätteet, keramiikka, kierrätys, hyödyntäminen

Sammandrag

Avfallslagstiftningen – guide för återvinnare av keramiskt material

I Finland är materialåtervinningen och annat utnyttjande av keramikavfall tills vidare på en blygsam nivå. Keramikavfall består av använd kärlkeramik samt kakel- och sanitetsporslinsavfall som uppstår vid bygg- och rivningsverksamhet. Inom EU kommer man sannolikt att ställa upp mål för materialåtervinningen av bygg- och rivningsavfall och ofarligt industriavfall före utgången av 2020-talet. Även materialåtervinningsmålen för kommunalt avfall kommer sannolikt att skärpas. För att uppfylla de kommande förnyade målen måste man i framtiden styra också smärre avfallsflöden till materialåtervinning.

Avfallslagstiftningen som reglerar materialåtervinningsverksamheten upplevs ofta som svårbegriplig och begränsande. För att förbättra förutsättningarna för materialåtervinningen av keramiskt avfall bereddes denna handbok om avfallslagstiftningen i projektet "Keramiskt rivningsavfall inom cirkulär ekonomi - KERPUR".

I handboken behandlas de bestämmelser i gällande avfallslagstiftning som är centrala med tanke på materialåtervinningen och utnyttjandet av keramiskt avfall samt bestämmelser om verksamhet som kräver miljötillstånd. Bestämmelserna granskas i handboken särskilt med tanke på återvinningen av traditionell keramik. I handboken granskas dessutom kort vilka skyldigheter som ställs på återvinningsmaterial antingen med stöd av lagstiftningen om byggprodukter eller kemikalier efter att materialet upphör att vara avfall och överförs till produktlagstiftningen.

Handboken är avsedd för aktörer inom värdekedjan för materialåteranvändningen av keramikavfall.

Nyckelord: lagstiftning, avfall, keramik, återvinning, återanvändning

Abstract

Waste legislation – guide for ceramic material recyclers

The recycling and recovery of traditional ceramic waste, i.e. waste tiles and sanitary ware from construction and demolition as well as used tableware, is currently quite limited in Finland. By the end of 2020s, recycling targets will likely be set in the EU for construction and demolition wastes and non-hazardous industrial wastes. Also, the existing recycling targets for municipal waste will likely be increased. In the future, fulfilling the renewed targets will require directing also minor waste streams to recycling.

The waste legislation that regulates recycling is often seen as obscure and restrictive. To enhance the recycling possibilities for ceramic wastes, this guide on waste legislation was prepared in project “Ceramic Demolition Waste in Circular Economy – KERPUR”.

The guide outlines the key provisions of waste legislation as well as provisions related to environmental permit that are relevant for recycling and recovery of ceramic waste. The provisions are reviewed especially with regard to the recovery of traditional ceramics. In addition, the guide briefly examines which obligations are placed on recycled materials in legislation concerning chemicals or construction products after the material ceases to be waste and falls within the scope of product legislation.

The guide is intended for the operators of the ceramic waste value chain.

Keywords: legislation, wastes, ceramics, recycling, recovery

Jätelainsäädäntö – opas keraamisten materiaalien kierrättäjille

Eevaleena Häkkinen

Tämän raportin ydinviestit:

- Kiertotalouden keskeisenä tavoitteena on säästää luonnonvaroja ja hyödyntää materiaalit tehokkaasti ja kestävästi.
- Rakennusala kuluttaa EU:ssa noin 50 % kaikesta käyttöön otetusta materiaalista ja tuottaa yli 35 % kaikesta jätteestä. Materiaalitehokkuutta parantamalla rakennusten rakentamisesta ja korjaamisesta aiheutuvia kasvihuonepäästöjä voitaisiin vähentää jopa 80 prosenttia.
- Rakennus- ja purkamistoiminnassa syntyvän laatta- ja saniteettiposliinin sekä käytetyn astiakeramiikan kierrätys ja hyödyntäminen on Suomessa toistaiseksi vähäistä.
- Kierrätystoimintaa sääntelevä jätelainsäädäntö koetaan usein vaikeaselkoiseksi ja toimintaa rajoittavaksi.
- Keraamisen jätteen kierrättäjien avuksi on laadittu tämä opas, jossa on käyty läpi kierrätyksen ja hyödyntämisen kannalta keskeiset jätelainsäädännön säännökset sekä toiminnan ympäristöluvanvaraisuutta koskevat säännökset.
- Lisäksi oppaassa tarkastellaan lyhyesti, mitä velvoitteita uusiomateriaaleille tulee kemikaali- ja rakennustuotelainsäädännöstä sen jälkeen, kun materiaali lakkaa olemasta jätettä.

Esipuhe

Perinteisen keramiikkajätteen eli saniteettiposliinin, laattakeramiikan ja astiakeramiikan järjestäytynyt keräys puuttuu Suomesta ja toistaiseksi keramiikkajätteen kierrätys on vähäistä. Kierrätyksen edellytysten parantamiseksi toteutettiin 1.9.2021 - 31.8.2023 ”Keraaminen purkujäte kiertotaloudessa – KERPUR” -hanke, jonka tavoitteena oli tukea systeemistä muutosta lineaaritaloudesta kohti kiertotaloutta yrityksissä, teollisuudessa ja muussa yhteiskunnassa, ja siten edistää hiilineutraalisuustavoitteiden toteutumista. Hankkeen erityistavoitteena oli kierrätyksen laatukriteerien määrittely ja uusien käyttökohteiden tunnistaminen keraamiselle jätteelle. Keraamisten jätteiden kierrättämistä pilotoitiin yhdessä yritysten kanssa.

Hankkeessa tarkasteltiin myös keraamisen rakennus- ja purkujätteen kierrätykseen liittyvää lainsäädäntöä. Kierrätystoimintaa sääntelevä jätelainsäädäntö koetaan usein vaikeaselkoiseksi ja toimintaa rajoittavaksi. Osana KERPUR-hanketta Suomen ympäristökeskuksessa valmisteltiin tämä toiminnanharjoittajien käyttöön tarkoitettu opas, jossa on käyty läpi keraamisen jätteen kierrätyksen ja hyödyntämisen kannalta keskeiset jätelainsäädännön ja toiminnan ympäristöluvanvaraisuutta koskevat säännökset. Säännöksiä tarkastellaan oppaassa erityisesti perinteisen keramiikan hyödyntämisen näkökulmasta.

KERPUR-hankkeessa hankepartnereina olivat Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu, Suomen ympäristökeskus ja Turku Science Park Oy, joka toimi myös hankkeen koordinaattorina. Hanke rahoitettiin osana Euroopan unionin covid-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia (REACT-EU).

Kiitän hankkeen rahoittajia, ja toivon, että opas tukee osaltaan keramiikkajätteen kierrätysjärjestelmien kehitystä lisäämällä käytännön toimijoiden tietämystä jätelainsäädännöstä.

Helsingissä marraskuussa 2023

Tekijä

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Sammandrag.....	4
Abstract	5
Esipuhe	7
1 Johdanto.....	11
2 Keraamisiin jätteisiin sovellettavia jätelainsäädännön keskeisiä säännöksiä	12
2.1 Jätehuollon etusijajärjestys.....	12
2.2 Erilliskeräysvelvoitteet ja hyödyntämistavoitteet.....	13
2.2.1 Yleinen erilliskeräysvelvollisuus	13
2.2.2 Keraamisen jätteen erilliskeräysvelvoitteet ja hyödyntämistavoitteet	13
2.3 Vastuu keraamisen jätteen jätehuollon järjestämisestä.....	15
2.3.1 Vastuu rakennus- ja purkujätteen ja teollisuudessa syntyvän keraamisen jätteen jätehuollon järjestämisestä.....	15
2.3.2 Vastuu astiakeramiikan jätehuollon järjestämisestä	16
2.4 Jätteen luovutus.....	16
2.5 Vaarallisia jätteitä ja jätteiden luokittelua koskevat säännökset.....	17
2.5.1 Jätteen vaaralliseksi luokittelun periaatteet.....	17
2.5.2 Keraamisen jätteen luokittelu.....	19
2.5.3 Mitä velvoitteita jätteen luokittelusta vaaralliseksi jätteeksi seuraa?	20
2.6 POP-jätteitä koskevat säännökset.....	21
2.7 Jätteen kuljetusta koskevat jätelainsäädännön velvoitteet.....	22
2.7.1 Jätteen kuljettajan hyväksyntä jätehuoltorekisteriin	22
2.7.2 Siirtoasiakirjavelvoite	23
2.7.3 Jätteen pakkaaminen, merkitseminen ja kuljetus	24
2.8 Kirjanpito- ja raportointivelvoitteet	24
2.9 Jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma	25
3 Rakennuksen purkamisen yhteydessä edellytettävät selvitykset syntyvistä jätteistä	26
3.1 Rakennus- ja purkujäteilmoitus	26
3.2 Tulevat muutokset rakennusjätteitä koskevaan selvityselvoitteeseen	26
3.3 Rakennus- ja purkujäteilmoitus osana purkukartoitusta	27
4 Ympäristölupavelvollisuus	28
4.1 Mitä keraamisen jätteen käsittelytoimintoja ympäristölupavelvollisuus koskee?	28
4.2 Ympäristölupaviranomaisen määräytyminen	29
4.3 Ympäristöluvan myöntämisedellytykset	30
4.4 Ympäristöluvan hakumenettely	31

5 Jättemateriaalien hyödyntämistä maarakentamisessa koskevat säännökset	33
5.1 Jätteiden maarakennuskäyttöön sovellettavat lupa- ja rekisteröintimenettelyt	33
5.2 Eräiden jätteiden hyödyntäminen MARA-asetuksella	33
6 Jäteperäisten materiaalien tuotteistaminen	37
6.1 Jätteeksi luokittelun päättyminen (EEJ)	37
6.1.1 EEJ-päätösten tasot	37
6.1.2 Tapauskohtainen EEJ-päätösprosessi	38
6.1.3 Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat kriteerit tapauskohtaisessa EEJ-päätöksenteossa	39
6.2 Luokittelu sivutuotteeksi	40
6.3 Mitä velvoitteita sivutuotteeksi luokittelusta tai jätteeksi luokittelun päättymisestä seuraa? ..	41
6.4 Rakennustuotesäännökset	42
6.5 Kemikaalilainsäädännön tuotevaatimuksia	43
6.5.1 Jäteperäisten materiaalien REACH-rekisteröintivelvoite	44
6.5.2 Esineeksi luokiteltavia jäteperäisiä materiaaleja koskevat REACH-velvoitteet	45
 Liite 1: Jätedirektiivin liitteen III terveys- tai ympäristövaaraa aiheuttavien aineiden pitoisuusrajat	47
Liite 2. POP-asetuksen liitteen IV jätteitä koskevat pitoisuusrajat	51
Liite 3: Siirtoasiakirjan tietovaatimukset	53
Liite 4: Jätteen tuottajan kirjanpitovelvoitteet	56
Liite 5: Jätteen käsittelijän kirjanpitovelvoitteet	58
Liite 6: Jätteen kuljettajan, välittäjän ja kerääjän kirjanpitovelvoitteet	60
Liite 7: Ympäristölupahakemuksessa vaadittavat tiedot	61
Sanasto ja lyhenteet	65
Lainsäädäntöviittaukset	67
Lähteet	69

1 Johdanto

Kiertotalouden keskeisenä tavoitteena on säästää luonnonvaroja ja hyödyntää materiaalit tehokkaasti ja kestävästi. EU:n kiertotalouden toimenpideohjelman (CEAP) (Euroopan komissio, 2020) mukaan kiertotalouteen siirtyminen on keskeinen edellytys sille, että EU:n kykenee saavuttamaan tavoitteensa olla ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä ja pysäyttää biodiversiteetin heikkeneminen. EU:n siirtymä kiertotalouteen tulee vähentämään luonnonvarojen käyttöön kohdistuvaa painetta sekä luomaan kestävä kasvua ja työpaikkoja. Rakennustuotteet ovat yksi keskeinen tuoteryhmä kiertotalouden toimenpideohjelmassa. Rakennusala kuluttaa ohjelman mukaan noin 50 prosenttia kaikesta käyttöön otetusta materiaalista ja tuottaa yli 35 % EU:n kaikesta jätteestä. Materiaalitehokkuutta parantamalla rakennusten rakentamisesta ja korjaamisesta aiheutuvia kasvihuonepäästöjä voitaisiin vähentää jopa 80 prosenttia.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kiertotalouden strategisesta ohjelmasta 8.4.2021 (Valtioneuvosto, 2021). Tavoitteena on muutos, jolla kiertotaloudesta luodaan talouden perusta vuoteen 2035 mennessä. Ohjelmalla halutaan vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Ohjelman tavoitteena on mm. vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta ja kaksinkertaistaa materiaalien kiertotalousaste vuoteen 2035 mennessä.

EU:n kierrätystavoitteet ovat todennäköisesti kiristymässä 2020-luvulla. Jätedirektiivi edellyttää, että komissio pohtii kierrätystavoitteiden asettamista rakennus- ja purkujätteelle ja sen materiaalikohtaisille jakeille sekä vaarattomalle teollisuusjätteelle vuoden 2024 loppuun mennessä, ja antaa tarvittaessa sitä koskevan lainsäädäntöehdotuksen. Lisäksi komission on tarkasteltava uudelleen yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteita vuoden 2028 loppuun mennessä. Uudistuvien tavoitteiden täyttämiseksi on kierrätykseen ohjattava tulevaisuudessa myös määrältään vähäisempiä jätevirtoja.

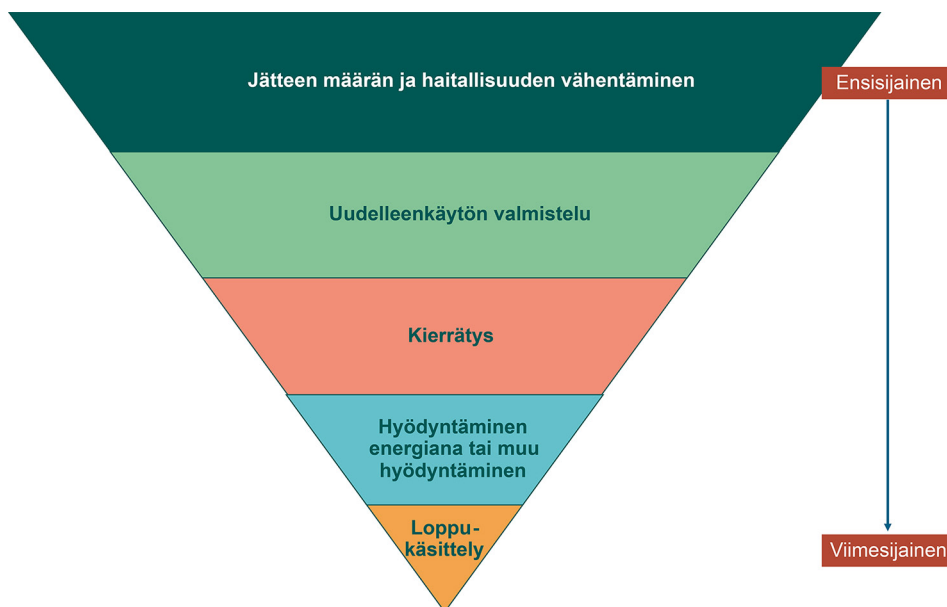
Keraamiset materiaalit ovat laaja kokonaisuus erilaisia savi- ja maamineraaleista valmistettuja tuotteita, joihin kuuluvat mm. lasi, tiilet, mineraalivilla, sementti, saniteettiposliini, klinkkeri- ja kaakelilaatat ja astiakeramiikka. Lasin (erityisesti pakkauslasin) ja tiilijätteen kierrätys on jo varsin vakiintunutta toimintaa. Myös teollisuuden valmistuksesta tulevaa puhdasta keramiikkajätettä hyödynnetään keraamien tuotannossa, kuten tiilien ja tulenkestävien materiaalien valmistuksessa. Rakennus- ja purkamistoiminnassa syntyvän laatta- ja saniteettiposliinin sekä käytetyn astiakeramiikan kierrätys ja hyödyntäminen on sen sijaan Suomessa toistaiseksi varsin vähäistä.

Kierrätystoimintaa sääntelevä jätelainsäädäntö koetaan usein vaikeaselkoiseksi ja toimintaa rajoittavaksi. Tässä oppaassa on käyty läpi keraamisen jätteen kierrätyksen ja hyödyntämisen kannalta keskeiset jätelainsäädännön säännökset sekä toiminnan ympäristöluvanvaraisuutta koskevat säännökset. Säännöksiä tarkastellaan oppaassa erityisesti perinteisen keramiikan eli saniteettiposliinin, laattakeramiikan ja astiakeramiikan hyödyntämisen näkökulmasta. Lisäksi oppaassa tarkastellaan lyhyesti, mitä velvoitteita uusiomateriaaleille tulee kemikaali- ja rakennustuotelainsäädännöstä sen jälkeen, kun materiaali lakkaa olemasta jätettä. Opas on tarkoitettu keramiikkajätteen kierrätysarvoketjun toimijoille.

2 Keraamisiin jätteisiin sovellettavia jätelainsäädännön keskeisiä säännöksiä

2.1 Jätehuollon etusijajärjestys

Jätehuollon keskeisenä periaatteena on jätelain (646/2011) 8 §:ssä säädetty ns. jätehuollon etusijajärjestys (kuva 1). Etusijajärjestyksen mukaan ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä syntyy, se on valmisteltava uudelleenkäyttöä varten. Ellei uudelleenkäyttö ole mahdollista, jäte on ensisijaisesti kierrätettävä aineena ja toissijaisesti hyödynnettävä se muulla tavoin (materiaalina tai energiana). Jäte voidaan loppukäsitellä (kuten sijoittaa kaatopaikalle) vain, jos sen hyödyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti mahdollista.

Kuva 1: Jätelain 8 §:n mukainen etusijajärjestys

Jätelain 8 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on noudatettava etusijajärjestystä sitovana velvoitteena siten, että saavutetaan kokonaisuutena arvioiden lain tarkoituksen kannalta paras tulos. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon tuotteen ja jätteen elinkaaren aikaiset vaikutukset, ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuusperiaate¹ sekä toiminnanharjoittajan tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjestystä.

Etusijajärjestyksen noudattamisvelvollisuus koskee kaikkia toiminnanharjoittajia, joiden toiminnassa syntyy keraamista jätettä. Lisäksi se koskee kaikkia keraamisen jätteen ammattimaisia kerääjiä ja keraamista jätettä ammatti- tai laitospäisesti käsitteleviä toiminnanharjoittajia.

Etusijajärjestystä tulee soveltaa esimerkiksi arvioitaessa purkukohteessa syntyvälle keraamiselle jätteelle soveltuvia käsittelyvaihtoehtoja. Ympäristöministeriön oppaan ”Purkutyöt – opas tekijöille ja teettäjille”²

¹ Varovaisuus- ja huolellisuusperiaate on määritelty ympäristönsuojelulain (527/2014) 20 §:ssä: ”Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen.”

² urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-036-1

(Lehtonen, 2019) mukaan rakennus- tai purkuhankkeeseen ryhtyvän tulee osaltaan noudattaa etusijajärjestystä ja ohjata purkutöiden suorittajaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Purku-urakassa voidaan asettaa tavoitteita mm. rakennusosien ja materiaalien uudelleenkäyttöön sekä jätelajien kierrätykseen ja hyödyntämiseen. Kilpailutuksessa voidaan edellyttää purku-urakoitsijoilta suunnitelmaa tavoitteiden toteuttamiseksi ja tehdä tarjousten vertailu kokonaistaloudellisuus huomioiden. (Lehtonen, 2019).

2.2 Erilliskeräysvelvoitteet ja hyödyntämistavoitteet

2.2.1 Yleinen erilliskeräysvelvollisuus

Yleisestä jätteiden erilliskeräysvelvollisuudesta on säädetty jätelain 15 §:ssä. Erilliskeräysvelvoitteita tiukennettiin heinäkuussa 2021 (jätelain muutos 714/2021). Jätelain mukaan **erilliskeräys on lähtökohtainen velvollisuus: lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on etusijajärjestyksen toteuttamiseksi kerättävä toisistaan erillään, eikä niitä saa sekoittaa muihin jätteisiin tai materiaaleihin** (Ympäristöministeriö, 2022a).

Erilliskeräysvelvollisuudesta voi jätelain 15 §:n mukaan poiketa vain, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- erilaisten jätteiden yhteiskeräys ei heikennä niiden laatua eikä vähennä mahdollisuuksia valmistella ne uudelleenkäyttöön, kierrättää ne tai hyödyntää ne muulla tavoin etusijajärjestyksen mukaisesti;
- erilliskeräys ei johda parhaaseen mahdolliseen kokonaistulokseen, kun otetaan huomioon jätteen jätehuollon kokonaisvaikutukset ympäristöön;
- erilliskeräys ei ole teknisesti toteutettavissa, kun otetaan huomioon jätteen keräyksen hyvät käytännöt;
- erilliskeräyksen kustannukset olisivat kohtuuttomia ottaen huomioon mahdollisuudet parantaa erilliskeräyksen kustannustehokkuutta, erilliskerätyn jätteen ja siitä jalostetun uusiораaka-aineen myynnistä saatavat tulot sekä kustannukset, jotka syntyvät lajittelemattoman jätteen keräyksen ja käsittelyn kielteisistä ympäristö- ja terveysvaikutuksista.

Mikäli erilliskeräyksestä poiketaan, tulisi poikkeamisperusteen olemassaolo jätelain perusteluiden (HE 40/2021 vp) mukaan osoittaa selvityksellä.

2.2.2 Keraamisen jätteen erilliskeräysvelvoitteet ja hyödyntämistavoitteet

Rakennus- ja purkujäte

Etusijajärjestyksen noudattamisvelvollisuutta on tarkennettu rakennus- ja purkujätteen osalta jäteasetuksen (valtionneuvoston asetus jätteistä 978/2021) 25–26 §:ssä. Asetuksen 25 §:n mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta siten, että hankkeessa otetaan talteen ja käytetään uudelleen käyttökelpoiset rakennusosat ja -materiaalit. Lisäksi on toimittava niin, että toiminnassa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta rakennus- ja purkujätettä. Rakennus- ja purkujätteen haltijan on 26 §:n mukaan järjestettävä erilliskeräys vähintään seuraaville jätelajeille:

- betoni, tiili, kivennäislaatat ja keramiikka

- asfaltti
- bitumi ja kattuhuopa
- kipsi
- kyllästämätön puu
- metalli
- lasi
- muovi
- paperi ja kartonki
- mineraalivillaeriste
- maa- ja kiviaines

Betoni, tiili, kivennäislaatat ja keramiikka on jäteasetuksen mukaan lajiteltava erikseen jätelajeittain, jos se on mahdollista. Erilliskerätty rakennus- ja purkujäte on toimitettava sellaiseen käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa jätteestä voidaan valmistella uudelleenkäyttöön, kierrättää tai hyödyntää materiaalina.

Hyödyntämisen tulee olla mahdollisimman korkealaatuista.

Jäteasetuksen 27 § edellyttää, että syntyvästä rakennus- ja purkujätteestä hyödynnetään (muutoin kuin energiana tai polttoaineeksi valmistamisessa) vuosittain valtakunnallisesti vähintään 70 paino-%. Tavoite perustuu EU:n jätedirektiiviin. Tavoitteen laskennassa ei huomioida kallio- tai maaperästä irrotettuja maa- ja kiviaineksia eikä vaarallisia jätteitä.

Teollisuudessa syntyvä keraaminen tuotantojäte

Teollisuudessa syntyvälle keraamiselle tuotantojätteelle ei ole jätelainsäädännössä säädetty omia erilliskeräysvelvoitteita tai kierrätystavoitteita. Toiminnan jätehuoltoa koskevat kuitenkin jätelain 8 §:n etusijajärjestys ja 15 §:n yleinen erilliskeräysvelvollisuus. Etusijajärjestys velvoittaa ohjaamaan jätteen ensisijaisesti uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen (ks. tarkemmin edellä luvut 2.1 ja 2.2.1).

Käytetty astiakeramiikka

Kotitalouksista ja ravintoloista ym. ravitsemustoiminnoista peräisin oleva astiakeramiikka kuuluu yhdyskuntajätteisiin. Käytetylle astiakeramiikalle ei ole jätelainsäädännössä asetettu omaa erilliskeräysvelvoitetta, mutta sitäkin koskee jätelain 15 §:n yleinen erilliskeräysvelvollisuus (ks. edellä luku 2.2.1).

Astiakeramiikalle ei ole myöskään asetettu jätelainsäädännössä erillistä kierrätys- tai hyödyntämistavoitetta. Jäteasetuksessa on kuitenkin asetettu yhdyskuntajätteelle kokonaisuudessaan ajan myötä nouseva kierrätystavoite, jonka toteutumiseen lasketaan mukaan myös astiakeramiikka. Syntyvästä yhdyskuntajätteestä on vuonna 2025 kierrätettävä vähintään 55 %, vuonna 2030 60 % ja vuonna 2035 jo 65 %. Tavoite perustuu EU:n jätedirektiiviin.

Suomen yhdyskuntajätteen kierrätysaste ei ole viime vuosina juurikaan noussut vaan se on vaihdellut vuosina 2015–2020 välillä 41–43 %. Ilman merkittäviä lisätoimia Suomi ei pysty täyttämään asetettuja kierrätystavoitteita määräaikaan mennessä. Astiakeramiikan kierrätysjärjestelmän kehittäminen parantaisi osaltaan yhdyskuntajätteen kierrätysastetta.

2.3 Vastuu keraamisen jätteen jätehuollon järjestämisestä

Jätelain 6 §:n 1 momentin 16-kohdan mukaan jätehuollolla tarkoitetaan ”jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä”.

Jätelaissa vastuu jätehuollon järjestämisestä on yleensä jätteen haltijalla. Tästä on joitakin poikkeuksia. Kunta vastaa osittain yhdyskuntajätteiden jätehuollon järjestämisestä. Lisäksi erälle jätelajeille on jätelaissa säädetty tuottajavastuu, eli tuotteiden valmistajien ja maahantuojien tulee järjestää tuotteiden jätehuolto kustannuksellaan, kun tuotteet poistetaan käytöstä. Keraamisia jätteitä syntyy useilla eri toimialoilla. Keraamisten jätteiden jätehuolto voikin kuulua jätteen haltijalle, kunnalle tai alkuperäisen tuotteen tuottajalle, riippuen siitä, mistä toiminnosta jäte on peräisin (taulukko 1).

Jätehuollon järjestämisvastuussa oleva taho vastaa myös jätelain ja -asetuksen erilliskeräystä ja etusijajärjestyksen toteutumista koskevien velvoitteiden noudattamisesta (ks. luvut 2.1–2.2). **Kun keraamisen jätteen erilliskeräys- ja kierrätysjärjestelmää organisoidaan, tulisi järjestelmän suunnittelu ja toteutus tehdä yhteistyössä kyseisen keraamisen jättejakeen jätehuollosta vastuussa olevan tahon kanssa.**

Taulukko 1: Eräiden keraamisten jätteiden jätehuoltovastuun jakautuminen

Keraaminen jäte	Alkuperä	Vastuutaho
Laatat ja saniteettiposliini	Rakennus- ja purkutoiminta	Jätteen haltija
Laatat ja saniteettiposliini	Kotitalouksien pienimuotoinen itse tehtävä rakennus- ja purkutoiminta	Kunta
Laatat, saniteettiposliini ja astiakeramiikka, tuotantohylky	Teollisuus	Jätteen haltija
Astiakeramiikka	Kotitaloudet	Kunta
Astiakeramiikka	Kunnan hallinto- ja palvelutoiminta (esim. koulujen ja päiväkotien keittiöt ja -ruokalat)	Kunta
Astiakeramiikka	Yksityiset ravintolat tai muut ravitsemispalvelut (esim. yksityiset ja hyvinvointialueiden terveydenhuollon yksiköt, yksityiset majoitus- ja ravitsemusliikkeet)	Jätteen haltija
Keraamiset pakkaukset	Kaikki toimialat	Tuottajavastuu

2.3.1 Vastuu rakennus- ja purkujätteen ja teollisuudessa syntyvän keraamisen jätteen jätehuollon järjestämisestä

Jätelain 28 §:n mukaan rakennus- ja purkujätteen sekä teollisuudessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestämisvastuu kuuluu jätteen haltijalle. Jätteen haltijalla tarkoitetaan ”jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on” (jätelain 6 §:n 1 mom. 11-kohta). Poikkeuksen tästä säännöstä muodostavat:

- toimialalla syntyvät tuottajan vastuun piiriin kuuluvat jätteet kuten pakkausjätteet, sekä
- kotitalouksien pienimuotoisessa itse tehtävässä rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvä jäte, joka kuuluu jätelain 32 §:n mukaan kunnan jätehuoltovastuulle.

Jätteen haltija yleensä ostaa jätehuoltopalvelut yksityisiltä jätealan yrityksiltä, joilla on tarvittavat hyväksynnät kyseisen jätteen vastaanottoon (ks. luku 2.4).

2.3.2 Vastuu astiakeramiikan jätehuollon järjestämisestä

Kotitalouksissa sekä ravintoloissa ja muissa ravitsemuspalveluissa käytetty astiakeramiikka kuuluu yhdyskuntajätteeseen. Yhdyskuntajätteen jätehuoltovastuu voi jätteen alkuperän mukaan kuulua joko kunnalle tai jätteen haltijalle.

Asumisessa syntyvä keramiikkajäte kuuluu jätelain 32 §:n mukaan kunnan jätehuoltovastuulle. Kunnan vastuulle kuuluvat myös kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa, kuten koulujen keittiöissä ja ruokaloissa, syntynyt astiakeramiikkajäte, sekä ns. kivijalkayrityksissä (esim. yksityisissä ravintoloissa tai muissa yrityksissä) syntynyt astiakeramiikkajäte, joka on sovittu kerättäväksi kiinteistöllä yhdessä asumisessa ja kunnan hallintopalveluissa syntyvän jätteen kanssa.

Muissa kuin edellä mainituissa ravintoloissa ja ravitsemuspalveluissa (esimerkiksi yksityiset ja hyvinvointialueiden³ terveydenhuollon yksiköt sekä yksityiset majoitus- ja ravitsemusliikkeet) syntyvän astiakeramiikan jätehuoltovastuu kuuluu jätteen haltijalle.

2.4 Jätteen luovutus

Jätelain 29 §:n mukaan jätteen saa luovuttaa pääsääntöisesti vain sellaiselle toimijalle, jolla on tarvittavat viranomaisluvut ja -hyväksynnät kyseisen jätteen vastaanottoon:

- jätteen ammattimaiselle tai laitosmaiselle käsittelijälle, jolla on ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupa;
- ympäristönsuojelulain liitteessä 2 lueteltuihin toimintoihin, jos kyseinen toiminto on rekisteröity ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ja toimijalla rekisteröinnin perusteella on oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä⁴;
- jätteen välittäjälle, kerääjälle ja ammattimaiselle kuljettajalle, jolla on jätelain 11 luvun mukainen hyväksyntä tai merkintä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskusten) ylläpitämään jätehuoltorekisteriin;
- tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden osalta vain tuottajan tai tuottajayhteisön keräysjärjestelmään tai sellaiselle vastaanottajalle tai kerääjälle, joka toimii yhteistoiminnassa tuottajan tai tuottajayhteisön kanssa (jätelaki, 47 §).

Jätelain perusteluiden (HE 199/2010 vp) mukaan **luovuttajan on tarvittaessa luovutuksen yhteydessä tarkistettava, että jätteenkuljettaja ja jätteen käsittelijä ovat oikeutettuja ottamaan jätteen vastaan.**

Jätelain mukaan jätteen saa luovuttaa myös vastaanottajalle, jolta ei edellytetä yllä mainittua hyväksymistä, merkitsemistä, ympäristölupaa tai rekisteröintiä, jos tällä on riittävä asiantuntemus sekä taloudelliset ja tekniset valmiudet jätehuollon järjestämiseen. Jätelain perustelujen mukaan jätteen

³ Jätelain 32 a §:ssä on säädetty vuoden 2025 loppuun jatkuvasta siirtymäajasta, jonka aikana hyvinvointialueiden hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen säilyy kunnan vastuulla, ellei hyvinvointialue ole ottanut yhdyskuntajätehuoltoa hoidettavakseen jo aiemmin.

⁴ Ympäristönsuojelulain liitteen 2 rekisteröitäviin toimintoihin kuuluvat mm. asfalttiasemat, jotka hyödyntävät asfalttijätettä tai energiantuotannon lentotuhkaa (valtioneuvoston asetus 846/2012), sekä kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat, jotka hyödyntävät kivihiilen polton lentotuhkaa (VNA 858/2018).

luovuttavalla haltijalla on selonottovelvollisuus jätteen vastaanottajan ammattitaidosta ja mahdollisuuksista toimittaa jäte jätelainsäädännön vaatimusten mukaiseen käsittelyyn. Jätteen luovuttajan selonottovelvollisuuden laajuus määräytyy tapauskohtaisesti muun muassa jätteen laadun ja määrän mukaan. Jätteen vastaanottajia, joille jätteen voi luovuttaa, voivat vakiintuneen laintulkinnan mukaan olla esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestöt, jotka järjestävät vapaaehtoisia keräystapahtumia.

Jätelain 30 §:n mukaan jätteen haltijan vastuu jätehuollon järjestämisestä lakkaa ja siirtyy uudelle haltijalle, kun jäte luovutetaan 29 §:n mukaisesti vastaanottajalle, jolla on siihen tarvittava lupa tai hyväksyntä. Jos jäte on luovutettu jätelain vastaisesti muulle vastaanottajalle, jätehuollon järjestämisestä vastaavat sekä jätteen uusi että edellinen haltija yhdessä.

Vastuu jätehuollosta ei kuitenkaan siirry ammattimaiselle kuljettajalle, joka ainoastaan kuljettaa jätettä toisen toimijan toimeksiannosta. Ennen kuin jäte luovutetaan ELY-keskuksen hyväksymälle kuljettajalle, on jätteen lähettäjän vastuulla varmistaa, että varsinaisella jätteen käsittelylaitoksella on siihen tarvittava ympäristölupa tai muu jätelain 29 §:n mukainen hyväksyntä.

2.5 Vaarallisia jätteitä ja jätteiden luokittelua koskevat säännökset

2.5.1 Jätteen vaaralliseksi luokittelun periaatteet

Keraamisen jätteen luokittelu vaaralliseksi tai vaarattomaksi jätteeksi tulee tehdä jätelainsäädännössä säädettyjen kriteerien mukaisesti.

Vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätelain 6 §:n mukaan jätettä, jolla on jokin vaarallinen ominaisuus (*vaaraominaisuus*). Jäteasetuksen 3 §:n mukaan **ominaisuudet, joiden perusteella jäte luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi, säädetään jätedirektiivin liitteessä III** (voimassa oleva liite III on annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014⁵ ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997⁶). Jätedirektiivin liitteessä III määritellyt jätteiden vaaraominaisuudet (eli HP-luokat) on lueteltu taulukossa 2.

Jätedirektiivin liitteessä III on säädetty myös tarkemmat kriteerit eri vaaraomaisuuksien arvioimiselle. Siinä on annettu mm. terveys- tai ympäristövaaraa aiheuttavien aineiden pitoisuusrajat (liite 1). Pitoisuusrajat on asetettu aineiden kemikaalilainsäädännön mukaisen vaaraluokituksen perusteella. Aineiden vaaraluokituksista on säädetty EU:n kemikaalien luokittelua, merkintöjä ja pakkaamista koskevassa ns. CLP-asetuksessa (EY N:o 1272/2008⁷). Fysikaalisille vaaraominaisuuksille (jätteen räjähtävyys, hapettavuus ja syttyvyys) ei ole säädetty pitoisuusrajoja, vaan niitä on tarvittaessa arvioitava testaamalla.

Kemikaalilainsäädännön mukaiset vaaraluokitukset ovat ainekohtaisia. Siten esimerkiksi puhtaan alkuaineen (kuten tietyn metallin) vaaraluokitus voi olla eri kuin sen muodostaman yhdisteen (esimerkiksi metallioksidin, -kloridin tai -sulfaatin). Jätteiden luokituksessa on siis tiedettävä, minä yhdisteenä alkuaineet jätteessä esiintyvät, jotta tiedetään, mitä vaarallisen jätteen pitoisuusrajaa siihen sovelletaan. Jos riittävän luotettavaa tietoa ei ole saatavissa, jäteluokituksessa tulisi olettaa alkuaineen olevan vaarallisimman

⁵ Komission asetus (EU) N:o 1357/2014 jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY liitteen III korvaamisesta.

⁶ Neuvoston asetus (EU) 2017/997 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY liitteen III muuttamisesta vaarallisuusominaisuuden HP 14 "ympäristölle vaarallinen" osalta.

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksista, merkinnöistä ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta.

Taulukko 2: Jätteiden ominaisuudet, jotka tekevät jätteestä vaarallista (jätedirektiivin liite III, annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014 ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997).

HP-luokka	Määritelmä jätedirektiivin liitteessä III
HP 1 Räjähävä	Jätteet, jotka kemiallisesti reagoimalla kykenevät muodostamaan kaasua, jonka lämpötila, paine ja muodostumisnopeus ovat sellaisia, että niistä voi aiheutua vahinkoa ympäristölle. Pyrotekniset jätteet, räjähtävät orgaaniset peroksidijätteet ja räjähtävät itsereaktiiviset jätteet kuuluvat mukaan
HP 2 Hapettava	Jätteet, jotka yleensä happea luovuttamalla voivat aiheuttaa tai edistää muiden materiaalien palamista
HP 3 Syttyvä	– Syttyvä nestemäinen jäte: nestemäinen jäte, jonka leimahduspiste on alle 60 °C, tai kaasuöljyn, dieselpolttoaineen ja kevyiden polttoöljyjen, joiden leimahduspiste on > 55 °C ja ≤ 75 °C, jätteet; – Syttyvä pyroforinen neste ja kiinteä jäte: kiinteä tai nestemäinen jäte, joka jo pieninä määrinä syttyy viiden minuutin kuluessa jouduttuaan kosketuksiin ilman kanssa; – Syttyvä kiinteä jäte: kiinteä jäte, joka on herkästi palava tai joka saattaa aiheuttaa tulen syttymisen tai myötävaikuttaa tulen syttymiseen hankauksen kautta; – Syttyvä kaasumainen jäte: kaasumainen jäte, joka on syttyvää ilman kanssa 20 °C:n lämpötilassa ja 101,3 kPa:n vakiopaineessa; – Veden kanssa reagoiva jäte: jäte, joka veden kanssa kosketuksiin joutuessaan kehittää vaarallisia määriä syttyviä kaasuja; – Muu syttyvä jäte: syttyvät aerosolit, syttyvä itsestään kuumeneva jäte, syttyvät orgaaniset peroksidit ja syttyvä itsereaktiivinen jäte
HP 4 Ärsyttävä – ihoärsytys ja silmävauriot	Jätteet, jotka voivat aiheuttaa ihoärsytystä tai silmävaurion
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys (STOT) / aspiraatiovaara	Jätteet, jotka voivat olla elinkohtaisesti myrkyllisiä joko kerta-altistumisen tai toistuvan altistumisen seurauksena tai jotka aiheuttavat välittömiä myrkytysvaikutuksia aspiraation seurauksena
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Jätteet, jotka voivat aiheuttaa välittömiä myrkytysvaikutuksia suun tai ihon kautta tai hengitysteitse annosteltuna
HP 7 Syöpää aiheuttava	Jätteet, jotka aiheuttavat syöpää tai lisäävät sen esiintyvyyttä
HP 8 Syövyttävä	Jätteet, jotka voivat aiheuttaa ihon syöpymistä
HP 9 Tartuntavaarallinen	Jätteet, jotka sisältävät eläviä pieneliöitä tai niiden myrkyjä ja joiden tiedetään tai uskotaan aiheuttavan tauteja ihmisissä tai muissa elävissä organismeissa
HP 10 Lisääntymiselle vaarallinen	Jätteet, joilla on haitallisia vaikutuksia aikuisten miesten ja naisten sukupuolitoimintoihin ja hedelmällisyyteen ja jotka aiheuttavat jälkeläisten kehityshäiriöitä
HP 11 Perimää vaurioittava	Jätteet, jotka voivat aiheuttaa mutaation, joka on solun geneettisen aineksen määrän tai rakenteen pysyvä muutos
HP 12 Välittömästi myrkyllistä kaasua vapauttava	Jätteet, joista vapautuu välittömästi myrkyllisiä kaasuja (Acute Tox. 1, 2 tai 3) niiden joutuessa kosketuksiin veden tai hapon kanssa
HP 13 Herkistävä	Jätteet, jotka sisältävät yhtä tai useampaa ainetta, jonka tiedetään aiheuttavan herkistäviä vaikutuksia iholle tai hengityselimille
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Jätteet, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa välittömästi tai myöhemmin vaaraa yhdelle tai useammalle ympäristön osa-alueelle
HP 15	Jätteet, joilla voi olla jokin edellä luetelluista vaarallisista ominaisuuksista, jota alkuperäisellä jätteellä ei suoranaisesti ollut

luokituksen saavana yhdisteenä, jossa alkuaine voi todennäköisesti esiintyä jätteessä (ns. ”reasonable worst case” -periaate) (Euroopan komissio, 2018; Ympäristöministeriö, 2019a).

Vaarallisen jätteen määritelmää on täydennetty jäteasetuksen liitteessä 3 annetulla jäteluettelolla. Siinä on määritelty, mitä jätteitä pidetään vaarallisina jätteinä. Luettelo perustuu EU:n vastaavaan jäteluetteloon (komission päätös 2014/955/EU⁸).

Jätenimikkeet on jaettu luettelossa kaksinumeroisten pääotsikoiden ja nelinumerotason alaotsikoiden alle. Jokaisella jätenimikkeellä on kuusinumeroinen tunnusnumero. Jos jäte on vaarallinen jäte, tunnusnumeron jälkeen on merkitty tähti (*). Jäteluettelossa on kolmenlaisia nimikkeitä:

- jätteet, jotka on aina luokiteltu vaarallisiksi
- jätteet, jotka on aina luokiteltu vaarattomiksi
- jätteet, joille löytyy sekä vaarattoman että vaarallisen jätteen nimike (ns. rinnakkaisnimikkeet)

Jos jäte kuuluu sellaiseen jätenimikkeeseen, joka on luokiteltu aina vaaralliseksi jätteeksi tai aina vaarattomaksi jätteeksi, ei jätteen vaaraominaisuuksista tarvitse tehdä erillistä arviota jätteen luokitteluun.

Jos samalle jätteelle löytyy jäteluettelossa sekä vaarattoman jätteen että vaarallisen jätteen nimike (eli ns. rinnakkaisnimike), on jätteen luokittelu tehtävä tapauskohtaisesti. Jos jätteellä on yksikin taulukon 2 vaaraominaisuuksista, jäte luokitellaan nimikeparin vaarallisen jätteen nimikkeeseen. Jos taas vaaraominaisuuksia ei ole, voidaan jäte luokitella nimikeparin vaarattoman jätteen nimikkeeseen.

Lisätietoa jätteiden luokittelusta vaaralliseksi tai vaarattomaksi jätteeksi on ympäristöministeriön julkaisussa ”Jätteen luokittelu vaaralliseksi jätteeksi – päivitetty opas”⁹ (Ympäristöministeriö, 2019a).

2.5.2 Keraamisen jätteen luokittelu

Keraamisille jätteille on jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelossa useita eri jätenimikkeitä niiden alkuperän mukaan (taulukko 3). Osa keraamisista jätteistä voi luokittua jäteluettelon ja sen tulkinassa käytettävien vaaraominaisuuskriteerien mukaan vaaralliseksi jätteeksi.

Jäteluettelon mukaan keraamisia tuotteita valmistavasta teollisuudesta peräisin oleva keramiikka-, tiili- ja laattajäte luokitellaan aina vaarattomaksi jätteeksi, koska sille on jäteluettelossa vain vaarattoman jätteen nimike (nimike 10 12 08). Samoin kotitalouksista, ravintoloista ja muista vastaavista lähteistä erilliskerätylle käytetyille astiakeramiikalle on jäteluettelossa vain aina vaarattoman jätteen nimike.

Rakennus- ja purkukohteista peräisin oleville keraamisille jätteille on jäteluettelossa ns. rinnakkaisnimike, eli samalle jätteelle on sekä vaarattoman jätteen nimike että vaarallisen jätteen nimike. Esimerkiksi laatoille ja keramiikalle on vaarattoman jätteen nimike 17 01 03, ja vaarallisen jätteen nimike 17 01 06* (betonin, tiilten, laattojen ja keramiikan seokset tai lajitellut jakeet, jotka sisältävät vaarallisia aineita). Näistä oikea jäteluokka määräytyy sen mukaan, sisältääkö laatta- ja keramiikkajäte vaarallisia aineita yli jätedirektiivin liitteessä III säädettyjen pitoisuusrajojen. Asbestia sisältäville rakennusaineille on jäteluettelossa kuitenkin ainoastaan vaarallisen jätteen nimike (17 06 05*). Siten kaikki keraaminen purkujäte, joka sisältää asbestia, on aina vaarallista jätettä.

⁸ Komission päätös 2014/955/EU jäteluettelosta annetun päätöksen 2000/532/EY muuttamisesta.

⁹ urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-001-9

Taulukko 3: Esimerkkejä erilaisille keraamisille jätteille soveltuvista nimikkeistä jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelossa. Jäteluokan tyyppi (aina vaaraton/aina vaarallinen/rinnakkaisnimike) on määritelty EU:n komission jäteluokitusta koskevassa tulkintaoppaassa (Euroopan komissio, 2018)

Jätekoodi	Jätenimike	Jäteluokan tyyppi
Keraamisten tuotteiden, tiilien ja laattojen valmistuksessa syntyvät epäkelvot tuotteet:		
10 12 08	keramiikka-, tiili-, laatta- ja rakennustuotejäte (poltettu)	Aina vaaraton jäte
Rakennus- ja purkukohteista peräisin olevat keraamiset jätteet:		
17 01 02	tiilet	Rinnakkaisnimike (vaaraton)
17 01 03	laatat ja keramiikka	Rinnakkaisnimike (vaaraton)
17 01 06*	betonin, tiilten, laattojen ja keramiikan seokset tai lajitellut jakeet, jotka sisältävät vaarallisia aineita	Rinnakkaisnimike (vaarallinen)
17 01 07	muut kuin nimikkeessä 17 01 06 mainitut betonin, tiilten, laattojen ja keramiikan seokset	Rinnakkaisnimike (vaaraton)
17 02 02	lasi	Rinnakkaisnimike (vaaraton)
17 02 04*	lasi, muovi ja puu, jotka sisältävät vaarallisia aineita tai ovat niiden saastuttamia	Rinnakkaisnimike (vaarallinen)
17 06 05*	asbestia sisältävät rakennusaineet	Aina vaarallinen jäte
Keraamiset pakkaukset:		
15 01 06	sekalaiset pakkaukset	Rinnakkaisnimike (vaaraton)
15 01 07	lasipakkaukset	Rinnakkaisnimike (vaaraton)
15 01 10*	pakkaukset, jotka sisältävät vaarallisten aineiden jäämiä tai ovat niiden saastuttamia	Rinnakkaisnimike (vaarallinen)
Erilliskerätty käytetty astiakeramiikka (kotitalouksista ja ravintoloista ym.):		
20 01 99	jätelajit, joita ei ole mainittu muualla	Aina vaaraton jäte

2.5.3 Mitä velvoitteita jätteen luokittelusta vaaralliseksi jätteeksi seuraa?

Kaikki jätelainsäädännön yleiset säännökset koskevat sekä vaarallisiksi että vaarattomiksi luokiteltuja jätteitä. Lisäksi lainsäädännössä on vaarallisia jätteitä koskevia erityissäännöksiä. (Ympäristöministeriö, 2019b).

Toiminnanharjoittajalla ja jätteen haltijalla on jätelain 12–13 §:n mukaan yleinen selvilläolovelvollisuus jätteen ja jätehuollon ympäristö- ja terveysvaikutuksista ja velvollisuus ehkäistä jätteestä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa. Nämä velvoitteet koskevat sekä vaarallista että vaaratonta jätettä. Kaikkien jätteiden keräyksessä, kuljetuksessa ja käsittelyssä on huolehdittava siitä, ettei jätehuollosta aiheudu ympäristön pilaantumisen

vaaraa aiheuttavia päästöjä. Jätehuollossa on käytettävä parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja noudatettava ympäristön kannalta parasta käytäntöä, jätteen luokituksesta riippumatta. (Ympäristöministeriö, 2019b).

Jätelain muutoksen 714/2021 perusteluissa (HE 40/2021 vp) on todettu, että myös vaarattomalla jätteellä voi olla haitallisia ominaisuuksia, jotka jätteen epäasianmukaisen kuljetuksen, käsittelyn ja muun jätehuollon seurauksena voivat johtaa vakaviinkin terveys- ja ympäristöhaittoihin. Siksi vaarattomankin jätteen käsittely ja muu jätehuolto tulee aina järjestää asianmukaisesti jätelakia ja ympäristönsuojelulakia noudattaen.

Jätteen luokittelu ei suoraan ratkaise jätteen oikeaa käsittelytapaa. Jätteen luokittelulla vaaralliseksi tai vaarattomaksi voi kuitenkin olla vaikutusta esimerkiksi jätteelle soveltuvan käsittelytavan valintaan, ympäristölupaviranomaisten toimivaltajakoon, jätettä käsittelevän laitoksen ympäristölupa- ja jätteiden pakkaamiseen, merkintään ja kirjanpitoon (Ympäristöministeriö, 2019b). Luokittelu vaaralliseksi jätteeksi voi esimerkiksi vaikuttaa siihen, salliiiko tietyn käsittelylaitoksen ympäristölupa kyseisen jätteen vastaanoton.

Jätteen luokittelu vaaralliseksi ei lainsäädännön mukaan yleensä estä jätteen kierrättämistä tai hyödyntämistä, jos siitä ei aiheudu jätelain ja ympäristönsuojelulain vastaisesti terveys- tai ympäristöhaittoja. Yksittäisissä säädöksissä on kuitenkin voitu asettaa rajoituksia vaarallisten jätteiden käsittelylle. Esimerkiksi jätteiden käyttö maarakentamisessa rekisteröintimenettelyllä on rajattu MARA-asetuksessa (843/2017) vain tiettyihin vaarattomiin jätenimikkeisiin, betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymistä koskevassa asetuksessa (466/2022) prosessin syöttöpanoksena sallitaan vain vaarattomia betonijätteitä, ja valtioneuvoston asetus (846/2012) asfalttiasemien ympäristönsuojeluvuorokausista koskee vaarattomaksi luokitellun asfalttijätteen ja kivihiilen polton lentotuhkan käyttöä asfaltin raaka-aineena. Valtioneuvoston asetuksessa kaatopaikoista (331/2013) säädetty kaatopaikkakelpoisuusvaatimukset ovat puolestaan erilaiset vaarallisen ja vaarattoman jätteen kaatopaikkasijoitukselle.

Jätelain 17 § kieltää vaarallisen jätteen laimentamisen tai muulla tavoin sekoittamisen laadultaan erilaiseen jätteeseen tai muuhun aineeseen. Sekoittamiskiellosta voidaan poiketa, jos sekoittaminen on tarpeellista jätteen käsittelemiseksi, ja siihen on saatu ympäristölupa. Kiellon vastaisesti sekoitetut vaaralliset jätteet on eroteltava, jos erottelu on tarpeen terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi ja erottelu on teknisesti mahdollista toteuttaa aiheuttamatta kohtuuttomia kustannuksia. (Ympäristöministeriö, 2019b).

Vaaralliselle jätteelle on säädetty laajemmat kirjanpitovelvoitteet kuin vaarattomalle jätteelle (ks. luku 2.8). Vaarallisen jätteen kuljetusta varten on laadittava siirtoasiakirja. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja koskee vaarallisen jätteen lisäksi mm. POP-jätettä ja kaikkea rakennus- ja purkujätettä (ks. luku 2.7.2).

2.6 POP-jätteitä koskevat säännökset

Jätelain 6 §:n mukaan POP-jätteellä tarkoitetaan jätettä, joka sisältää EU:n POP-asetuksen (EU) 2019/1021¹⁰ liitteessä IV lueteltuja pysyviä orgaanisia yhdisteitä vähintään liitteessä IV säädetyn pitoisuusrajan verran.

Pysyvät orgaaniset yhdisteet (Persistent Organic Pollutants, POP) ovat myrkyllisiä, hitaasti hajoavia kemiallisia yhdisteitä, jotka kertyvät eliöihin ravintoketjussa ja kulkeutuvat kauas päästöpaikastaan ilman, veden tai muuttavien eläinlajien välityksellä. POP-yhdisteitä on käytetty eri aikakausina hyvin monenlaisissa tuotteissa (Ympäristöministeriö, 2016; Ympäristöministeriö, 2023a).

Rakennustuotteet ovat olleet keskeinen käyttökohde useille POP-yhdisteille. Mm. rakennusten muovisissa eristeissä ja muissa muovimateriaaleissa on aiemmin käytetty bromattuja palonsuoja-aineita heksabromisyklodekaania (HBCDD) ja bromidifenyylieettereitä (BDE-yhdisteet). Betonielementtien, ovien ja ikkunoiden saumaussmassoissa sekä erilaisissa pinnoitteissa ja liimoissa on voitu käyttää PCB:tä ja

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1021, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, pysyvistä orgaanisista yhdisteistä (uudelleenlaadittu).

lyhytketjuisia klooriparafiineja (SCCP). Em. aineita voi edelleen löytyä purkumateriaaleista. (Seppälä ym., 2012; Danish EPA, 2014; Meriläinen, 2019; Ramboll, 2019; Ympäristöministeriö, 2023a).

Pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävien jätteiden (POP-jätteiden) käsittelylle on säädetty EU:n POP-asetuksessa hyvin tarkat säännökset. **POP-asetuksen mukaan jäte, joka sisältää POP-yhdisteitä vähintään yhtä paljon kuin POP-asetuksen liitteessä IV säädetty pitoisuusraja, on loppukäsiteltävä tai hyödynnettävä siten, että jätteen sisältämät POP-yhdisteet hävitetään tai muunnetaan palautumattomasti sellaiseen muotoon, jolla ei ole pysyvien orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia. POP-jätteen kierrätys on kielletty** (lukuun ottamatta eräitä metalliteollisuuden metallipitoisia jätteitä). Nämä velvoitteet koskevat kaikkia POP-jätteitä riippumatta siitä, luokitellaanko ne vaarallisiksi vai vaarattomiksi jätteiksi. POP-asetuksen liitteen IV pitoisuusrajat jätteille on esitetty liitteessä 2.

POP-jätteelle sallittuja hyödyntämis- ja loppukäsittelymenetelmiä¹¹ ovat ainoastaan seuraavat:

- Fysikaalis-kemiallinen käsittely (loppukäsittelymenetelmä D9),
- Poltto ilman energian talteenottoa (loppukäsittelymenetelmä D10),
- Poltto hyödyntäen jäte energiana (hyödyntämismenetelmä R1),
- Metallin talteenotto ja kierrätys (hyödyntämismenetelmä R4); sallittu vain tietyille metalliteollisuuden metallipitoisille jätteille, jotka kierrätetään POP-asetuksen liitteessä V luetelluilla menetelmillä.

Jos vain osa jätteestä sisältää pysyviä orgaanisia yhdisteitä tai on niiden saastuttama, kyseinen osa on erotettava muusta jätteestä ja käsiteltävä POP-asetuksen hyväksytyillä käsittelytavoilla. Jätejäte, josta POP-yhdisteitä sisältävä osa on eroteltu pois, voidaan käsitellä jätelainsäädännön mukaisesti myös muilla kuin POP-asetuksessa säädettyillä menetelmillä.

Jätteen tuottajan ja haltijan on POP-asetuksen mukaan pyrittävä mahdollisuuksien mukaan estämään jätteen saastuminen POP-yhdisteillä. Siten koko POP-jätteen käsittelyketju tulee ensisijaisesti järjestää niin, ettei toiminnassa syntyvä tai käsiteltävä muu jäte pääse missään vaiheessa saastumaan pysyvillä orgaanisilla yhdisteillä esimerkiksi jätteiden sekoittumisen vuoksi (Ympäristöministeriö, 2023a).

Jos mikään edellä luetelluista käsittelymenetelmistä ei ole ympäristön kannalta paras vaihtoehto POP-jätteen käsittelylle, aluehallintovirasto (AVI) voi myöntää tietyissä poikkeustapauksissa luvan jätteen sijoittamiseen vaarallisen jätteen kaatopaikalle, syvälle kallioperään tai suolakaivokseen.

POP-jätteen kuljetusta varten on laadittava siirtoasiakirja (ks. luku 2.7.2).

Lisätietoa POP-jätteitä koskevista velvoitteista on saatavissa ympäristöministeriön oppaista ”Pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävien jätteiden käsittelyvaatimukset”¹² (Ympäristöministeriö, 2016) ja ”POP-jätteen tunnistusopas”¹³ (Ympäristöministeriö, 2023a).

2.7 Jätteen kuljetusta koskevat jätelainsäädännön velvoitteet

2.7.1 Jätteen kuljettajan hyväksyntä jätehuoltorekisteriin

Jätteen ammattimaisen kuljettajan on oltava hyväksytty ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin ennen toiminnan aloittamista (jätelain 94–96 §).

¹¹ Hyödyntämismenetelmät on lueteltu jäteasetuksen liitteessä 1 ja loppukäsittelymenetelmät liitteessä 2.

¹² urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4627-5

¹³ urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-215-0

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön (tuomiot asioissa C-270/03 ja C-311/99) mukaisesti ammattimaisen kuljetuksen käsite kattaa:

- Kuljettajan ammatissa muiden tuottamia jätteitä kuljettavat toimijat,
- Laitokset ja yritykset, jotka kuljettajan ammattia harjoittamatta kuitenkin liiketoiminnassaan kuljettavat jätteitä tavanomaisesti tai säännöllisesti riippumatta siitä, ovatko jätteet muiden tai niiden itsensä tuottamia.

Tämän perusteella jätehuoltorekisteriin hyväksyntää tulee hakea myös ammattimaisten toimijoiden, jotka kuljettavat omatoimisesti toiminnassaan syntyvät jätteet tavanomaisesti tai säännöllisesti, ts. vastaavat itse toimintansa jätehuollosta myös kuljetusten osalta. Ammattimaisena jätteenkuljettajana pidetään esimerkiksi rakennusyritystä, joka saneeraa tai purkaa (jopa) kokonaisia rakennuksia ja jonka toiminnassa syntyy jätettä toistuvasti, jätettä voi syntyä suuriakin kertamääriä, ja yritys kuljettaa omalla kalustollaan toiminnassaan syntyneitä jätteitä tavanomaisesti tai säännöllisesti. (Ympäristöministeriö, 2014).

Jätteen haltijan on varmistettava, että käytettävä jätteen kuljettaja on hyväksytty ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin jätteen ammattimaisena kuljettajana. ELY-keskuksen hyväksymispäätöksessä on määritelty ne jätteet, joita kuljettaja saa kuljettaa. Suomen ympäristökeskus pitää yllä tietopalvelua, josta on saatavilla tietoja jätehuoltorekisteriin hyväksytyistä jätteenkuljettajista (jatehuoltokompassi.fi). (Ympäristöministeriö, 2023b).

2.7.2 Siirtoasiakirjavelvoite

Rakennus- ja purkujätteiden, mukaan lukien keraamisten jätteiden, kuljetuksen mukana on oltava jätelain 121 §:n mukaan siirtoasiakirja. Siirtoasiakirjaa edellytetään myös mm. pilaantuneen maa-aineksen, kaikkien vaarallisten jätteiden ja pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävien ns. POP-jätteiden kuljetuksessa.

Muulla kuin rakentamisessa tai purkamisessa syntyvän keraamisen jätteen kuljetukselta ei edellytetä siirtoasiakirjaa, ellei kyseistä jätettä luokitella vaaralliseksi jätteeksi tai POP-jätteeksi.

Siirtoasiakirjassa on oltava tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta.

Siirtoasiakirja on 121 a §:n mukaan laadittava ensisijaisesti sähköisenä. Siirtoasiakirjan tietojen on oltava koneluettavassa muodossa. Jätteen haltijan on vahvistettava siirtoasiakirjassa annettujen tietojen oikeellisuus sähköisellä allekirjoituksella, sähköisellä leimalla tai muulla luotettavalla sähköisellä todentamismenetelmällä. Vastaavasti jätteen kuljettajan on vahvistettava jätteen kuljetettavaksi ottaminen ja vastaanottajan jätteen vastaanotto. Jätteen haltijan ja vastaanottajan on säilytettävä siirtoasiakirjan tiedot kolmen vuoden ajan siirron päättymisestä. Markkinoilla on kaupallisia toimijoita, jotka tarjoavat jätteenhaltijoille valmiita sähköisiä siirtoasiakirjapalveluita (Ympäristöministeriö, 2023a).

Siirtoasiakirja voidaan laatia toissijaisesti myös paperisena, jos käytössä ei ole sähköisen asiakirjan laatimiseksi tarvittavia laitteita tai jos sähköisessä siirtoasiakirjajärjestelmässä on tekninen vika (HE 40/2021 vp). Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että paperinen siirtoasiakirja on kuljetuksen mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Paperiseen siirtoasiakirjaan on tehtävä vastaavat vahvistukset kuin sähköiseenkin siirtoasiakirjaan. Ne voidaan tehdä allekirjoituksilla tai muilla järjestelyillä, jos tämä ei heikennä vahvistuksen luotettavuutta. Sekä jätteen haltijan että vastaanottajan on säilytettävä kopio siirtoasiakirjasta kolmen vuoden ajan. (Ympäristöministeriö, 2023a).

Jätelain 121 b §:n mukaan **jätteen haltijan on ilmoitettava siirtoasiakirjan tiedot Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään rekisteriin (siirtorekisteri.fi).**

Siirtoasiakirjan sisältövaatimuksia on tarkennettu jäteasetuksen 40 §:ssä ja liitteessä 5. Ne on kuvattu yksityiskohtaisesti tämän oppaan liitteessä 3.

2.7.3 Jätteen pakkaaminen, merkitseminen ja kuljetus

Jäteasetuksen 7 §:n mukaan jäte on pakattava ja merkittävä siten, että jätteen säilyttämisestä ja kuljettamisesta ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, ja että jätteelle voidaan järjestää sen laadun mukainen käsittely. Jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisesti jätteen pakkaamisessa tulisi mahdollisuuksien mukaan käyttää uudelleenkäytettäviä tai kierrätyspakkauksia.

Vaarallisen jätteen pakkauksen on jäteasetuksen 8 §:n mukaan oltava tiivis ja tiiviisti uudelleen suljettava. Pakkauksen on kestävä tavanomaisesta käytöstä, siirtämisestä ja säilytysolosuhteista aiheutuva kuormitus ja rasitus. Pakkauksen ja sulkimen materiaalit eivät saa reagoida vaarallisen jätteen kanssa siten, että jätteestä aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jäteasetuksen 9 §:n mukaan vaarallisen jätteen pakkaukseen on merkittävä:

- jätteen haltijan nimi;
- jätteen nimi;
- turvallisuuden ja jätehuollon järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot ja varoitukset;
- jos jätteellä on jokin vaaraominaisuuksista HP 1–8, HP 10, HP 11 tai HP 14¹⁴:
 - jätteen pääasiallisia vaaraominaisuuksia aiheuttavat aineet;
 - kemikaalien luokitusta, merkintää ja pakkaamista koskevan EU:n CLP-asetuksen mukaiset varoitusmerkinnät.

Jäteasetuksen 11 §:n mukaan jäte on kuljetettava tiiviissä pakkauksessa tai umpinaisessa kuljetusvälineessä. Jäte voidaan kuljettaa myös muulla tavoin (esimerkiksi peitettynä), jos voidaan varmistua siitä, ettei jätettä pääse ympäristöön kuormauksen tai kuljetuksen aikana eikä jätteestä aiheudu tapaturmavaaraa.

Jätteen kuljetuksessa on tapauskohtaisesti selvítettävä, kuuluuko jäte vaarallisten aineiden maantiekuljetusta (VAK) koskevien määräysten piiriin (uudistettu laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta 541/2023¹⁵). Keraamisten jätteiden kuljetukseen ei yleensä sovelleta VAK-määräyksiä.

2.8 Kirjanpito- ja raportointivelvoitteet

Jätelain 118 §:n mukaan **jätteen tuottajan, jätteen ammattimaisen tai laitospäiväkirjan, muun ympäristöluvanvaraisen toiminnan harjoittajan sekä jätteen kuljettajan, välittäjän ja kerääjän on pidettävä osaltaan kirjaa jätteistä**. Kirjanpitovelvollisuus ei koske toimintaa, joka ei vaadi ympäristölupaa ja jossa syntyy muuta vaaratonta jätettä kuin POP-jätettä alle 100 tn/v¹⁶. Ympäristöluvanvaraisen jätteen ammattimaisen tai laitospäiväkirjan on jätteiden lisäksi pidettävä kirjaa myös uudelleenkäytön valmistelussa, kierrätyksessä tai muussa hyödyntämisessä syntyvistä tuotteista ja materiaaleista.

¹⁴ Jätteiden vaaraominaisuudet on lueteltu oppaan taulukossa 2 (luku 2.5.1).

¹⁵ Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta 541/2023 tuli voimaan 1.9.2023, samalla kumottiin aiempi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki 719/1994.

¹⁶ Poikkeus ulosrajauksesta: kirjanpitovelvollisuus koskee myös alle 100 tn/v vaaratonta jätettä tuottavaa elintarviketeollisuuden toimintaa, joka on ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksenvaraista.

Kirjanpitoon sisällytettävistä tiedosta on säädetty jätelain 119 §:ssä. Sen mukaan kirjanpidossa on oltava toiminnan luonteesta riippuen tiedot syntyneen, kerätyn, kuljetetun, välitetyn tai käsitellyn jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä ja toimituspaikasta sekä jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. Yli 100 tonnia vuodessa jätettä tuottavan toimijan on lisäksi sisällytettävä kirjanpitoon tiedot syntyneen jätteen määrästä suhteessa liikevaihdolla, työntekijöiden määrällä tai muulla vastaavalla tavalla ilmaistuun toiminnan laajuuteen (ominaisjättemäärä). Ympäristöluvanvaraisen jätteen käsittelijän kirjanpidossa on syntyviä tuotteita ja materiaaleja koskevat määrä- ja käyttötarkoitustiedot eriteltävä tuote- ja materiaalityypittain. Kirjanpitovelvoitetta on tarkennettu kunkin toimijan osalta jäteasetuksessa. Jätteen tuottajaa ja käsittelijää sekä kuljettajaa, välittäjää ja kerääjää koskevat yksityiskohtaiset kirjanpitovelvoitteet on säädetty jäteasetuksen 33–38 §:ssä. Ne on esitetty liitteissä 4–6.

Ympäristöluvanvaraisen jätteen tuottajan ja käsittelijän on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä (tai ympäristöluvassa määrättyä ajankohtana) yhteenveto edellisen kalenterivuoden kirjanpitotiedoista valvontaviranomaiselle. Tiedot on toimitettava valvontaviranomaisen tietojärjestelmään tai muulla valvontaviranomaisen kanssa erikseen sovitulla tavalla.

2.9 Jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma

Jätelain 120 §:n mukaan **toiminnanharjoittajan, joka harjoittaa ympäristölupaa vaativaa jätteen käsittelytoimintaa¹⁷, on laadittava suunnitelma jätteen käsittelyn seurannan ja tarkkailun järjestämisestä.** Seuranta- ja tarkkailusuunnitelman tarkoitus on tukea ja tehostaa toimijoiden omavalvontaa. Se toimii sekä vastaanotettavien jätteiden että syntyvien jätteiden laadun ja käsittelyprosessien seurantavälineenä. Suunnitelma esitetään laitoksen ympäristölupaviranomaiselle. (VAR-ELY, 2020).

Tarkemmat seuranta- ja tarkkailusuunnitelman sisältövaatimukset on säädetty jäteasetuksen 41 §:ssä. Sen mukaan seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaan on sisällytettävä seuraavat tiedot:

- käsiteltäviksi hyväksyttävät jätteet;
- toimet vastaanotettavien jätteiden laadun tarkastamiseksi;
- toimet POP-jätteen tunnistamiseksi;
- käsittelyprosessin kuvaus, mukaan lukien selvitys käsittelyyn liittyvistä mahdollisista häiriö-, vaara- ja poikkeuksellisista tilanteista sekä tarkkailun kannalta keskeisistä käsittelyvaiheista;
- toimet päästöjen ja käsittelyssä syntyvien jätteiden tarkkailun järjestämiseksi;
- toiminta häiriö-, vaara- ja poikkeuksellisissa tilanteissa, mukaan lukien korjaavat toimet;
- toimet käsittelyssä syntyvien jätteiden laadun selvittämiseksi;
- käsittelyssä syntyvien jätteiden käsittelymenetelmät ja -paikat;
- käsittelystä vastuussa olevat henkilöt ja toimet heidän perehdyttämisekseen;
- muut vastaavat seurannan ja tarkkailun järjestämiseksi tarpeelliset seikat.

Lisätietoja jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelman laatimisesta on saatavissa ELY-keskusten oppaasta ”Jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma, Laadintaohje toiminnanharjoittajalle”¹⁸ (VAR-ELY, 2020).

¹⁷ Keraamisen jätteen käsittelyn ympäristölupavelvollisuutta on käsitelty luvussa 4.1.

¹⁸ urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-850-5

3 Rakennuksen purkamisen yhteydessä edellytettävät selvitykset syntyvistä jätteistä

3.1 Rakennus- ja purkujäteilmoitus

Rakennuksen purkaminen edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 127 §:n mukaan yleensä kunnan rakennusvalvontaviranomaisen myöntämää lupaa. Erillistä purkamislupaa ei tarvita, jos purkaminen liittyy rakennuslupaan tai tie- tai ratasuunnitelman toteuttamiseen. Jos purkaminen on vähäistä, purkamisesta tehdään purkamisilmoitus kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle (Lehtonen, 2019).

Lupahakemuksessa tulee selvittää purkamistyön järjestäminen ja edellytykset huolehtia syntyvän rakennusjätteen käsittelystä sekä käyttökelpoisten rakennusosien hyväksi käyttämisestä. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 55 §:n mukaan **rakentamista sekä rakennuksen tai sen osan purkamista koskevassa lupahakemuksessa tai ilmoituksessa on esitettävä selvitys rakennusjätteen määrästä ja laadusta sekä sen lajittelusta (ns. rakennus- ja purkujäteilmoitus)**. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos rakennusjätteen määrä on vähäinen.

3.2 Tulevat muutokset rakennusjätteitä koskevaan selvityselvöitteeseen

Vuoden 2025 alusta voimaan tulevassa uudessa rakentamislain (751/2023) nykyinen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 55 §:n rakennusjätteen selvityselvöite on siirretty lain tasolle ja sitä on laajennettu koskemaan myös sellaisia purkumateriaaleja ja rakennusosia, jotka eivät ole jätettä vaan ne toimitetaan uudelleenkäyttöön. Selvityksen tehtävänä on ohjata hankkeeseen ryhtyvää hankkeen alusta lähtien rakennus- ja purkujätteen synnyn ehkäisyyn sekä purkumateriaalien hyödyntämisen edistämiseen (HE 139/2022 vp).

Uuden rakentamislain 16 §:n mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on hakiessaan rakentamis- tai purkamislupaa tai tehdessään purkamisilmoituksen esitettävä **purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys**, josta käyvät ilmi arviot rakennus- tai purkuhankkeessa syntyvien purkumateriaalien määrästä. Selvityselvöite koskee lain perustelujen (HE 139/2022 vp) mukaan myös vaarallisia jätteitä sekä rakennuspaikalta pois kuljetettavia maa- ja kiviaineksia. Selvitystä ei edellytetä kuitenkaan sellaisissa hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä arvioidaan vähäiseksi. Määrän vähäisyys tulisi tapauskohtaisesti arvioida, riippuen mm. purkumateriaalien arvokkuudesta, purkutoimenpiteen laadusta ja hyödyntämismahdollisuuksista alueella (HE 139/2022 vp). Sellaisessa uuden rakennuksen rakentamishankkeessa, johon ei sisälly purkamista, on ilmoitettava arvio ainoastaan rakennuspaikalta pois kuljetettavan maa- ja kiviaineksen määrästä.

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys on päivitettävä rakennus- tai purkuhankkeen valmistuttua. Poiskuljetettujen rakennus- ja purkujätteiden lisäksi selvitykseen on päivitettävä tiedot toimituspaikasta ja käsittelystä. Myös uuden rakennuksen rakennushankkeen selvitykseen on lisättävä tiedot syntyneistä rakennusjätteistä. Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen edellyttämät tiedot ilmoitetaan tätä varten perustettavaan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietokantaan.

Rakennus- ja purkujätteselvityksen sisältövaatimuksista ja rakennusjätteen määrän vähäisyyden arvioinnista tullaan antamaan tarkempia määräyksiä valtioneuvoston asetuksilla.

3.3 Rakennus- ja purkujäteilmoitus osana purkukartoitusta

Purettavan rakennuksen rakennus- ja purkujäteilmoitus (tulevaisuudessa purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys) voidaan laatia osana purkukartoitusta. Purkukartoitus on vapaaehtoinen toimenpide purettavan rakennuksen materiaalien ja haitallisten aineiden kartoitukseen. Ympäristöministeriö on julkaissut vuonna 2019 purkukartoitusoppaan ”Purkukartoitus – opas laatijalle”¹⁹ (Wahlström ym., 2019).

Purkukartoituksen tarkoituksena on luoda hyvät edellytykset purkumateriaalien tarkoituksenmukaiselle hyödyntämiselle, ympäristö- ja terveysriskien välttämiseksi ja laadukkaalle purkuprosessille kaikissa purkehankkeissa. Kartoituksen tavoitteena on suorittaa ja dokumentoida materiaalivirtojen määrällinen ja laadullinen arviointi ennen rakennuksen tai rakenteen purkamista tai korjausta. Vaarallisten ja vaarattomien jätteiden sekä uudelleenkäytettävien materiaalien ja rakennusosien inventoimisen lisäksi purkukartoitus voi sisältää esimerkiksi suosituksia näiden materiaalien ja osien käsittelystä. (Wahlström ym., 2019)

Haitta-ainekartoituksessa ja -tutkimuksissa tunnistetaan ja paikallistetaan haitallisia aineita sisältävät rakennusmateriaalit ja annetaan suosituksia näiden materiaalien purkamisesta ja käsittelystä. Purkumateriaaliselvityksessä puolestaan arvioidaan purkamisessa muodostuvien vaarattomien jätteiden määrät, tunnistetaan uudelleenkäytettävät ja kierrätettävät materiaalit ja rakennusosat ja annetaan suosituksia niiden käsittelytavoista. Purkumateriaaliselvityksessä suositellaan ilmoitettavaksi myös seuraavat keraamiset materiaalit:

- tiilet (jäteluettelon nimike 17 01 02),
- keraamiset laatat ja muu keramiikka (jäteluettelon nimike 17 01 03),
- sekalainen betonijäte, joka sisältää tiiltä ja keraamisia laattoja (jäteluettelon nimike 17 01 07), sekä
- lasijäte (jäteluettelon nimike 17 02 02).

Purkumateriaaleista suositellaan ilmoitettavaksi ainakin tiedot määrästä, sijainnista ja suositellusta käsittelytavasta, sekä lisätiedot hyödyntämisestä ja purkua varten (esimerkiksi tekniset ominaisuudet, materiaalin arvo ja materiaalin ympäristöjalanjälki). (Wahlström ym., 2019)

Purkukartoitus on tärkeä osa purkutyön laadunhallintaa. Ympäristöministeriö on julkaissut myös erillisen purkutyön tekijöille ja teettäjille tarkoitetun oppaan²⁰ (Lehtonen, 2019), jossa mm. kuvataan purkutyön koko laadunhallintaprosessi, eri toimijoiden vastuut ja tehtävät sekä purkutyön toteutus.

Laadunhallintamenettelyn avulla voidaan parantaa purkumateriaalien uudelleenkäytön ja purkujätteiden hyödyntämisen suunnitelmallisuutta sekä hyödyntämistavoitteiden saavuttamista.

¹⁹ urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-037-8

²⁰ urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-036-1

4 Ympäristölupavelvollisuus

4.1 Mitä keraamisen jätteen käsittelytoimintoja ympäristölupavelvollisuus koskee?

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan toiminnalle on haettava ympäristölupa, jos siitä aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Toimintaa tai sen muutosta ei saa aloittaa ennen kuin sille on myönnetty lupa, joka on lainvoimainen.

Jätteen käsittelyn lupavelvollisuudesta on säädetty ympäristönsuojelulain 27 §:ssä ja liitteessä 1. Lain mukaan **jätteen ammattimainen tai laitospäinen käsittely edellyttää pääsääntöisesti ympäristölupaa. Myös jätteen esikäsittely (kuten murskaus tai lajittelu) ja jätteen varastointi katsotaan jätteen käsittelyksi, joka edellyttää ympäristölupaa, jos toiminta on ammattimaista tai laitosmaista. Jätteen väliaikainen varastointi jätteen syntypaikalla ei kuitenkaan vaadi ympäristölupaa.** Luvanvaraiset jätteiden käsittelytoiminnot on lueteltu ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukoissa 1 ja 2, kohdassa 13.

Jätteen käsittely tai varastointi voi olla ympäristöluvanvaraista myös esimerkiksi siitä aiheutuvan naapuruussuhdehaitan vuoksi. Toiminnan sijoittaminen pohjavesialueelle, tai jos se on osa muuta luvanvaraista toimintaa, voi myös aiheuttaa lupavelvollisuuden, vaikka toiminta muutoin pienimuotoisena jäisi lupavelvollisuuden alapuolelle. (Ympäristöministeriö, 2014).

Yksittäisille jätteen käsittelytoiminnoille (mm. tiettyjen jätteiden käytölle maarakentamisessa) on säädetty lainsäädännössä poikkeuksia ympäristölupavelvollisuudesta (ks. luku 5).

Ympäristölupavelvollisuus koskee myös keraamisen jätteen ammattimaista tai laitosmaista hyödyntämistä, esimerkiksi käyttöä maarakentamisessa tai teollisten prosessien raaka-aineena, sekä niitä edeltävää esikäsittelyä ja varastointia (lukuun ottamatta jätteen tilapäistä varastointia jätteen syntypaikalla ennen sen poiskuljetusta).

Mikäli keraamista jätettä halutaan hyödyntää toiminnassa, jolla on jo ympäristölupa²¹, on asiasta keskusteltava lupaa valvovan viranomaisen kanssa. Valvontaviranomainen arvioi, edellyttääkö suunniteltu keraamisen jätteen hyödyntäminen laitoksen voimassa olevan luvan muuttamista (Hietämäki ym., 2016).

Lainsäädännössä ei ole erikseen määritelty, mitä jätteenkäsittelyn ammattimaisuudella tai laitospäisyydellä tarkoitetaan. Luvan tarvetta arvioidaan tapauskohtaisesti toiminnan luonteen ja laajuuden sekä sen ympäristövaikutusten perusteella. Ympäristöministeriön jätelain tulkintaa koskevassa muistiossa (Ympäristöministeriö, 2014) ammattimaisuutta ja laitospäisyyttä on määritelty seuraavasti:

- **”Ammattimaiseen toimintaan** liittyy ansaitseminen, otetaan korvaus jätteistä ja suoritetuista palveluista, jolloin toiminta on kokonaan tai osa liiketoimintaa. Kyseessä on korvausta vastaan tehtävä työ, joka tehdään toiselle. Jätteenkäsittelytoimintaan kuuluvien palvelujen vastikkeellinen tarjonta osoittaa toiminnan ammattimaisuutta.
- **Laitospäiseen toimintaan** ei tarvitse liittyä ansaintaa. Toiminta voi olla laitosmaista, jos kyseessä on isohko, ohjattu usein useampivaiheinen käsittelytoiminta. Laitospäisyyden muita tunnusmerkkejä voi olla esimerkiksi se, että kyseessä on laitteisto, joka koostuu useista laitteista, oma laitteistorakennus, toimitila tai -alue. Laitospäistä toimintaa voi osoittaa yksikin laite, jos se on suuri tai käsittelymäärät ovat suuria tai siihen on investoitu merkittävästi, toiminta on säännöllistä, valvottua ja siinä on omaa työvoimaa. Laitospäisyys ei kuitenkaan välttämättä edellytä sitä, että toiminnalla on rakennus tms., jossa toimintaa harjoitetaan. Siten

²¹ Esimerkiksi keraamisen jätteen hyödyntäminen laitoksessa, jolla on ympäristölupa keraamisten tuotteiden kuten tiilien valmistukseen polttamalla (luvanvaraisuuden peruste ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukoiden 1 ja 2 kohta 8.f).

myös toimintaan varattu ulkoalue (varastokenttä, tms.) täyttää laitospaikkakriteerin (esimerkiksi aumakompostointi). Laitosmainen toiminta edellyttää kiinteää sijoituspaikkaa, mutta laitoksella voi käydä siirrettäviä laitteita suorittamassa käsittelytoimintaa (esimerkiksi siirrettävä murskainlaite). Siirrettävän laitteiston toiminnan tulee olla sisällytettynä luvitettuun toimintakokonaisuuteen. Ympäristölupavelvollisuuteen ei vaikuta se, käsitelläänkö laitoksessa omassa toiminnassa vai muualta vastaanotettuja jätteitä.

- Jos jätteenkäsittelytoiminta tapahtuu teollisen toiminnan tai muun vastaavan toiminnan ohessa, on tarkasteltava täyttääkö toiminta yksinään ammattimaisuuden tai laitospaikkakriteerit.”

Tietolaatikossa 1 on käsitelty rakennus- ja purkupaikalla tapahtuvan betonijätteen sekä tiili- ja muun keraamisen jätteen murskauksen ympäristölupavelvollisuutta.

Tietolaatikko 1. Purkupaikalla tapahtuvan betonijätteen sekä tiili- ja muun keraamisen jätteen murskauksen ympäristölupavelvollisuus

Ympäristöministeriön muistion (Ympäristöministeriö, 2014) jätelain eräiden säännösten tulkintalinjauksista mukaan:

”Rakentamisessa ja purkamisessa syntyvä betoni- ja tiilijäte on jätelaissa tarkoitettua jätettä. Pulveroimalla jäte saadaan muutettua pienempään kokoon. Pulveroinnin voidaan katsoa sisältyvän varsinaiseen purkutoimintaan, sillä usein purkujäte on pulveroitava purkupaikalla esimerkiksi poiskuljetuksen mahdollistamiseksi.

Purkupaikalla tapahtuva betoni- ja tiilijätteen murskaus edellyttää ympäristölupaa, jos toimintaa pidetään jätteen laitospaikkana tai ammattimaisena käsittelytoimintana. Murskaustoiminnan laitospaikkaisuutta tai ammattimaisuutta voidaan arvioida esimerkiksi sillä perusteella, tarvitsisiko kyseinen toiminta ympäristölupaa muualla tapahtuessaan; ts. kyse on ensisijaisesti toiminnan luonteesta ja laajuudesta sekä toiminnan aiheuttamasta ympäristön pilaantumisen vaarasta.

Betoni- ja tiilijätteen murskaus purkupaikalla tapahtuu yleensä siirrettävällä laitteistolla. Siirrettäville laitteistoille ei ympäristönsuojelulain mukaan voida myöntää ympäristölupaa, vaan lupa on aina sijoituspaikkakohtainen. Ympäristöluvanvaraisen toiminnan sijoituspaikalla murskausta voidaan kuitenkin harjoittaa siirrettävillä laitteistoilla, mikäli kyseisellä laitteistolla tapahtuva toiminta on sallittu toiminnan ympäristöluvassa.”

Edellä oleva tulkinta koskisi vastaavasti myös purkamisesta peräisin olevan muun keraamisen jätteen murskausta.

Tilapäinen murskaustoiminta, jota ei katsota laitospaikkana tai ammattimaiseksi ja jolta ei siksi edellytetä ympäristölupaa, voi vaatia kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tehtävän ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisen meluilmoituksen. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Viranomaisen antaa meluilmoituksesta ympäristönsuojelulain 122 §:n mukaisen päätöksen, jossa voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä toiminnasta aiheutuvan pilaantumisen ehkäisemisestä, toiminnan tarkkailusta ja tiedottamisesta asukkaille sekä toiminnan järjestämiseen liittyvien jätelain mukaisten velvoitteiden täyttämistä. Betonijätteen sekä tiili- ja muun keraamisen jätteen murskaumahdollisuus purkutyömaalla ja tarvittavat menettelyt tulisivat selvittää etukäteen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. (Ympäristöministeriö, 2014; Lehtonen, 2019)

Murskeen hyödyntämistä maarakentamisessa on käsitelty luvussa 5

4.2 Ympäristölupaviranomaisen määräytyminen

Ympäristöluvan myöntää joko aluehallintovirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, toiminnan laajuudesta ja laadusta riippuen. Ympäristölupaviranomaisten välisestä toimivaltarajauksesta on säädetty ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 1–2 §:ssä.

Aluehallintovirasto ratkaisee ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n mukaan mm. seuraavat keraamisen jätteen hyödyntämistä koskevat ympäristöluvut:

- pysyväksi luokitellun²² keraamisen jätteen hyödyntäminen, kun käsiteltävä määrä on vähintään 50 000 tonnia vuodessa,
- laitos tai paikka, jossa hyödynnetään muualla syntynyttä vaaralliseksi luokiteltua keraamista jätettä,
- muu keraamisen jätteen hyödyntäminen, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä vähintään 20 000 tonnia vuodessa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ratkaisee ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n mukaan mm. seuraavat keraamisen jätteen hyödyntämistä koskevat ympäristöluvut:

- pysyväksi luokitellun keraamisen jätteen hyödyntäminen, kun käsiteltävä määrä on alle 50 000 tonnia vuodessa,
- muu vaarattoman keraamisen jätteen hyödyntäminen, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa,
- omassa toiminnassa syntyvän vaarallisen keraamisen jätteen hyödyntäminen, joka on ammattimaista tai laitosmaista ja jossa käsitellään jätettä alle 20 000 tonnia vuodessa.

Ympäristönsuojelulain 34 §:n mukaan tapauksissa, joissa samalla alueella sijaitsevien toimintojen lupa-asian ratkaisu kuuluu osaksi aluehallintoviraston ja osaksi kunnan toimivaltaan, lupa-asian ratkaisee aina aluehallintovirasto.

Aluehallintoviraston myöntämiä ympäristölupia valvoo ELY-keskus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo itse myöntämiään lupia.

4.3 Ympäristöluvan myöntämisedellytykset

Ympäristönsuojelulain 48 §:n mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain vaatimukset. Hakemuksen käsittelyssä huomioidaan myös luonnonsuojelulain vaatimukset.

Ympäristölupa on tiettyyn paikkaan sidottu prosessi. Luvan myöntämisessä huomioidaan toiminnan sijaintipaikka ja sen ympäristön herkkyys. Lupaviranomainen asettaa luvassa ehdot, joilla varmistetaan, ettei

²² Pysyvä jäte on määritelty valtioneuvoston asetuksessa kaatopaikoista (331/3013). Sen mukaan pysyvällä jätteellä tarkoitetaan jätettä: a) joka ei liukene, pala tai reagoi muutoin fysikaalisesti tai kemiallisesti eikä hajoa biologisesti tai reagoi muiden aineiden kanssa aiheuttaen vaaraa terveydelle tai ympäristölle; b) jossa ei pitkänkään ajan kuluessa tapahdu olennaisia muita fysikaalisia, kemiallisia tai biologisia muutoksia; c) jonka sisältämien haitallisten aineiden kokonaishuuhtoutuminen ja -pitoisuus sekä jätteestä muodostuvan kaatopaikkaveden myrkyllisyys ympäristölle on merkityksetön; ja d) josta ei aiheudu vaaraa pinta- tai pohjaveden laadulle.

toiminnasta aiheutu ympäristön pilaantumista. Toiminnasta ei saa aiheutua toiminnan vaikutusalueella yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa (49 §):

- terveyshaittaa,
- naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapureille,
- ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa,
- maaperän, pohjaveden tai meren pilaantumista,
- erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista,
- vedenhankinnan tai muun tärkeän yleisen käyttömahdollisuuden vaarantumista, tai
- olennaista haittaa saamelaiselinkeinoille tai -kulttuurille.

Jos haittoja ei voida ehkäistä riittävästi edes asettamalla lupamääräyksiä, ei lupaa myönnetä.

4.4 Ympäristöluvan hakumenettely

Ympäristölupahakemus tehdään lupaviranomaiselle, mahdollisuuksien mukaan sähköisesti. Toistaiseksi ympäristölupien hakemiseen ei ole olemassa yhtä valtakunnallista sähköistä palvelua. Aluehallintovirastoilla on olemassa ympäristöasioiden lupapalvelu (eLUPA), joka on osa valtion aluehallinnon sähköistä asiointipalvelua²³. Kaikkien AVI:n ratkaisuvaltaan kuuluvien ympäristölupien hakemukset voi tehdä sähköisesti eLUPA-järjestelmän kautta. Sen sijaan kunnilla on kullakin omat itsenäiset järjestelmäratkaisunsa. Koska sähköiset asiointikanavat ovat osin vielä puutteellisia, hoidetaan toistaiseksi merkittävä osa lupa-asioinnista tulostettavilla lomakkeilla (Ympäristöministeriö, 2022b; Ymparisto.fi, 2023). Ohjeet ympäristöluvan hakemiseen ja linkit käytettäviin lomakkeisiin löytyvät ympäristöhallinnon yhteisestä verkkopalvelusta (ymparisto.fi)²⁴.

Ympäristölupahakemuksessa on esitettävä ympäristönsuojeluasetuksen 3–7 §:ssä edellytetyt, lupaharkinnan kannalta tarpeelliset tiedot (liite 7). Jos hakemus on puutteellinen tai jos hankkeesta tarvitaan lisäselvitystä, lupaviranomainen voi pyytää hakijaa täydentämään hakemusta.

Luvan hakija (toiminnanharjoittaja tai hänen valtuuttamansa edustaja) vastaa hakemuksen sisällöstä, ja on hakijan tehtävä osoittaa hakemuksessa, että luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa. Hakemuksen tulee sisältää olennainen tieto toimintaympäristöstä ja toiminnan vaikutuksista ympäristöön, jotta viranomaiset, asianosaiset ja muut asiaan osalliset pystyvät ottamaan kuulemisvaiheessa kantaa asiaan. (Ympäristöministeriö, 2022b).

Lupaviranomainen tiedottaa hakemuksesta kuulutuksella. Viranomaiset antavat hakemuksesta lausunnon ja asianosaiset saavat tehdä muistutuksia; näiden lisäksi muut kuin asianosaiset voivat esittää asiasta mielipiteensä. Lupaviranomainen tekee asiassa päätöksen kuultuaan ensin hakijaa muiden tahojen esittämistä lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä. Ympäristölupa myönnetään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevana. Erityisistä syistä se voidaan kuitenkin myöntää määräaikaisena.

Luvan käsittelystä peritään maksu, jonka suuruus vaihtelee sen mukaan, minkä tyyppisestä toiminnasta kyse. Aluehallintovirastojen perimistä lupamaksuista säädetään määräajan voimassa olevilla valtioneuvoston asetuksilla. Nykyinen asetus VNa 867/2023 on voimassa 31.12.2023 saakka. AVI:n jätteen käsittelytoimintaa koskevien lupien käsittelymaksut vaihtelevat asetuksessa välillä n. 10 000–70 000 e, mutta maksuille on

²³ Aluehallinnon asiointipalvelu: sahkoinenasiointi.ahp.fi/fi

²⁴ ymparisto.fi > Luvat ja velvoitteet > Ympäristölupa.

säädetty lukuisia käsittelyn työmäärään perustuvia poikkeuksia. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen luvan käsittelystä perimien maksujen suuruudesta päättää kukin kunta.

Ympäristölupapäätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen. Lupapäätöksen mukana olevassa valitusosoituksessa on tiedot valitusajasta sekä ohjeet valituksen tekemiseen. Toimintaa tai sen muutosta ei saa aloittaa ennen myönteistä, lainvoimaista ympäristölupapäätöstä. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos se myöntää valitusluvan.

Ympäristölupaprosessiin kuluu aikaa muutamasta kuukaudesta jopa useisiin vuosiin. Vuonna 2021 tehdyn selvityksen (Attila, 2021) mukaan pitkät käsittelyajat johtuvat osin lupahakemusten ruuhkautumisesta lupaviranomaisessa ja osin hakijoiden toimittamien lupahakemusten puutteellisuudesta ja lupahakemusten muuttumisesta kesken käsittelyn. **Hakija voi vaikuttaa ympäristöluvan käsittelyaikaan merkittävästi sillä, kuinka täydellisenä lupahakemus toimitetaan viranomaiselle.** Hakijalta jälkikäteen pyydetty tai oma-aloitteisesti lähetetyt täydennykset pidentävät lähes poikkeuksetta käsittelyaikaa. Yhteydenotto viranomaiseen ennen lupahakemuksen jättämistä voi lyhentää käsittelyaikaa. Lupahakemuksesta voidaan tarvittaessa järjestää ympäristönsuojelulain 39 a §:n mukainen ennakkotapaaminen joko hakijan tai viranomaisen aloitteesta. Ennakkotapaamisella säästetään oleellisesti aikaa myöhemmissä vaiheissa, kun lupahakemuksen tiedot ovat sen seurauksena selvästi kattavammat jo vireille tullessa. Myös hakemuksen valmistelijan asiantuntemuksen on todettu vaikuttavan merkittävästi lupamenettelyn keston. Siksi hakemuksen valmisteluun käytettävän konsultin valintaan on hyvä kiinnittää erityistä huomiota. (Attila, 2021).

5 Jättemateriaalien hyödyntämistä maarakentamisessa koskevat säännökset

5.1 Jätteiden maarakennuskäyttöön sovellettavat lupa- ja rekisteröintimenettelyt

Jäteperäisten materiaalien hyödyntäminen maarakentamisessa voi olla jätelajista ja käyttökohteesta riippuen joko ympäristöluvanvaraista, rekisteröintiä edellyttävää tai käyttöä tuotteena (ei enää jätettä, EEJ).

Jätteen hyödyntäminen maarakentamisessa edellyttää pääsääntöisesti ympäristölupaa, kuten muukin jätteen hyödyntäminen (ks. luku 4). Lupavelvollisuus perustuu EU:n jätedirektiiviin. Direktiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on edellytettävä, että kaikilla laitoksilla tai yrityksillä, jotka aikovat käsitellä jätettä, on toimivaltaisen viranomaisen myöntämä lupa.

Jätedirektiivin mukaan EU:n jäsenvaltiot voivat myöntää jätteen hyödyntämislaitoksille ja -yrityksille poikkeuksen lupavelvollisuudesta, jos jäsenvaltio on vahvistanut kyseisen hyödyntämistoimen osalta yleiset säännöt, joissa määritellään poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvan jätteen lajit ja määrät sekä käytettävä käsittelymenetelmä. Sääntöjen on oltava sellaiset, että niillä varmistetaan jätteiden käsittely ihmisten terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta hyväksyttävällä tavalla. Jäsenmaan on pidettävä rekisteriä laitoksista, joille poikkeus lupavelvollisuudesta on myönnetty. Eräiden jätteiden käyttöä maarakentamisessa koskeva valtioneuvoston asetus 843/2017 (ns. MARA-asetus) on tällainen jätedirektiivin mukainen säännös, jolla tiettyjen jättemateriaalien käyttö maarakentamiseen on vapautettu ympäristölupavelvollisuudesta ja siirretty rekisteröintimenettelyn piiriin. (MARA-asetusta on käsitelty tarkemmin luvussa 5.2).

Jäteperäistä materiaalia voidaan käyttää maarakentamiseen tuotteena, jos sen jätteeksi luokittelun päättymisestä on annettu EU-tason tai kansallinen säädös tai tehty tapauskohtainen päätös, jossa asetettuja kriteerejä toiminnassa noudatetaan. Keraamisille materiaaleille ei toistaiseksi ole annettu tällaisia päätöksiä tai asetuksia, joissa olisi sallittu lopputuotteen käyttö maarakentamiseen. Sen sijaan betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista on annettu valtioneuvoston asetus (466/2022), joka tuli voimaan 1.9.2022. (Jätteeksi luokittelun päättymistä on käsitelty tarkemmin luvussa 6.1).

Toimintaan sovellettavasta menettelystä riippumatta perusedellytys on, että jäteperäisen materiaalin käytössä maarakentamiseen on todellisuudessa kyse aidosta hyödyntämisestä eikä loppukäsittelystä. Korkein hallinto-oikeus on ennakkopäätöksissään määritellyt seikkoja, joiden perusteella voidaan arvioida, onko suunniteltu jätteen maarakennuskäyttö katsottava hyödyntämiseksi vai loppukäsittelyksi (tietolaatikko 2).

Esimerkiksi jätteiden hyödyntäminen MARA-asetuksella edellyttää, että hyödyntämisen kriteerit täyttyvät (eli että hyödyntäminen on esimerkiksi tarvelähtöistä). Loppukäsittelyksi katsottava maarakennustoiminta edellyttää ympäristölupaa ja siihen on yleensä sovellettava valtioneuvoston asetuksen kaatopaikoista (331/2013) säännöksiä.

5.2 Eräiden jätteiden hyödyntäminen MARA-asetuksella

Eräiden jätteiden käyttöä maarakentamisessa koskeva valtioneuvoston asetus 843/2017 eli ns. MARA-asetus pyrkii lisäämään jätteiden hyödyntämistä ja siten edistämään kestävää luonnonvarojen käyttöä ja kiertotaloutta (Ympäristöministeriö, 2019c). **MARA-asetuksen materiaaleihin sovelletaan ympäristöluvan sijasta rekisteröintimenettelyä silloin, kun niitä käytetään ammattimaisesti tai laitosmaisesti MARA-**

Tietolaatikko 2. Kriteerejä, joilla arvioidaan, onko jätteen käyttö maarakentamisessa hyödyntämistä vai loppukäsittelyä

Oikeuskäytännössä²⁵ on lueteltu seikkoja, joiden perusteella voidaan arvioida, onko suunniteltu jätteen maarakennuskäyttö katsottava hyödyntämiseksi vai loppukäsittelyksi.

Oikeuskäytännön mukaan hyödyntämisen tunnusmerkkejä jätteen käytössä maarakentamisessa ovat esimerkiksi seuraavat:

- Jätteen käyttö maarakentamisessa on jätteen hyödyntämistä silloin, kun jäte korvaa rakentamisessa muutoin käytettävän luonnonmateriaalin. Lähtökohtana on tällöin oltava suunnitelmallinen toiminta, joka perustuu siihen, että rakenne toteutettaisiin tarvittaessa luonnonmateriaalista. Suunnitelman tulee perustua tulevaan käyttöön ja jätteen määrän tulee olla mitoitettu oikein tätä käyttöä varten.
- Jätteen on oltava teknisiltä ominaisuuksiltaan sopivaa korvaamaan luonnonmateriaalia.
- Jätteen käytön aiheuttamien ympäristövaikutusten on oltava kokonaisuutena arvioiden vähäisemmät kuin jätteen sijoittamisen kaatopaikalle ja jätteen käytön on muutoinkin oltava ympäristön kannalta parhaan käytännön mukaista.
- Myös sillä seikalla, minkälaista taloudellista hyötyä tai haittaa toiminnanharjoittaja saa jätteen vastaanottamisesta on merkitystä asiassa.

Jätteen loppukäsittelyn tunnusmerkkejä maarakentamisessa ovat puolestaan esimerkiksi seuraavat:

- Jäte ei korvaa luonnonmateriaalia.
- Käytettävä jäte soveltuu teknisesti huonosti rakenteeseen.
- Jätteen määrä on tarpeettoman suuri.
- Rakentamisaikataulu on lähinnä sidoksissa jätteen saatavuuteen eikä tavanomaiseen rakentamisaikatauluun.
- Rakennettavalla kohteella ei ole aitoa hyötykäyttötarkoitusta.

asetuksen mukaisesti ja käyttö perustuu lakisääteiseen suunnitelmaan, lupaan, ilmoitusmenettelyyn tai kunnan rakennusjärjestykseen. MARA-asetuksen mukaisia maarakennetyyppejä ovat väylät, kentät, vallit ja näiden rakennekerrokset sekä teollisuus- ja varastorakennusten pohjarakenteet. Varsinaisen maarakentamisen lisäksi MARA-menettely kattaa maarakentamiseen liittyvän jätteen väliaikaisen varastoinnin.

MARA-asetusta ei sovelleta 1- ja 2-luokan pohjavesialueella, asumiseen tai lasten leikkipaikaksi tarkoitettulla alueella, luonnonsuojelutarkoitukseen osoitetulla alueella, ravintokasvien viljelyyn tarkoitettulla alueella eikä sisämaan tulvavaara-alueella. Näillä alueilla jätteiden laitos- tai ammattimainen käyttö maarakentamiseen vaatii aina ympäristöluvan. (Ympäristöministeriö, 2019c).

²⁵ Esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätökset KHO: 2022:22 ja KHO:2022:23, Vaasan hallinto-oikeuden päätös 21/0018/3.

MARA-asetus kattaa seuraavat jättemateriaalit:

- Betonimurske sekä kevytbetoni- ja kevytsorajätteet
- Kivihiilen, turpeen ja puuperäisen aineksen polton lentotuhkat, pohjatuhkat ja leijupetihiekka
- Tiilimurske
- Asfalttimurske ja -rouhe
- Käsitelty jätteenpolton kuona
- Valimohiekat
- Kalkit
- Kokonaiset renkaat ja rengasrouhe
- Edellä mainitut jätteet myös silloin, kun ne on hyödynnetty MARA-asetuksen mukaisesti ja poistetaan rakenteesta hyödynnettäväksi uudelleen MARA-asetuksen mukaisesti.

MARA-asetuksessa säädetään raja-arvot haitallisten aineiden kokonaispitoisuudelle ja/tai liukoisuudelle ja materiaali epäpuhtauksille sekä käytettävän jätekerroksen maksimikerrospaksuus maarakennetyypikohtaisesti. Lisäksi asetuksessa säädetään mm. rakenteiden peittämisestä, rakennekerrosten vähimmäisestäisyksistä vesistöihin, pohjaveden pintaan ja kaivoihin sekä jätteen luovuttajan laadunvarmistusjärjestelmästä, jolla varmistetaan, että jäte täyttää MARA-asetuksessa säädetyt vaatimukset.

Kevytsorajätteet ja tiilimurske ovat ainoat keraamiset materiaalit nykyisessä MARA-asetuksessa. Lisäksi asetuksen soveltamisalaan kuuluva betonijäte saa sisältää enintään 30 p-% tiili- ja kaakelijätettä.

Kevytsorajätteiden ja tiili- ja kaakelijätettä sisältävän betonimurskeen käyttö on sallittua väylä- ja kenttärakenteissa sekä teollisuus- ja varistorakennusten pohjarakenteissa. Tiilimurskeen käyttö on sallittua edellä mainittujen kohteiden lisäksi myös vallirakenteissa.

Hyödynnettävällä jätteellä korvataan maarakentamiskohteen rakennusosissa muuta materiaalia kuten soraa, hiekkaa tai mursketta. Hyödynnettävän jätteen tulee vastata toteutettavan rakenteen toiminnallisuuteen vaikuttavien teknisten ominaisuuksiensa osalta korvattavaa materiaalia. Keskeisiä teknisiä ominaisuuksia maarakentamisen materiaaleille ovat esimerkiksi raekoko, kantavuus, tiivistettävyyden, vedenläpäisevyys ja routivuus. Käytettävien materiaalien ja toteutettavan maarakenteen tekniset ja toiminnalliset vaatimukset esitetään maarakentamiskohteen toteutussuunnitelmissa. Hyödynnettävien jättemateriaalien tekninen soveltuvuus voidaan varmistaa tutkimuksin maarakentamiskohteen rakennusosakohtaisten laatuvaatimusten (esim. InfraRYL) sekä jätteen luovuttajan laadunvalvontajärjestelmän mukaisesti. Mikäli hyödynnettävä jättemateriaali on CE-merkitty, osoittaa standardin SFS-EN 13242 mukainen CE-merkintä jätteen ominaisuudet. Teknisen soveltuvuuden arvioinnissa keskeistä on, että rakenteiden tulee olla vaatimusten mukaisia myös hyödynnettäessä jätteitä MARA-asetuksen mukaisella rekisteröinnillä. (Ympäristöministeriö, 2019c).

MARA-asetuksen mukaan hyödyntämispaikan haltijan on tehtävä toiminnasta ympäristönsuojelulain 116 §:n 2 momentissa (YSL muutos 905/2020) tarkoitettu rekisteröinti-ilmoitus paikalliselle ELY-keskukselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten. Rekisteröinti-ilmoituksen tekeminen on annettu hyödyntämispaikan haltijan tehtäväksi, koska hyödyntämispaikan haltijasta tulee rakenteeseen sijoitetun jätteen haltija (Ympäristöministeriö, 2019c). Rekisteröinti-ilmoituksessa on oltava MARA-asetuksen 5 §:ssä edellytetyt tiedot mm. jätteen ominaisuuksista, sen käytöstä ja laadunvarmistuksesta.

Rekisteröinti-ilmoitus tehdään sähköisesti valtion aluehallinnon asiointipalvelussa²⁶. Ilmoituksen käsittelystä peritään maksu, joka määräytyy kulloinkin voimassa olevan ELY-keskusten maksullisia suoritteita säättävän asetuksen perusteella. Vuoden 2023 maksuista on säädetty valtioneuvoston asetuksella 1357/2022.

ELY-keskus arvioi ilmoituksen saatuaan, täyttääkö toiminta MARA-asetuksen vaatimukset. Mikäli rekisteröinti-ilmoitus on asianmukaisesti täytetty ja maarakennuskohde sekä hyödynnettävä jäte täyttävät asetuksen vaatimukset, viranomainen merkitsee rekisteröintiä koskevat tiedot ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

MARA-rekisteröintimenettely koskee vain jätteen hyödyntämistä. Asetuksessa säädettyjen kriteerien täyttymisen lisäksi ELY-keskus arvioi myös, onko kyse jätelain mukaisesta hyödyntämisestä. Esimerkiksi jos käytetty kerrospaksuus on kohteen tarpeeseen nähden liian suuri, kyse ei ole jätteen hyödyntämisestä, vaikka kerrospaksuus alittaisikin MARA-asetuksessa säädetyn maksimikerrospaksuuden. Samoin jos MARA-materiaalista esitetään rakennettavaksi tarpeeton kenttärakenne, kyseessä ei ole jätteen hyödyntäminen. Jätteen hyödyntämisen ja loppukäsittelyn kriteerejä maarakentamisessa on käsitelty tarkemmin luvun 5.1 tietolaatikossa 2.

Jos toiminta ei täytä jätelain yleisiä vaatimuksia jätteen hyödyntämiselle tai MARA-asetuksen vaatimuksia, ELY-keskus voi jättää MARA-ilmoituksen hyväksymättä.

Lisätietoja jätteiden hyödyntämisestä MARA-asetuksen mukaisesti on saatavissa ympäristöministeriön julkaisemasta soveltamisohjeesta²⁷.

²⁶ sahkoinenasiointi.ahp.fi/fi/palvelut, kohdasta: Ympäristöasioiden rekisteröinti- ja ilmoituspalvelu > Ilmoitus jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa VNa 843/2017.

²⁷ Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa. Soveltamisohje, Versio 2.7.2019. Saatavissa www.sivulta.ym.fi/jatelainsaadanto, kohdasta "Jätelainsäädännön ohjeita ja oppaita".

6 Jäteperäisten materiaalien tuotteistaminen

6.1 Jätteeksi luokittelun päättyminen (EEJ)

Jätteeksi luokittelun päättymisellä (EEJ) tarkoitetaan sitä, että jäte on kierrätyksen tai muun hyödyntämistoimen seurauksena lakannut olemasta jätettä eikä siihen näin ollen enää sovelleta jätelain säännöksiä (Ympäristöministeriö, 2019b). Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevasta menettelystä ja arviointiperusteista säädetään jätelain 5 §:ssä. Jätteeksi luokittelun päättymisen kriteerit on kuvattu jäljempänä luvussa 6.1.3.

Jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva menettely soveltuu myös rakennusten purkujätteistä tai kuluttajatuotteiden jätteistä kuten käytetystä astiakeramiikasta jalostettujen uusiotuotteiden tuotteistamiseen, mikäli ne täyttävät lainsäädännössä säädetyt ehdot. Menettelyä voidaan EU:n tuomioistuinkäytännön mukaan soveltaa sekä vaarattomiin että vaarallisiin jätteisiin (Alaranta, 2016).

Jätteeksi luokittelun päättymisestä on aiemmin käytetty englanninkielistä termiä End-of-Waste, EoW. Ympäristöministeriö on ottanut käyttöön End-of-Waste -termin tilalle uuden suomenkielisen termin ei enää jätettä, EEJ. Tässä oppaassa käytetään em. uutta suomenkielistä termiä.

Lisätietoa jätteeksi luokittelun päättymisestä on saatavissa ympäristöministeriön muistiosta ”Jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen päätöksenteko”²⁸ (Ympäristöministeriö, 2019b).

6.1.1 EEJ-päätösten tasot

Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevia päätöksiä voidaan tehdä jätedirektiivin 6 artiklan mukaan kolmella eri tasolla, eli EU-säädöksellä, kansallisella säädöksellä tai tapauskohtaisella päätöksellä. EU-tason säädökset ovat voimassa koko EU:n alueella, kun taas kansalliset säädökset ovat voimassa vain siinä maassa, jossa ne on tehty, ja tapauskohtaiset päätökset koskevat vain sitä toiminnanharjoittajaa, jolle päätös on myönnetty.

Päätösten välillä on hierarkia: Jos tietyille jätelajille on olemassa harmonisoitu EU-tason EEJ-säädös, ei samalle jätelajille voida säätää kansallista asetusta tai tehdä tapauskohtaisia päätöksiä. Vastaavasti, jos materiaalille on kansallinen EEJ-asetus, ei samalle jätteelle voida enää tehdä tapauskohtaisia päätöksiä.

EU:ssa on toistaiseksi säädetty kolme erillistä EEJ-säädöstä, jotka koskevat muutamia metalleja^{29 30} ja lasimurskaa³¹. Lisäksi EU:n lannoitevalmisteasetuksessa (2019/1009/EU³²) säädetään tiettyjen jättemateriaalien jätteeksi luokittelun päättymisestä silloin, kun ne sisältyvät vaatimustenmukaiseen EU-lannoitevalmisteseen.

Suomessa on annettu jätteeksi luokittelun päättymisestä yksi kansallinen säädös, joka koskee betonimursketta (valtionneuvoston asetus betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista 466/2022). Betonimursketta koskevaa EEJ-asetusta sovelletaan ainoastaan sellaiseen betonijätteen murskaukseen, johon on ympäristölupa tai jonka toiminnassa murskataan betonijätettä kiinteän betoniaseman ja betonituotetehtaan

²⁸ Saatavissa www.sivulta.ym.fi/jatelainsaadanto, kohdasta ”Jätelainsäädännön ohjeita ja oppaita”.

²⁹ Neuvoston asetus (EU) N:o 333/2011 arviointiperusteista sen määrittämiseksi, milloin tietyn tyyppiset romumetallit lakkaavat olemasta jätettä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY nojalla.

³⁰ Komission asetus (EU) N:o 715/2013 arviointiperusteista sen määrittämiseksi, milloin kupariromu lakkaa olemasta jätettä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY nojalla.

³¹ Komission asetus (EU) N:o 1179/2012 arviointiperusteista sen määrittämiseksi, milloin lasimurska lakkaa olemasta jätettä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY nojalla.

³² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1009 EU-lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetusten (EY) N:o 1069/2009 ja (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 2003/2003 kumoamisesta.

ympäristönsuojeluvuorokausista annetun valtioneuvoston asetuksen (858/2018) nojalla. Asetuksessa määritellään, kuinka betonijäte on käsiteltävä, mihin käyttötarkoituksiin betonimursketta voidaan käyttää sekä käyttötarkoituksista laatuvaatimuksista, jotta betonimurske voidaan katsoa tuotteeksi. Lisäksi asetuksessa säädetään mm. tarvittavasta laadunvarmistusjärjestelmästä ja syntyvän tuotteen vaatimustenmukaisuus-ilmoituksesta. Asetuksen mukaan tuotteeksi luokiteltava betonimurske saa sisältää jonkin verran keraamisia epäpuhtauksia, kuten tiiliä ja tiililautoja. Betonimursketta koskeva EEJ-asetus tuli voimaan 1.9.2022. Siitä alkaen kaikki aiemmin Suomessa mahdollisesti tehdyt tapauskohtaiset betonimursketta koskevat EEJ-päätökset lakkasivat olemasta voimassa, koska jätteelle on hyväksytty ylemmän tason kansallinen säädös.

Koska perinteisen keramiikan jättemateriaaleille ei ole annettu EU-tason tai kansallisia ylemmän tason EEJ-säädöksiä, olisi niille mahdollista tehdä tapauskohtaisia EEJ-päätöksiä (ks. luku 6.1.2). Tapauskohtainen päätös koskee vain yksittäistä toimijaa, eli päätös on tehtävä erikseen jokaiselle yksittäiselle jätteen käsittelytoiminnolle, vaikka kyseessä olisi sama jäte ja samanlainen jätteen hyödyntämisprosessi.

6.1.2 Tapauskohtainen EEJ-päätösprosessi

Jos EU-tason tai kansallista säädöstä ei ole, jätteeksi luokittelun päättymisen voidaan ratkaista jätelain 5 b §:n 3 momentin nojalla tapauskohtaisessa päätöksentekomenettelyssä (Ympäristöministeriö, 2022c). Aineen tai esineen jäteluonteen arvioi yleensä se, jonka toiminnassa aine tai esine syntyy (eli jätteen haltija). Jätteen haltijan tehtävänä on osoittaa riittävän luotettavat perusteet, että jätelaissa säädetty EEJ-perusteet täyttyvät. (Ympäristöministeriö, 2019b). Toimintaa luvittavat ja valvovat viranomaiset tekevät ratkaisun ehdotetun luokituksen hyväksyttävyydestä jätteen haltijan laatiman selvityksen pohjalta.

Tapauskohtaisesta jätteeksi luokittelun päättymisestä päätetään pääsäännön mukaan ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristölupamenettelyssä joko osana laitoksen lupahakemusta tai erillisenä asiana, joka voidaan toiminnanharjoittajan hakemuksesta käsitellä ympäristönsuojelulain 89 §:n mukaisena luvan muutoksena käyttäen ympäristönsuojelulain 96 §:ssä säädettyä kevennettyä menettelyä (Ympäristöministeriö, 2022c). Päätöksen tekee joko aluehallintovirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, sen mukaan kumpi niistä on ympäristönsuojeluasetuksen 2 §:n mukaan toimivaltainen ratkaisemaan koko laitoksen ympäristöluvan (ks. luku 4.2).

Viranomaiset merkitsevät tiedot tehdyistä päätöksistä ympäristönsuojelulain 223 §:n mukaisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Lisäksi lupaviranomaiset julkaisevat antamansa päätökset internetsivuillaan ympäristönsuojelulain 85 §:n 3 momentin mukaisesti. Valtion lupaviranomaisen on myös julkaistava lupa-asiaa koskevat tiedot ympäristönsuojelulain 85 a §:n mukaisesti ympäristölupa-asioiden tietopalvelussa.

Jätelain muutoksen 714/2021 perustelujen (HE 40/2021 vp) mukaan myös valvontaviranomainen voisi todentaa toiminnanharjoittajan pyynnöstä ja tämän esittämillä perusteilla, että kyse ei ole jätteestä. Valituskelpoisen ja lopulta lainvoimaisen päätöksen saadakseen toiminnanharjoittajan olisi kuitenkin tehtävä ympäristönsuojelulain mukainen lupahakemus tai hakemus luvan muuttamisesta.

Nykyistä tapauskohtaista jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaa päätösmenettelyä on pidetty varsin raskaana ja pitkäkestoisena prosessina. Ympäristöministeriön vuonna 2021 asettama uusiomateriaalien tuotteistamista pohtiva työryhmä (UTU-työryhmä) onkin esittänyt jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan päätösmenettelyn siirtämistä omaan kevyempään päätöksentekomenettelyynsä erilleen ympäristöluvasta ja päätösten keskittämistä yhdelle valtakunnalliselle viranomaiselle (Ympäristöministeriö, 2022c). Lopullisen ratkaisun tulevasta EEJ-päätösmenettelystä tekee eduskunta.

6.1.3 Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat kriteerit tapauskohtaisessa EEJ-päätöksenteossa

Jotta jäte voisi saada EEJ-luokituksen, sen on täytettävä samanaikaisesti kaikki jätelain 5 b §:n 1 momentissa säädetyt kriteerit (tietolaatikko 3). Hyödyntämistoimen läpikäyneen materiaalin on myös täytettävä kyseiseen tuotteeseen sovellettavan lainsäädännön vaatimukset.

Jätteeksi luokittelun päättymisen ensimmäinen edellytys on, että jäte on käynyt läpi kierrätyksen tai hyödyntämisen. Keraamisen jätteen ammattimainen tai laitostmainen hyödyntäminen edellyttää yleensä ympäristölupaa, sillä sille ei ole säädetty ympäristönsuojelulaissa rekisteröintimenettelyä (lukuun ottamatta kevytsorajätteiden ja tiilimurskeen käyttöä MARA-asetuksen mukaisesti maarakentamisessa). Siten **tapauskohtaisen EEJ-päätöksen voisi yleensä saada vain sellainen keraamisesta jätteestä tuotettu materiaali, jota tuotetaan ympäristöluvan omaavassa laitoksessa.**

Ympäristölupaviranomaisen on tarvittaessa sisällytettävä EEJ-päätökseensä 5 b §:n 2 momentissa säädetyt arviointiperusteiden vähimmäisvaatimukset (tietolaatikko 3) ja otettava huomioon materiaalia koskevat epäpuhtauksien raja-arvot sekä materiaalista mahdollisesti aiheutuva vaara tai haitta terveydelle tai ympäristölle (Ympäristöministeriö, 2022c; HE 40/2021 vp).

Tapauskohtaista EEJ-päätöksentekoa varten toiminnanharjoittajan tulee esittää viranomaiselle luotettavat ja riittävät perusteet siitä, että hyödyntämistoimen läpikäynyttä materiaalia voidaan käyttää tuotteena tai raaka-aineena muissa prosesseissa siten, ettei siitä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan arvioinnin kannalta merkityksellisiä seikkoja ovat ainakin (Ympäristöministeriö, 2019b):

- Hyödyntämistoimessa syötteenä käytettävät jätteet, niiden laatua ja ominaisuuksia koskevine tietoineen,
- Hyödyntämistoimen kuvaus,
- Hyödyntämistoimen läpikäyneen materiaalin laatua koskevat tiedot,
- Materiaalin soveltuvuus suunniteltuun käyttötarkoitukseen ja mahdolliset käyttörajoitukset sekä materiaalin markkinat ja kysyntä,
- Omavalvonta ja laadunvarmistus,
- EU:n REACH-asetuksen³³ mukaisten rekisteröintivelvoitteiden ja tuotelainsäädännön vaatimusten täyttyminen,
- Materiaalin suunnitellusta käytöstä aiheutuvien terveys- ja ympäristöriskien kokonaisarviointi.

Yksityiskohtaisempia ohjeita EEJ-hakemuksen arviointia varten tarvittavista tiedoista on annettu ympäristöministeriön muistiossa ”Jätteen luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen päätöksenteko”³⁴.

³³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelystä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/ETY ja 2000/21/EY kumoamisesta.

³⁴ Saatavissa www.sivulta.ym.fi/jatelainsaadanto, kohdasta ”Jätelainsäädännön ohjeita ja oppaita”.

Tietolaatikko 3. Jätelain 5 b §:n jätteeksi luokittelun päättymisen kriteerit ja arviointiperusteet

Jätelain 5 b §:n 1 momentissa säädettyt yleiset arviointikriteerit jätteeksi luokittelun päättymiselle

Jäte, joka on kierrätetty tai muuten hyödynnetty, ei ole enää jätettä, jos:

- 1) sitä on määrä käyttää erityisiin tarkoituksiin;
- 2) sillä on markkinat tai kysyntää;
- 3) se täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten ja standardien mukainen; ja
- 4) sen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jätelain 5 b §:n 2 momentissa säädetty arviointiperusteiden vähimmäisvaatimukset, jotka tulisi tarvittaessa sisällyttää tapauskohtaiseen EEJ-päätökseen

- 1) jätemateriaalit, jotka on sallittua toimittaa hyödyntämistoimeen;
- 2) sallitut käsittelyprosessit ja -tekniikat;
- 3) tuotteisiin sovellettavien säännösten ja standardien mukaiset laatuvaatimukset materiaaleille, joita ei hyödyntämisen seurauksena enää luokitella jätteeksi, mukaan lukien tarvittaessa epäpuhtauksien raja-arvot;
- 4) hallintajärjestelmille asetettavat vaatimukset, joilla osoitetaan jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien arviointiperusteiden noudattaminen, mukaan lukien vaatimukset laadunvalvonnasta ja omavalvonnasta sekä tarvittaessa akkreditoinnista; ja
- 5) vaatimustenmukaisuudesta ilmoittaminen.

6.2 Luokittelu sivutuotteeksi

Jätelain 5 a §:ssä säädetty edellytyksistä, jotka materiaalin on täytettävä, jotta se voidaan katsoa sivutuotteeksi. Sen mukaan aine tai esine ei ole jäte, vaan sivutuote, jos se syntyy sellaisessa tuotantoprosessissa, jonka ensisijaisena tarkoituksena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, ja:

- aineen tai esineen jatkokäytöstä on varmuus;
- ainetta tai esinettä voidaan käyttää suoraan sellaisenaan tai sen jälkeen, kun sitä on muunnettu enintään tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti;
- aine tai esine syntyy tuotantoprosessin olennaisena osana; sekä
- aine tai esine täyttää sen suunniteltuun käyttöön liittyvät tuotetta sekä ympäristön- ja terveydensuojelua koskevat vaatimukset eikä sen käyttö kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jätedirektiivin ja jätelain mukaan sivutuotteet ovat materiaaleja, jotka eivät ole missään vaiheessa elinkaartaan olleet jätettä. **Sivutuotteita voivat olla ainoastaan teollisuusprosesseissa päätuotteen ohella**

syntyvät muut tuotteet. Jo markkinoilla olleista kuluttajatuotteista, kuten rakennusten purkujätteistä tai käytetystä astiakeramiikasta, jalostetut uusiotuotteet eivät voi koskaan olla sivutuotteita.

Kuten jätteeksi luokittelun päättyminen, myös luokittelu sivutuotteeksi voidaan tehdä kolmella eri tasolla, eli EU-säädöksellä, kansallisella säädöksellä tai tapauskohtaisella päätöksellä. Toistaiseksi EU-tasolla on säädetty ainoastaan EU:n lannoitevalmistesasetuksessa tiettyjen lannoitevalmistekäyttöön valmistettavien sivutuotteiden vaatimuksista. Suomessa ei ole annettu kansallisia sivutuotesäädöksiä.

Yksittäisen teollisuuslaitoksen osalta tapauskohtaista sivutuotteeksi luokittelua koskeva asia voidaan ratkaista ympäristölupapäätöksessä. Sivutuotteeksi luokittelu on tehty toisinaan myös toiminnanharjoittajan valvontaviranomaiselle toimittamasta lausuntopyynnöstä annetun lausunnon mukaisesti (Ympäristöministeriö, 2022c).

6.3 Mitä velvoitteita sivutuotteeksi luokittelusta tai jätteeksi luokittelun päättymisestä seuraa?

Kun materiaali luokitellaan sivutuotteeksi tai sen jätteeksi luokittelu päättyy, siihen sovelletaan tuotelainsäädäntöä. Sovellettava tuotelainsäädäntö riippuu materiaalista ja sen käyttötarkoituksesta.

Koska sivutuotteet eivät ole jätettä, niihin ei sovelleta jätelainsäädäntöä missään vaiheessa vaan ne kuuluvat aina tuotelainsäädännön piiriin.

EEJ-materiaalin osalta markkinoille saattajalla³⁵ on jätelain 5 b §:n 4 momentin mukaan velvollisuus varmistua siitä, että tuotettu EEJ-materiaali on kemikaali- ja tuotelainsäädännön mukaista. Jos materiaalia ei ole vielä saatettu markkinoille, varmistamisvelvollisuus on materiaalin ensimmäisellä käyttäjällä. Käytännössä vastuu tuotevaatimusten täyttämisestä on yleensä EEJ-materiaalin valmistajalla, joka saattaa materiaalin markkinoille.

Eri tuote- ja tuoteryhmäkohtaiset säännökset eivät aina ole toisilleen vaihtoehtoisia, vaan useita tuotesäännöksiä voi tulla yhtä aikaa sovellettavaksi samaan materiaaliin. Esimerkiksi kemikaalilainsäädännön vaatimuksia on noudatettava päällekkäin rakennustuotesäännösten kanssa. Tuotesääntely voi joissain tapauksissa koskea myös jätteitä, mm. rakennustuotesäännöksiä sovelletaan sekä jätteeksi että tuotteeksi luokiteltaviin rakennusmateriaaleihin. Sen sijaan esimerkiksi aineiden rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyä ja rajoituksia koskevaa EU:n REACH-asetusta ja osaa muusta kemikaalilainsäädännöstä sovelletaan uusiomateriaaleihin vasta sen jälkeen, kun ne ovat lakanneet olemasta jätettä (Kauppila ym., 2018; Ympäristöministeriö, 2019b; Ympäristöministeriö, 2022c).

Keraamisten EEJ-materiaalien käyttöä rakennustoiminnassa koskisivat erityisesti EU:n rakennustuoteasetus ja kansalliset rakennustuotesäännökset, sekä EU:n kemikaalilainsäädäntö kuten REACH-asetus. Lisäksi sovellettavaksi voivat tulla yksittäisiä tuotteita tai tuoteryhmiä koskevat kansalliset ja EU-säännökset EEJ-materiaalin käyttökohteesta riippuen. Toiminnanharjoittajan tulee osoittaa, minkä tuotelainsäädännön ja mahdollisten standardien vaatimukset EEJ-materiaali täyttää, sekä miten on varmistettu kemikaalilainsäädännön vaatimustenmukaisuus (Ympäristöministeriö, 2019b). Kemikaali- ja tuotelainsäädännön vaatimusten on täyttyvä viimeistään siinä vaiheessa, kun materiaali saatetaan markkinoille.

Ympäristöministeriön muistiossa ”Jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen päätöksenteko”³⁶ (Ympäristöministeriö, 2019b) on lisätietoa siitä, mitä tietoja toiminnanharjoittajan tulisi esittää osoittaakseen perusteet sille, että EEJ-materiaali täyttää siihen sovellettavan kemikaali- ja tuotelainsäädännön vaatimukset.

³⁵ Markkinoille saattamisen käsite on määritelty mm. EU:n REACH-asetuksessa (EY N:o 1907/2006). REACH-asetuksen 3 artiklan mukaan markkinoille saattamisella tarkoitetaan toimittamista tai tarjoamista kolmannelle osapuolelle joko maksua vastaan tai maksutta. Myös maahantuontia pidetään markkinoille saattamisena.

³⁶ Saatavissa www.sivulta.ym.fi/jatelainsaadanto, kohdasta ”Jätelainsäädännön ohjeita ja oppaita”.

6.4 Rakennustuotesäännökset

Rakennustuotteita koskeva lainsäädäntö koskee kaikkia rakentamisessa käytettäviä materiaaleja niiden jätestatuksesta riippumatta. Rakennustuotteiden on täytettävä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tai sen nojalla säädetyt olennaiset tekniset vaatimukset, jotka koskevat rakenteiden lujuutta ja vakautta, paloturvallisuutta, terveellisyttä, käyttöturvallisuutta, esteettömyyttä, meluntorjuntaa ja ääniolosuhteita sekä energiatehokkuutta. Maankäyttö- ja rakennuslakia on uudistettu maaliskuussa 2023. Rakentamista koskevat määräykset siirrettiin uuteen rakentamislakiin (751/2023), joka tulee voimaan 1.1.2025. Samalla maankäyttö- ja rakennuslain nimi muuttui alueidenkäyttölakiin. Uuden rakentamislain voimaantultuakin tarkemmat kansalliset rakentamismääräykset annetaan joko ympäristöministeriön tai valtioneuvoston asetuksina. Lain nojalla annetut säännökset ja määräykset sekä ministeriön ohjeet kootaan rakentamismääräyskokoelmaan, jota julkaisee nykyiseen tapaan ympäristöministeriö. (HE 139/2022 vp).

Rakennustuotteiden markkinoille saattamisen ehtoista säädetään EU:n rakennustuoteasetuksella ((EU) N:o 305/2011³⁷). Asetuksessa määritellään menettelyt, joilla toimijoiden on ilmoitettava rakennustuotteiden suoritustasot sekä säädetään CE-merkinnän käytöstä rakennustuotteissa. Rakennustuoteasetuksessa säädetään myös eräistä muista tuotteen merkintä- ja tunnistetiedoista. (Kauppila ym., 2018).

EU:n rakennustuoteasetus koskee niitä rakennustuotteita, joille on harmonisoitu tuotestandardi tai joille valmistaja on hakenut eurooppalaisen teknisen arvioinnin (ETA). Rakennustuotteiden kelpoisuus osoitetaan CE-merkinnällä, jos tuote kuuluu harmonisoidun tuotestandardin soveltamisalaan. Harmonisoidun tuotestandardin piiriin kuuluvien tuotteiden ominaisuudet on ilmoitettava valmistajan laatimalla suoritustasoilmoituksella. Jos tuotteelle ei ole harmonisoitua tuotestandardia, CE-merkintä ei ole pakollinen. Tällaiselle tuotteelle valmistaja voi kuitenkin halutessaan hankkia CE-merkinnän eurooppalaisella teknisellä arvioinnilla (ETA), jolloin tuotteelle on laadittava suoritustasoilmoitus (Kauppila ym., 2018). ETA-arviointeja voivat myöntää nimetyt tekniset arviointilaitokset (TAB)³⁸.

Jos tuotteelle on olemassa harmonisoitu standardi, on tuotteen valmistuksessa noudatettava standardin vaatimuksia. Jos keramiikkajätteestä peräisin olevaa materiaalia halutaan käyttää sellaisissa rakennustuotteissa, joille on laadittu harmonisoitu tuotestandardi, on varmistettava, että kyseisen jättemateriaalin käyttö tuotteen valmistuksen raaka-aineena on standardin mukaan sallittua.

Jos rakennustuotteelle ei ole määritelty Euroopan tasoista harmonisoitua tuotestandardia tai eurooppalaista teknistä arviointia, voidaan käyttää kansallista hyväksymismenettelyä (Ympäristöministeriö, 2023c). Kansalliset hyväksymismenettelyt on määritelty laissa eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä (954/2012). Sen mukaan rakennustuotteen kelpoisuus voidaan todeta tyyppihyväksynnällä, varmennustodistuksella tai valmistuksen laadunvalvonnalla. Niiden käyttö on vapaaehtoista. Kansallisten hyväksymismenettelyjen hakemisesta, niitä koskevista päätöksistä, merkinnöistä ja valvonnasta säädetään tarkemmin ympäristöministeriön asetuksessa eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä (555/2013).

- **Tyyppihyväksyntää** käytetään, jos rakennustuote teknisiltä ominaisuuksiltaan vaikuttaa merkittävästi rakennuskohteen olennaisen teknisten vaatimusten täyttymiseen, rakennustuotetyyppejä käytetään laajasti, ja tyyppihyväksynnällä voidaan yksinkertaistaa tai yhtenäistää rakennusvalvontaviranomaisen toimenpiteitä. Tyyppihyväksynnän edellytyksenä on lisäksi laadunvalvonnan varmentaminen.

³⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011 rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta.

³⁸ eota.eu/tabs

Tyyppihyväksyntä perustuu ympäristöministeriön antamiin eri rakennustuotteita koskeviin tyyppihyväksyntäasetuksiin ³⁹ ja sen myöntää ympäristöministeriön valtuuttama tyyppihyväksyntälaitos.

- **Varmennustodistus** on tyyppihyväksyntää hallinnollisesti kevyempi menettely, jolla valmistaja osoittaa, että tuotetta voi käyttää rakentamiseen, koska se täyttää sille Suomen lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Varmennustodistusta käytetään rakennustuotteille, joilla on vaikutusta rakennuksen olennaisten teknisten vaatimusten täyttymiseen, tuote ominaisuuksiensa vuoksi soveltuu varmennustodistuksella hyväksyttäväksi, ja rakennustuotetyyppejä käytetään laajasti tai varmennustodistuksella voidaan yksinkertaistaa tai yhtenäistää rakennusvalvontaviranomaisen toimenpiteitä. Varmennustodistuksen käyttämisen edellytyksenä on lisäksi valmistajan ylläpitämä tuotannon sisäinen laadunvalvonta ja testaus. Varmennustodistuksen antaa ympäristöministeriön hyväksymä toimielin.
- **Valmistuksen laadunvalvontaa** käytetään rakennustuotteen kelpoisuuden todentamiseen silloin, jos rakennustuotteen kelpoisuutta ei voida osoittaa tyyppihyväksynnällä tai varmennustodistuksella. Laadunvalvonnassa valmistaja ylläpitää tuotannon sisäistä laadunvalvontaa ja testausta, jonka varmentaa ympäristöministeriön hyväksymä laadunvalvonnan varmentaja.

Vapaaehtoisten menettelyjen lisäksi rakennusvalvontaviranomaisella on mahdollisuus edellyttää rakennustuotteen rakennuspaikkakohtaista varmentamista silloin, kun rakennustuotteen kelpoisuutta ei ole muulla tavalla osoitettu ja on syytä epäillä, että rakennustuote ei täytä sille säädettyjä olennaisia teknisiä vaatimuksia. Rakennuspaikkakohtainen varmentaminen tarjoaa rakennusvalvontaviranomaisille mahdollisuuden varmistaa, että rakennustuote on turvallinen ja soveltuu käytettäväksi kyseisessä rakennuksessa. (Ympäristöministeriö, 2023c).

Lisätietoa rakennustuotteita koskevasta sääntelystä on saatavissa ympäristöministeriön sivuilta (ym.fi/rakennustuotteet).

Komissio antoi maaliskuussa 2022 ehdotuksen EU:n rakennustuoteasetuksen uudistamiseksi (Euroopan komissio, 2022). Asetuksen käsittely oli tämän oppaan kirjoitusajankohtana kesken, eikä sen lopullisesta sisällöstä ollut vielä tietoa. Asetus ja sen nojalla annettavat komission toimeenpanosäädökset tulevat todennäköisesti tuomaan muutoksia rakennustuotteiden hyväksyntäedellytyksiin ja -menettelyihin.

6.5 Kemikaalilainsäädännön tuotevaatimuksia

Kemikaalilainsäädännön tuotevaatimuksia on säädetty lukuisissa eri EU-säädöksissä, kuten aineiden rekisteröintiä, arviointia, lupamenettelyä ja rajoituksia koskevassa EU:n REACH-asetuksessa (EY N:o 1907/2006), aineiden luokitusta, merkintää ja pakkaamista koskevassa EU:n CLP-asetuksessa (EY N:o 1272/2008) sekä pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevassa EU:n POP-asetuksessa (EU 2019/1021). Lisäksi on erilaisia tuote- ja tuoteryhmäkohtaisia säädöksiä, joissa säädetään kemikaalien käytöstä yksittäisissä käyttötarkoituksissa ja muista tietyn tuotteen markkinoille saattamisen edellytyksistä.

REACH-asetus on yksi keskeisimpiä kemikaalisäädöksiä, jotka tulevat sovellettaviksi sivuotteisiin ja EEJ-materiaaleihin. REACH-asetuksen velvoitteet vaihtelevat mm. sen mukaan, katsotaanko syntyvä tuote aineeksi vai esineeksi, mikä on vuosittain tuotetun aineen määrä, ja onko kyseiselle aineelle tai esineelle säädetty kemikaalilainsäädännössä erityisiä määräyksiä tai poikkeuksia.

³⁹ Voimassa olevat tyyppihyväksyntäasetukset on koottu ympäristöministeriön sivulle ym.fi/rakennustuotteiden-tyyppihyvaksyntasetukset.

Keskeinen REACH-asetuksen elementti on aineita koskeva rekisteröintivelvoite. Rekisteröinnin tarkoituksena on kerätä tietoja kemiallisten aineiden ominaisuuksista ja varmistaa niiden turvallinen käyttö ihmisen terveyden ja ympäristön kannalta (Tukes, 2022a). REACH-asetus sisältää myös yksittäisten aineiden käyttökieltoja ja -rajoituksia eri tuotteissa ja tuoteryhmissä (asetuksen liite XVII); POP-yhdisteiden käyttökielloista ja -rajoituksista on kuitenkin säädetty EU:n POP-asetuksessa (asetuksen liite I). Tiettyjen aineiden käyttö on säädetty REACH-asetuksessa luvanvaraiseksi (liite XIV); luvan näiden aineiden käyttöön voi myöntää EU:n komissio tapauskohtaisesti. Lisäksi asetuksessa säädetään aineiden ja seosten valmistajien ja maahantuojien velvollisuudesta laatia käyttöturvallisuustiedote, jolla välitetään ammatti- ja teollisuuskäyttäjille tietoa aineen tai seoksen vaaroista, turvallisesta varastoinnista, käsittelystä ja hävittämisestä.

REACH-asetuksen velvoitteita täydentää aineiden luokitusta, merkintää ja pakkaamista koskeva EU:n CLP-asetus. Sen mukaan valmistajat, maahantuojat ja jatkokäyttäjät ovat vastuussa EU-maissa myytävien tai muuten jaettavien aineiden ja seosten luokituksesta CLP-asetuksen mukaisesti. CLP-asetuksessa säädetään myös vaarallisten aineiden ja seosten pakkaamis- ja merkitsemisvelvoitteista. Merkinnöistä vastaa aineen tai seoksen toimittaja, eli valmistaja, maahantuoja, jatkokäyttäjä tai jakelija (myyjä).

Kemikaalilainsäädännön kieltoja ja rajoituksia päivitetään jatkuvasti uuden tutkimustiedon perusteella. Siksi EEJ-materiaalia valmistavan yrityksen tulisi aktiivisesti seurata kemikaalilainsäädännössä tapahtuvia muutoksia voidakseen varmistaa, että tuotettu uusiomateriaali täyttää lainsäädännön vaatimukset.

6.5.1 Jäteperäisten materiaalien REACH-rekisteröintivelvoite

REACH-asetuksen 3(1) artiklan mukaan aineella tarkoitetaan ”alkuainetta ja sen yhdisteitä sellaisena kuin ne esiintyvät luonnossa tai millä tahansa valmistusmenetelmällä tuotettuina, mukaan luettuna aineen pysyvyyden säilyttämiseksi tarvittavat lisäaineet ja valmistusprosessista johtuvat epäpuhtaudet mutta lukuun ottamatta liuottimia, jotka voidaan erottaa vaikuttamatta aineen pysyvyyteen tai muuttamatta sen koostumusta”.

Jos syntynyt sivutuote tai EEJ-materiaali katsotaan REACH-asetuksen mukaan aineeksi, sitä voi koskea REACH-asetuksen rekisteröintivelvollisuus, jos yritys valmistaa tai maahantuo ainetta vähintään 1 000 kg vuodessa. Velvoite koskee aineita sellaisenaan, seoksissa tai esineissä. Rekisteröinti on tehtävä ennen kuin aineen valmistusta ja markkinoille saattamista EU:ssa koskeva 1 000 kg:n raja ylittyy. Rekisteröinti tehdään Euroopan kemikaalivirastolle (ECHA).

REACH-asetuksessa on lukuisia ainekohtaisia poikkeuksia rekisteröintivelvoitteesta. Asetuksen liitteessä V säädetään yksittäisiä aineryhmiä koskevia vapautuksia rekisteröinnistä. Ne voivat tulla kyseeseen myös erilaisille jäännösmateriaaleille (Alaranta, 2016). Keraamisista materiaaleista esimerkiksi sementtiklinkkeri, jota ei ole muunnettu kemiallisesti, on liitteen V mukaan vapautettu REACH-rekisteröinnistä (liite V, kohta 10). Keraamiset fritit on puolestaan vapautettu rekisteröintivelvoitteesta vain, jos niitä ei ole luokiteltu vaarallisiksi aineiksi, ja ne eivät sisällä vaarallisia aineita, kuten raskasmetallipigmenttejä, yli kemikaalilainsäädännön pitoisuusrajojen⁴⁰ (liite V, kohta 11).

Myös sivutuotteille ja EEJ-materiaaleille on säädetty joiltain osin poikkeuksia REACH:n rekisteröintivelvoitteista. REACH-asetuksen lupa- ja rajoitusmenettelyistä vastaavia kategorisia poikkeuksia jäännösmateriaaleille ei kuitenkaan ole säädetty. (Alaranta, 2016).

Rekisteröintimenettelyä ei REACH-asetuksen 2(7)(d) artiklan mukaan sovelleta EEJ-materiaaliin, jos hyödyntämisprosessin seurauksena syntyvä aine on jo rekisteröity, ja hyödyntämisen suorittavalla laitoksella

⁴⁰ Liitteen V kohdan 11 mukaan myös vaarallisia aineita sisältävät fritit voivat vapautua rekisteröintivelvoitteesta, jos kokeelliset tieteelliset tutkimustulokset osoittavat luotettavasti, että vaaralliset aineosat eivät ole saatavilla aineen koko elinkaaren aikana, ja nämä tiedot on varmistettu riittäviksi ja luotettaviksi.

on käytettävissään asetuksen 31 mukainen aikaisemmin rekisteröidyn aineen käyttöturvallisuustiedote, tai (jos aineelta ei edellytetä käyttöturvallisuustiedotetta) muut toimitusketjun seuraavan portaan toimijalle toimitettavat turvallisuustiedot (Alaranta, 2016; Kauppila ym., 2018). Toiminnanharjoittajan on kuitenkin pystyttävä osoittamaan, että kierrätyksessä syntyvä aine on sama kuin aiemmin rekisteröity aine. Aineen samuuden määrittely voi käytännössä estää rekisteröintipoikkeuksen soveltamisen, koska jäännösmateriaalit sisältävät usein epäpuhtauksia tai ovat niin sanottuja UVCB-aineita⁴¹, joiden täsmällinen koostumusmäärittely ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista (Alaranta, 2016). Toiminnanharjoittajan on myös varmistettava, että olemassa olevat turvallisuustiedot ovat riittävät kattamaan hyödynnettävän aineen ennakoitua käyttöä. Hyödyntäjien on sovittava olemassa olevien rekisteröintitietojen omistajien kanssa käyttöturvallisuustiedotteiden tai muiden turvallisuustietojen käytöstä ja varmistettava, ettei käyttö loukkaa omistajan tekijänoikeuksia. Vaikka hyödynnettävä materiaali olisi vapautettu REACH-rekisteröintivelvoitteesta, sen sisältämät epäpuhtaudet on tunnettava, jotta voidaan arvioida, vastaako materiaalin vaaraluokitus jo rekisteröidyn aineen luokitusta. Ellei, hyödynnettävän materiaalin toimittajan on tehtävä materiaalin vaaraluokitus materiaalin koostumuksen perusteella (ECHA, 2010; Alaranta, 2016; Kauppila ym., 2018).

Sivutuotteita koskevasta poikkeuksesta on puolestaan säädetty REACH-asetuksen 2(7)(b) artiklassa. Sen mukaan rekisteröintimenettelystä on vapautettu liitteessä V mainitut aineet ja aineryhmät, joihin kuuluvat mm. sellaiset sivutuotteet, joita itsessään ei tuoda maahan tai saateta markkinoille. Sivutuotteiden rekisteröintivapautuksen soveltamisala on käytännössä kapea. Teollisuusprosessissa syntyvää sivutuotetta ei tarvitse REACH-rekisteröidä silloin, jos sama toiminnanharjoittaja käsittelee prosessissaan syntynyttä sivutuotetta edelleen niin, että sivutuote tässä prosessissa muuttuu uudeksi aineeksi tai esimerkiksi hyödyntää sivutuotteen polttamalla sen. Kaikissa muissa tilanteissa sivutuotteet kuuluvat rekisteröinnin piiriin kuten mikä tahansa muu kemiallinen aine. (Alaranta, 2016).

Rekisteröintimenettely on varsin pitkäkestoinen prosessi. Ympäristöministeriön EEJ-materiaaleja koskevan muistion (Ympäristöministeriö, 2019b) mukaan materiaalin REACH-rekisteröintivelvoite onkin syytä tarkistaa Euroopan kemikaalivirastosta jo ennen tapauskohtaisen jätteen luokittelun päättymistä koskevan ympäristölupamenettelyn aloittamista, jotta mahdollinen rekisteröintimenettely voidaan aloittaa hyvissä ajoin.

6.5.2 Esineeksi luokiteltavia jäteperäisiä materiaaleja koskevat REACH-velvoitteet

REACH-asetuksen 3(3) artiklan mukaan esineellä tarkoitetaan ”tuotetta, jolle annetaan tuotannossa erityinen muoto, pinta tai rakenne, joka määrittää sen käyttötarkoitusta enemmän kuin sen kemiallinen koostumus.” Esine on tuote, joka on tehty yhdestä tai useammasta aineesta tai seoksesta ja jolle on annettu tuotannossa erityinen muoto, pinta tai rakenne. Esineet, jotka kootaan tai liitetään yhteen, pysyvät esineinä, kunhan niiden erityinen pinta, muoto tai rakenne säilyy niiden tehtävän kannalta tärkeämpänä kuin niiden kemiallinen koostumus. (Tukes, 2022b).

Jos syntyvä sivutuote tai EEJ-materiaali katsotaan REACH-asetuksen mukaan esineeksi, on siitä kemikaalilain (599/2013) 22 b §:n mukaan **tehtävä ilmoitus EU:n kemikaaliviraston (ECHA) ylläpitämään**

⁴¹ UVCB-aineilla tarkoitetaan koostumukseltaan tuntemattomia tai vaihtelevia aineita, komplekseja reaktiotuotteita tai biologisia materiaaleja (Substances of Unknown or Variable composition, Complex reaction products or Biological material). Näiden aineiden määrittely perustuu täsmällisen kemiallisen koostumustiedon sijaan muun muassa raaka-aineisiin ja tuotantoprosessiin, joista rekisteröitävä aine on saanut alkunsa (ECHA, 2010; Alaranta 2016).

SCIP-tietokantaan⁴², jos esine sisältää REACH-asetuksen 57 artiklassa tarkoitettuja erityistä huolta aiheuttavia aineita (ns. SVHC-aineet) yli 0,1 paino-%. Ilmoitusvelvollisuus koskee vuorollaan kaikkia esineen toimitusketjun toimijoita⁴³. Se ei kuitenkaan koske sellaista toimijaa, joka ainoastaan toimittaa esineen kuluttajalle.

Esineen toimittajan on myös tiedotettava asiakkaalle esineen sisältämästä SVHC-aineesta, mikäli sitä on esineessä yli 0,1 paino-%. Vastaavat tiedot on pyynnöstä toimitettava kuluttajalle 45 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Esineen valmistajaa tai EU-alueelle maahantuojaa voi lisäksi koskea velvollisuus ilmoittaa SVHC-aineesta tiedot Euroopan kemikaalivirastoon, jos tällaista ainetta on esineessä yli 0,1 painoprosenttia ja esineet yhteensä sisältävät ainetta tonnoin tai enemmän valmistajaa/maahantuojaa kohden⁴⁴ (Ympäristöministeriö, 2019b).

SVHC-aineet löytyvät ECHA:n ylläpitämältä luvanvaraisten aineiden kandidaattilistalta (echa.europa.eu/fi/candidate-list-table). Niihin kuuluvat aineet ovat erimerkiksi syöpää aiheuttavia, perimää vaurioittavia, lisääntymiselle vaarallisia tai luonnossa erittäin hitaasti hajoavia tai kertyviä. Listalla on tällä hetkellä yli 230 ainetta, mm. lukuisia raskasmetalliyhdisteitä kuten raskasmetallipigmenttejä.

Kemikaalilainsäädäntöä koskevia ohjeita ja muita tietolähteitä:

- Toimijoiden REACH- ja CLP-velvoitteet: tukes.fi/kemikaalit/reach/toimijat
- Kemikaaliasioiden kansallisen viranomaisen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) kemikaalineuvonta tukes.fi/kemikaalineuvonta
- Ympäristöministeriön muistio ”Jätteen luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen päätöksenteko” (30.8.2019) ym.fi/jatelainsaadanto > Jätelainsäädännön ohjeita ja oppaita
- Kaikki Euroopan kemikaaliviraston julkaisemat ohjeet REACH-asetuksen soveltamisesta: echa.europa.eu/fi/guidance-documents/guidance-on-reach

⁴² tukes.fi/kemikaalit/reach/luvanvaraiset-aineet/erityista-huolta-aiheuttavat-aineet/scip-ilmoitus-esineista

⁴³ Esineiden toimittajia, joiden on tehtävä ilmoitus SCIP-tietokantaan, ovat esineiden valmistajat ja kokoajat EU:ssa, esineiden EU:hun maahantuojat, esineiden jälleenmyyjät EU:ssa ja muut toimitusketjun toimijat, jotka saattavat esineitä markkinoille.

⁴⁴ REACH-asetuksen 7 artiklan 3 ja 6 kohdan mukaan SVHC-aineista on ilmoitettava Euroopan kemikaalivirastolle, jos on mahdollista, että ihmiset tai ympäristö voisivat altistua aineelle tavallisissa tai kohtuullisesti ennakoitavissa käyttöolosuhteissa eikä ainetta ei ole jo rekisteröity kyseiseen käyttöön EU:ssa.

Liite 1: Jätedirektiivin liitteen III terveys- tai ympäristövaaraa aiheuttavien aineiden pitoisuusrajat

Tässä liitteessä on esitetty jätteen vaarallisuuden arvioinnissa sovellettavat pitoisuusrajat, kun jäte sisältää vain yhtä terveys- tai ympäristövaaraa aiheuttavaa ainetta (taulukko A), sekä aineiden yhteisvaikutusten arvioinnissa sovellettavat laskukaavat, jos jäte sisältää useampaa vaaralliseksi luokiteltua ainetta (taulukko B).

Taulukko A. Jätteiden luokittelussa sovellettavat pitoisuusrajat. Jos yksittäisen aineen pitoisuus on vähintään yhtä suuri tai suurempi kuin taulukossa ilmoitettu pitoisuusraja, jätteellä on kyseinen vaaraominaisuus.

(CLP-asetus = EU:n asetus (EY) N:o 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta) (Lähde: Ympäristöministeriö, 2019b)

Vaaraominaisuus	CLP-asetuksen ominaisuus	CLP-asetuksen vaaraluokka- ja vaarakategoria-koodi	CLP-asetuksen vaaralauseke koodi	Sovellettava pitoisuusraja
HP 4 Ärsyttävä (ihon ärsytys ja silmävaurio)	Ihoa syövyttävä	Skin Corr. 1A	H314	1 % *)
HP 4 Ärsyttävä (ihon ärsytys ja silmävaurio)	Vakavia silmävaurioita aiheuttava	Eye Dam. 1	H318	10 %
HP 4 Ärsyttävä (ihon ärsytys ja silmävaurio)	Ihoa ja silmiä ärsyttävä **)	Skin Irrit. 2 ja Eye Irrit. 2 **)	H315 ja H319 **)	20 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, kerta-altistuminen	STOT SE 1	H370	1 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, kerta-altistuminen	STOT SE 2	H371	10 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, kerta-altistuminen	STOT SE 3	H335	20 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, toistuva altistuminen	STOT RE 1	H372	1 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, toistuva altistuminen	STOT RE 2	H373	10 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Aspiraatiovaara	Asp. Tox. 1	H304	10 % ***)
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	Acute Tox. 1 (Oral)	H300	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	Acute Tox. 2 (Oral)	H300	0,25 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	Acute Tox. 3 (Oral)	H301	5 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	Acute Tox. 4 (Oral)	H302	25 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	Acute Tox. 1 (Dermal)	H310	0,25 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	Acute Tox. 2 (Dermal)	H310	2,5 %

Vaaraominaisuus	CLP-asetuksen ominaisuus	CLP-asetuksen vaaraluokka- ja vaarakategoria-koodi	CLP-asetuksen vaaralauseke koodi	Sovellettava pitoisuusraja
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	Acute Tox. 3 (Dermal)	H311	15 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	Acute Tox. 4 (Dermal)	H312	55 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	Acute Tox. 1 (Inhal.)	H330	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	Acute Tox. 2 (Inhal.)	H330	0,5 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	Acute Tox. 3 (Inhal.)	H331	3,5 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	Acute Tox. 4 (Inhal.)	H332	22,5 %
HP 7 Syöpää aiheuttava	Syöpää aiheuttava	Carc. 1A Carc. 1B	H350	0,1 %
HP 7 Syöpää aiheuttava	Syöpää aiheuttava	Carc. 2	H351	1,0 %
HP 8 Syövyttävä	Ihoa syövyttävä	Skin Corr. 1A Skin Corr. 1B Skin Corr. 1C	H314	5 % ****)
HP 10 Lisääntymiselle vaarallinen	Lisääntymiselle vaarallinen	Repr. 1A Repr. 1B	H360	0,3 %
HP 10 Lisääntymiselle vaarallinen	Lisääntymiselle vaarallinen	Repr. 2	H361	3,0 %
HP 11 Perimää vaurioittava	Sukusolujen perimää vaurioittava	Muta. 1A Muta. 1B	H340	0,1 %
HP 11 Perimää vaurioittava	Sukusolujen perimää vaurioittava	Muta 2	H341	1,0 %
HP 13 Herkistävä	Ihoa herkistävä	Skin Sens. 1	H317	10 %
HP 13 Herkistävä	Hengitysteitä herkistävä	Resp. Sens. 1	H334	10 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Välitön vaara vesieliöille	Aquatic Acute 1	H400	25 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Pitkäaikaiset haittavaikutukset vesieliöille	Aquatic Chronic 1	H410	0,25 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Pitkäaikaiset haittavaikutukset vesieliöille	Aquatic Chronic 2	H411	2,5 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Pitkäaikaiset haittavaikutukset vesieliöille	Aquatic Chronic 3	H412	25 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Pitkäaikaiset haittavaikutukset vesieliöille	Aquatic Chronic 4	H413	25 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Vaarallisuus otsonikerrokselle	Ozone 1	H420	0,1 %

*) Jos jäte sisältää Skin Corr. 1A (H314) luokiteltuja aineita vähintään 5 %, jäte luokitellaan syövyttäväksi (HP8)

**) Aineen on oltava luokiteltu sekä silmiä että ihoa ärsyttäväksi (Skin Irrit. 2 (H315) ja Eye Irrit. 2 (H319)), jotta se otettaisiin huomioon jätteiden luokittelussa vaaralliseksi.

***) Koskee vain nestemäistä jätettä, jonka kinemaattinen viskositeetti on enintään 20,5 mm²/s (40 °C)

****) Jos jäte sisältää Skin Corr. 1A (H314) luokiteltuja aineita vähintään 1 % mutta alle 5 %, jäte luokitellaan ärsyttäväksi (HP4).

Taulukko B. Aineiden yhteisvaikutusten arvioinnissa sovellettavat laskukaavat (Lähde: Ympäristöministeriö, 2019b)

Vaara-ominaisuus	CLP-ominaisuus	Aineiden yhteenlasku	Alhaisin yhteenlaskussa huomioitava pitoisuus (cut-off -arvo)
HP 4 Ärsyttävä (ihon ärsytys ja silmävaurio)	Ihoa syövyttävä	$\Sigma(\text{Skin Corr. 1A; H314}) \geq 1 \% ^*)$	1 %
HP 4 Ärsyttävä (ihon ärsytys ja silmävaurio)	Vakavia silmävaurioita aiheuttava	$\Sigma(\text{Eye Dam. 1; H318}) \geq 10 \%$	1 %
HP 4 Ärsyttävä (ihon ärsytys ja silmävaurio)	Ihoa ja silmiä ärsyttävä **)	$\Sigma(\text{Skin Irrit. 2; H315 ja Eye Irrit. 2; H319}) \geq 20 \% ^{**})$	1 %
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, kerta-altistuminen	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Elinkohtainen myrkyllisyys, toistuva altistuminen	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 5 Elinkohtainen myrkyllisyys ja aspiraatiovaara	Aspiraatiovaara	$\Sigma(\text{Asp. Tox. 1; H304}) \geq 10 \% ^{***})$	ei määriteltä
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 1 Oral; H300}) \geq 0,1 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 2 Oral; H300}) \geq 0,25 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 3 Oral; H301}) \geq 5 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, suun kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 4 Oral; H302}) \geq 25 \%$	1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 1 Dermal; H310}) \geq 0,25 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 2 Dermal; H310}) \geq 2,5 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 3 Dermal; H311}) \geq 15 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, ihon kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 4 Dermal; H312}) \geq 55 \%$	1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 1 Inhal; H330}) \geq 0,1 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 2 Inhal; H330}) \geq 0,5 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 3 Inhal; H331}) \geq 3,5 \%$	0,1 %
HP 6 Välitön myrkyllisyys	Välitön myrkyllisyys, hengitysteiden kautta altistuminen	$\Sigma(\text{Acute Tox. 4 Inhal; H332}) \geq 22,5 \%$	1 %

Vaara-ominaisuus	CLP-ominaisuus	Aineiden yhteenlasku	Alhaisin yhteenlaskussa huomioitava pitoisuus (cut-off -arvo)
HP 7 Syöpää aiheuttava	Syöpää aiheuttava	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 8 Syövyttävä	Ihoa syövyttävä	$\Sigma(\text{Skin Corr. 1A; H314}) + \Sigma(\text{Skin Corr. 1B; H314}) + \Sigma(\text{Skin Corr. 1C; H314}) \geq 5 \% \text{ ****})$	1 %
HP 10 Lisääntymiselle vaarallinen	Lisääntymiselle vaarallinen	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 11 Perimää vaurioittava	Sukusolujen perimää vaurioittava	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 13 Herkistävä	Ihoa herkistävä	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 13 Herkistävä	Hengitysteitä herkistävä	Ei aineiden yhteenlaskua	-
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Välitön vaara vesieliöille	$\Sigma(\text{Aquatic Acute 1; H400}) \geq 25 \%$	0,1 %
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Pitkäaikaiset haittavaikutukset vesieliöille	$[100 * \Sigma(\text{Aquatic Chronic 1; H410})] + [10 * \Sigma(\text{Aq. Chronic 2; H411})] + \Sigma(\text{Aq. Chronic 3; H412}) \geq 25 \% \text{ tai:}$ $\Sigma(\text{Aquatic Chronic 1; H410}) + \Sigma(\text{Aq. Chronic 2; H411}) + \Sigma(\text{Aquatic Chronic 3; H412}) + \Sigma(\text{Aq. Chronic 4; H413}) \geq 25 \%$	0,1 % (H410) 1 % (H411) 1 % (H412) 1 % (H413)
HP 14 Ympäristölle vaarallinen	Vaarallisuus otsonikerrokselle	Ei aineiden yhteenlaskua	-

*) Jos jäte sisältää Skin Corr. 1A (H314) luokiteltuja aineita vähintään 5 %, jäte luokitellaan syövyttäväksi (HP8)

**) Aineen on oltava luokiteltu sekä silmiä että ihoa ärsyttäväksi (Skin Irrit 2 (H315) ja Eye Irrit. 2 (H319)), jotta se otettaisiin huomioon jätteiden luokittelussa vaaralliseksi.

***) Koskee vain nestemäistä jätettä, jonka kinemaattinen viskositeetti on enintään 20,5 mm²/s (40 °C)

****) Jos jäte sisältää Skin Corr. 1A (H314) luokiteltuja aineita vähintään 1 % mutta alle 5 %, jäte luokitellaan ärsyttäväksi (HP4).

Liite 2. POP-asetuksen liitteen IV jätteitä koskevat pitoisuusrajat

EU:n POP-asetuksen (EU 2019/1021) liitteeseen IV sisällytetyt POP-yhdisteet ja niiden pitoisuusrajat jätteissä. Jätteet, jotka sisältävät POP-yhdisteitä yhtä paljon tai enemmän kuin liitteen IV pitoisuusraja, on käsiteltävä asetuksessa säädetyillä menetelmillä. (Lähde: Ympäristöministeriö, 2023a).

Pysyvä orgaaninen yhdiste	CAS-numero	POP-asetuksen liite IV pitoisuusraja ≥
Aldriini	309-00-2	50 mg/kg
DDT	50-29-3	50 mg/kg
Dieldriini	60-57-1	50 mg/kg
Dikofoli	115-32-2	50 mg/kg
Endosulfaani	115-29-7; 959-98-8; 33213-65-9	50 mg/kg
Endriini	72-20-8	50 mg/kg
Heksabromibifenyyl (HBB)	36355-01-8	50 mg/kg
Heksabromisyklododekaani (HBCDD)	25637-99-4; 3194-55-6; 134237-50-6; 134237-51-7; 134237-52-8	500 mg/kg
Heksaklooribentseeni (HCB)	118-74-1	50 mg/kg
Heksaklooributadieeni (HCBd)	87-68-3	100 mg/kg
Heksakloorisykloheksaanit (ml. lindaani) (HCH)	58-89-9; 319-84-6; 319-85-7; 608-73-1	50 mg/kg
Heptakloori	76-44-8	50 mg/kg
Klordaani	57-74-9	50 mg/kg
Klordekoni	143-50-0	50 mg/kg
Lyhytketjuiset klooratut parafiinit (SCCP) (alkaanit C10-C13)	85535-84-8 ja muut	1 500 mg/kg
Mireksi	2385-85-5	50 mg/kg
Pentaklooribentseeni	608-93-5	50 mg/kg
Pentakloorifenoli ja sen suolat ja esterit	87-86-5 ja muut	100 mg/kg
Perfluoriheksaanisulfonihappo (PFHxS) ja sen suolat	355-46-4 ja muut	1 mg/kg
PFHxS:n kanssa samankaltaiset yhdisteet, pitoisuuksien summa		40 mg/kg
Perfluorioktaanihappo (PFOA) ja sen suolat	335-67-1 ja muut	1 mg/kg
PFOA:n kanssa samankaltaiset yhdisteet, pitoisuuksien summa		40 mg/kg
Perfluorioktaanisulfonihappo (PFOS) ja sen johdannaiset	1763-23-1; 2795-39-3; 29457-72-5; 29081-56-9; 70225-14-8; 56773-42-3; 251099-16-8; 4151-50-2; 31506-32-8; 1691-99-2; 24448-09-7; 307-35-7 ja muut	50 mg/kg
Polyklooratut bifenyylit (PCB)	1336-36-3 ja muut	50 mg/kg
Polyklooratut dibentsodioksiinit ja –furaanit ja dioksiinien kaltaiset PCB-yhdisteet (PCDD/PCDF + DL-PCB)	Ei CAS-numeroa	5 µg TEQ/kg ^{*)}

Pysyvä orgaaninen yhdiste	CAS-numero	POP-asetuksen liite IV pitoisuusraja ≥
Polyklooratut naftaleenit (PCN)	70776-03-3 ja muut	10 mg/kg
Tetra-, penta-, heksa-, hepta- ja dekabromidifenyylietteri (BDE), pitoisuuksien summa	tetra-BDE: 40088-47-9 ja muut penta-BDE: 32534-81-9 ja muut heksa-BDE: 36483-60-0 ja muut hepta-BDE: 68928-80-3 ja muut deka-BDE: 1163-19-5	500 mg/kg 29.12.2025 alkaen 350 mg/kg ^{*)} 30.12.2027 alkaen 200 mg/kg ^{**)}
Toksafeeni	8001-35-2	50 mg/kg

^{*)} Siirtymäsäännökset: Biomassan poltossa lämmön ja energian tuottamiseksi syntyvälle lentotuhkalle sovelletaan 30.12.2023 saakka pitoisuusrajaa 10 µg TEQ/kg. Kotitalouksien polton tuhkille ja nuohousjätteille sovelletaan kuitenkin pitoisuusrajaa 15 µg TEQ/kg 31.12.2024 saakka.

^{**)} Mikäli POP-asetuksen liitteessä I säädetty pitoisuusraja tetra-, penta-, heksa-, hepta- ja dekabromidifenyylietterien pitoisuuksien summalle tuotteissa on kyseisenä ajankohtana korkeampi kuin POP-jätteelle säädetty uusi pitoisuusraja, sovelletaan myös jätteille liitteessä I annettua korkeampaa pitoisuusrajaa.

Liite 3: Siirtoasiakirjan tietovaatimukset

Jätelain 121 §:n mukaiseen jätteen siirtoasiakirjaan on merkittävä taulukossa esitetyt jäteasetuksen 40 §:ssä ja liitteessä 5 edellytetyt tiedot.

Jätteen siirtoasiakirjassa jäteasetuksen 40 §:n ja liitteen 5 mukaan edellytetyt tiedot (Lähteet: Ympäristöministeriö, 2023a; Ympäristöministeriö, 2023b)

Siirtoasiakirjan tieto (40 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen tuottajan tai muun jätteen haltijan, kuljettajan ja vastaanottajan tunnistetiedot	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot
Jätteen siirron ajankohta	Päivämäärä(t), jolloin jätteen siirto on alkanut ja päättynyt
Jätteen siirron alkamis- ja päättymispaikka	- Osoite tai koordinaatti, josta jätteen siirto on alkanut ja johon siirto on päättynyt - Paikka voidaan lisäksi ilmaista rakennustunnuksen avulla
Jätenimike	Jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelon mukainen jätenimike ja sen tunnusnumero
Kuvaus jätelajista	Sanallinen kuvaus, joka voi koostua esimerkiksi seuraavista tiedoista: - Nimi, jolla jäte yleisesti tunnetaan - Koostumus, jos on kyse seoksesta - Olomuoto ja tarvittaessa kuiva-ainepitoisuus - Muut ominaisuudet
Jätteen määrä	Massa tonneina tai kilogrammoina (yksikkönä voidaan käyttää myös kuutiota)
Jätteen tyyppi	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Vaaraton jäte - Vaarallinen jäte - POP-jäte - Pysyvä jäte (vain kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä)
Toiminta, jossa jäte on syntynyt	Valitaan seuraavista: - Maa-, metsä- ja kalatalous - Teollisuus - Rakentaminen (sisältää uudisrakentamisen, korjausrakentamisen ja purkamisen) - Yhdyskunnat (asuminen, hallinto, kauppa ja palvelut) - Kaivannaistoiminta - Energiahuolto - Jätehuolto ja kierrätys - Muu (täsmennettävä mikä)
Ajoneuvon rekisteritunnus (jos mahdollista)	Ajoneuvolain 82/2021 2 §:n mukainen ajoneuvon yksilöivä kirjain- ja numerosarja
Jätteen käsittelytapa toimipaikassa	- Jätteen käsittelytavan sanallinen kuvaus, sekä - Käsittelytoimen luokitus jäteasetuksen liitteen 1 tai 2 mukaisesti (R- tai D-koodi)

Siirtoasiakirjan tieto (40 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen haltijan vahvistus annettujen tietojen oikeellisuudesta	Henkilön allekirjoitus, sähköinen allekirjoitus tai leima tai muu todentamismenetelmä
Jätteen kuljettajan vahvistus jätteen kuljetettavaksi ottamisesta	Henkilön allekirjoitus, sähköinen allekirjoitus tai leima tai muu todentamismenetelmä
Jätteen siirron päätyttyä jätteen vastaanottajan vahvistus jätteen vastaanotosta	Henkilön allekirjoitus, sähköinen allekirjoitus tai leima tai muu todentamismenetelmä
Jätteen siirron tiedot vastaanotetun jätteen määrästä	Massa tonneina tai kilogrammoina Vaihtoehtoisesti voidaan ilmoittaa kuutiometreinä
Vaarallisesta jätteestä jätteen koostumus	Vapaamuotoinen kuvaus vaarallisen jätteen koostumuksesta
Vaarallisesta jätteestä jätteen olomuoto	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Pulveri/jauhemainen - Kiinteä - Pasta/tahnamainen - Lietemäinen - Nestemäinen - Kaasumainen - Muu (täsmennettävä mikä)
Vaarallisesta jätteestä jätteen vaaraominaisuudet	EU:n jätedirektiivin liitteen III (annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014 ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997) mukaiset pääasialliset vaaraominaisuudet
Vaarallisesta jätteestä jätteen pakkaustapa	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Tynnyri - Puinen tynnyri - Kanisteri - Laatikko - Säkki - Yhdistelmäpakkaus - Paineastia - Irtotavara - Muu, mikä:
Vaarallisesta jätteestä jätteen kuljetustapa	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Maantie - Rautatie - Meri/laiva - Lentokone - Sisävesi/laiva - Muu (täsmennettävä mikä)
POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet	EU:n POP-asetuksen ((EU) 2019/1021) liitteessä IV luetellut yhdisteet

Siirtoasiakirjan tieto (40 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
POP-jätteestä jätteen pakkaustapa	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): • Tynnyri • Puinen tynnyri • Kanisteri • Laatikko • Säkki • Yhdistelmäpakkaus • Paineastia • Irtotavara • Muu, mikä:
POP-jätteestä jätteen kuljetustapa	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): • Maantie • Rautatie • Meri/laiva • Lentokone • Sisävesi/laiva • Muu (täsmennettävä mikä)
Saostus- ja umpisäiliölietteestä lietesäiliön tyyppi	Valitaan seuraavista: • Saostussäiliö tai pienpuhdistamo, joka sisältää vain pesuvettä • Saostussäiliö tai pienpuhdistamo, joka sisältää käymäläjätevettä ja pesuvettä • Umpisäiliö, joka sisältää käymäläjätevettä ja pesuvettä • Umpisäiliö, joka sisältää käymäläjätevettä • Muu, mikä?
Jäteöljystä jäteöljyn tyyppi	Valitaan seuraavista: • Moottori- ja vaihteistoöljyjäte • Teollisuusöljyjäte • Käytöstä poistetut teollisuusemulsiot • Liitteessä 3 säädetyn jäteluettelon nimikkeeseen 19 02 07* kuuluvat öljynerotuksessa syntyvät öljyt ja konsentraatit
Jätteen käsittelypaikka, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi	Esimerkiksi vastaanottajan toimipaikan tai laitoksen nimi ja osoite tai, jos jäte toimitetaan esimerkiksi hyödynnettäväksi maarakentamisessa, työmaan osoite.

Liite 4: Jätteen tuottajan kirjanpitovelvoitteet

Jätteen tuottajan kirjanpitovelvoitteista on säädetty jäteasetuksen 33 §:ssä. Sen mukaan syntyvästä jätteestä on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa ja kirjanpito on laadittava mahdollisuuksien mukaan toimipaikoittain. Jätteen tuottajan kirjanpidossa⁴⁵ on oltava taulukossa luetellut tiedot.

Jätteen tuottajan kirjanpidossa jäteasetuksen 33 §:n ja liitteen 5 mukaan edellytetyt tiedot (Lähteet: Ympäristöministeriö, 2023a; Ympäristöministeriö, 2023b)

Kirjanpitotieto (33 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen määrä	Massa tonneina tai kilogrammoina
Jätenimike	Jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelon mukainen jätenimike ja sen tunnusnumero
Kuvaus jätelajista	Sanallinen kuvaus, joka voi koostua esimerkiksi seuraavista tiedoista: - Nimi, jolla jäte yleisesti tunnetaan - Koostumus, jos on kyse seoksesta - Olomuoto ja tarvittaessa kuiva-ainepitoisuus - Muut ominaisuudet
Jätteen tyyppi	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Vaaraton jäte - Vaarallinen jäte - POP-jäte - Pysyvä jäte (vain kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä)
Toiminta, jossa jäte on syntynyt	Valitaan seuraavista: - Maa-, metsä- ja kalatalous - Teollisuus - Rakentaminen (sisältää uudisrakentamisen, korjausrakentamisen ja purkamisen) - Yhdyskunnat (asuminen, hallinto, kauppa ja palvelut) - Kaivannaistoiminta - Energiahuolto - Jätehuolto ja kierrätys - Muu (täsmennettävä mikä)
Vaarallisesta jätteestä vaaraominaisuudet	EU:n jätedirektiivin liitteen III (annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014 ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997) mukaiset pääasialliset vaaraominaisuudet
POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet	EU:n POP-asetuksen ((EU) 2019/1021) liitteessä IV luetellut yhdisteet
Jätteen vastaanottajan ja kuljettajan tunnistetiedot	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot

⁴⁵ Taulukossa esitettyjen tietovaatimusten lisäksi jäteasetuksen 34–35 §:ssä on elintarvikejätteen ja yhdyskuntajätevesiliikkeen tuottajille asetettu eräitä kirjanpitoa koskevia lisävaatimuksia.

Kirjanpitoieto (33 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen käsittelypaikka, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi	Esimerkiksi vastaanottajan toimipaikan tai laitoksen nimi ja osoite tai, jos jäte toimitetaan esimerkiksi hyödynnettäväksi maarakentamisessa, työmaan osoite. ¹⁾
Jätteen käsittelytapa, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi	- Jätteen käsittelytavan sanallinen kuvaus, sekä - Käsittelytoimen luokitus jäteasetuksen liitteen 1 tai 2 mukaisesti (R- tai D-koodi)

¹⁾ Valtioneuvoston asetuksen 978/2021 33 §:n perustelut

Liite 5: Jätteen käsittelijän kirjanpitovelvoitteet

Jätteen käsittelijän kirjanpitovelvoitteista on säädetty jäteasetuksen 36 §:ssä. Sen mukaan ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukoiden 1 ja 2 kohdassa 13 tarkoitetussa jätteen ammattimaisessa tai laitospäivä käsittelyssä tai ympäristöluvanvaraisessa toiminnassa käsitellyistä jätteistä on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa. Kirjanpito on mahdollisuuksien mukaan laadittava toimipaikoittain. Jätteen käsittelijän kirjanpidossa⁴⁶ on oltava taulukossa luetellut tiedot.

Jätteen käsittelijän kirjanpidossa jäteasetuksen 36 §:n ja liitteen 5 mukaan edellytetyt tiedot (Lähde: Ympäristöministeriö, 2023a)

Kirjanpitotieto (36 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen määrä	Massa tonneina tai kilogrammoina
Jätenimike	Jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelon mukainen jätenimike ja sen tunnusnumero (EWC-koodi)
Kuvaus jätelajista	Sanallinen kuvaus, joka voi koostua esimerkiksi seuraavista tiedoista: - Nimi, jolla jäte yleisesti tunnetaan - Koostumus, jos on kyse seoksesta - Olomuoto ja tarvittaessa kuiva-ainepitoisuus - Muut ominaisuudet
Jätteen tyyppi	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Vaaraton jäte - Vaarallinen jäte - POP-jäte - Pysyvä jäte (vain kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä)
Maa, josta jäte on peräisin	
Suomesta peräisin olevasta jätteestä toiminta, jossa jäte on syntynyt	Valitaan seuraavista: - Maa-, metsä- ja kalatalous - Teollisuus - Rakentaminen (sisältää uudisrakentamisen, korjausrakentamisen ja purkamisen) - Yhdyskunnat (asuminen, hallinto, kauppa ja palvelut) - Kaivannaistoiminta - Energiahuolto - Jätehuolto ja kierrätys - Muu (täsmennettävä mikä)
Vaarallisesta jätteestä vaaraominaisuudet	EU:n jätedirektiivin liitteen III (annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014 ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997) mukaiset pääasialliset vaaraominaisuudet
POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet	EU:n POP-asetuksen ((EU) 2019/1021) liitteessä IV luetellut yhdisteet
Jätteen edellisen haltijan tunnistetiedot, jos jäte tuodaan muualta	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot

⁴⁶ Taulukossa esitettyjen tietovaatimusten lisäksi jäteasetuksen 36–37 §:ssä on asetettu yhdyskuntajätteen esikäsittelylaitoksille ja polttolaitokselle, yhdyskuntajätteen poltossa syntyneen tuhkan käsittelylaitoksille sekä jäteöljyn käsittelijöille eräitä kirjanpitoa koskevia lisävaatimuksia.

Kirjanpito tiedo (36 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen edellisen kuljettajan tunnistetiedot, jos jäte tuodaan muualta	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot
Jätteen käsittelytapa	- Jätteen käsittelytavan sanallinen kuvaus, sekä - Käsittelytoimen luokitus jäteasetuksen liitteen 1 tai 2 mukaisesti (R- tai D-koodi)
Tiedot jätteen käsittelyssä syntyvästä jätteestä	Seuraavat tiedot merkittynä ja eroteltuna samalla tavoin kuin jätteen tuottajan kirjanpidossa (ks. liite 4): - Jätteen määrä - Jätteen nimi - Kuvaus jätelajista - Jätteen tyyppi - Toiminta, jossa jäte on syntynyt; - Vaarallisesta jätteestä vaaraominaisuudet - POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet - Jätteen vastaanottajan ja kuljettajan tunnistetiedot - Jätteen käsittelypaikka, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi - Jätteen käsittelytapa, jos jäte toimitetaan muualle käsiteltäväksi
Jätteen valmistelussa uudelleenkäyttöön, kierrätyksessä tai muussa hyödyntämisessä syntyvät tuotteet ja materiaalit sekä kunkin tuotteen tai materiaalin määrä ja käyttötarkoitus	- Sanallinen kuvaus tuotteesta tai materiaalista - Sanallinen kuvaus tuotteen tai materiaalin käyttötarkoituksesta
Ominaisjättemäärä	Jätteiden kokonaismääränä ja toiminnalle tyypillisten jätteiden määrä suhteessa muuttujaan, joka mahdollisimman hyvin kuvaa toiminnan laajuutta. Tällaisia muuttujia ovat toimialasta riippuen henkilötöyvuosien määrä, liikevaihto, tuotannon määrä, hoitovuorokaudet, yöpymisten määrä ja liiketilan pinta-ala.

Liite 6: Jätteen kuljettajan, välittäjän ja kerääjän kirjanpitovelvoitteet

Jätteen kuljettajan, välittäjän tai kerääjän kirjanpidossa on oltava taulukossa esitetyt jäteasetuksen 38 §:n ja liitteen 5 mukaiset tiedot (Ympäristöministeriö, 2023a).

Jätteen kuljettajan, välittäjän tai kerääjän kirjanpidossa jäteasetuksen 36 §:n ja liitteen 5 mukaan edellytetyt tiedot (Lähde: Ympäristöministeriö, 2023a)

Kirjapitotieto (38 §)	Tiedon merkitsemistapa ja erottelu (liite 5)
Jätteen määrä	Massa tonneina tai kilogrammoina
Jätenimike	Jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelon mukainen jätenimike ja sen tunnusnumero
Kuvaus jätelajista	Sanallinen kuvaus, joka voi koostua esimerkiksi seuraavista tiedoista: - Nimi, jolla jäte yleisesti tunnetaan - Koostumus, jos on kyse seoksesta - Olomuoto ja tarvittaessa kuiva-ainepitoisuus - Muut ominaisuudet
Jätteen tyyppi	Valitaan seuraavista (yksi tai useampi): - Vaaraton jäte - Vaarallinen jäte - POP-jäte - Pysyvä jäte (vain kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä)
Vaarallisesta jätteestä vaaraominaisuudet	EU:n jätedirektiivin liitteen III (annettu komission asetuksella (EU) N:o 1357/2014 ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/997) mukaiset pääasialliset vaaraominaisuudet
POP-jätteestä sen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet	EU:n POP-asetuksen ((EU) 2019/1021) liitteessä IV luetellut yhdisteet
Jätteen luovuttaneen kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan tunnistetiedot	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot
Jätteen kuljetuksen tai jätteen vastaanoton ja luovutuksen päivämäärät	
Jätteen vastaanottajan tunnistetiedot	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot
Jätteen kuljettajan tunnistetiedot	- Jos kyse on yrityksestä tai muusta yhteisöstä: nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot - Jos kyse on luonnollisesta henkilöstä: nimi ja yhteystiedot

Liite 7: Ympäristölupahakemuksessa vaadittavat tiedot

Ympäristölupahakemuksen tietovaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta (713/2014) 3–7 §:ssä⁴⁷ seuraavasti:

3 § Lupahakemuksen ja ilmoituksen sisältö

Lupahakemuksessa ja ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä tarkoitetussa ilmoituksessa on oltava:

- 1) toiminnanharjoittajan yksilöinti- ja yhteystiedot sekä laitoksen nimi, toimiala ja sijaintipaikka;
- 2) tiedot kiinteistöstä ja sillä sijaitsevista laitoksista ja toiminnasta sekä näiden haltijoista;
- 3) yleiskuvaus toiminnasta sekä yleisölle tarkoitettu tiivistelmä lupahakemuksessa ja ilmoituksessa esitetyistä tiedoista;
- 4) lupaharkinnan ja ilmoitusta koskevan päätösharkinnan kannalta tarpeelliset tiedot toiminnan tuotannosta, prosesseista, laitteistoista, rakenteista ja niiden sijainnista;
- 5) tiedot toiminnan sijaintipaikasta ja sen ympäristöolosuhteista;
- 6) tiedot toiminnan päästöjen laadusta ja määrästä veteen, ilmaan ja maaperään sekä toiminnan aiheuttamasta melusta ja tärinästä;
- 7) tiedot syntyvistä jätteistä ja toiminnassa syntyvien aineiden tai esineiden luokittelusta sivutuotteiksi jätelain 5 a §:ssä säädettyjen edellytysten mukaisesti sekä tiedot jätteiden ja sivutuotteiden ominaisuuksista ja määrästä;
- 8) arvio toiminnan vaikutuksista ympäristöön;
- 9) toiminnan suunniteltu aloitusajankohta;
- 10) selvitys toiminnan sijaintipaikan rajanaapureista sekä muista asianosaisista, joita toiminta ja sen vaikutukset erityisesti saattavat koskea.

Lisäksi lupahakemuksessa ja ilmoituksessa on oltava, jos se on toiminnan luonne ja vaikutukset huomioon ottaen päätösharkinnan kannalta tarpeellista:

- 1) käytettävissä olevat tiedot ympäristön laadusta;
- 2) tiedot käytettävistä polttoaineista ja niiden varastoinnista, säilytyksestä ja kulutuksesta sekä käytettävästä tai tuotettavasta energiasta ja veden käytöstä;
- 3) tiedot käytettävistä raaka-aineista, kemikaaleista ja muista tuotantoon käytettävistä materiaaleista sekä niiden varastoinnista, säilytyksestä ja kulutuksesta;
- 4) arvio energian ja materiaalien käytön tehokkuudesta;
- 5) arvio toimintaan liittyvistä riskeistä, onnettomuuksien estämiseksi suunnitelluista toimista sekä toimista häiriötilanteissa taikka arvion sisältävä ympäristönsuojelulain 15 §:n mukainen varautumissuunnitelma;
- 6) yksilöidyt tiedot toiminnan päästölähteistä ja niiden päästöistä sekä melutasosta;
- 7) arvio parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisesta suunnitellussa toiminnassa;
- 8) selvitys päästöjen vähentämistä ja puhdistamista koskevista toimista;
- 9) selvitys maaperän ja pohjaveden suojelemista koskevista toimista ja pilaantumisriskin perusteella tehtävä arvio maaperän ja pohjaveden tarkkailutarpeesta ja mahdollisen määräajoin toteutettavan tarkkailun aikavälistä;
- 10) tiedot veden hankinnasta ja viemäroinnistä;
- 11) tiedot liikenteestä ja liikennejärjestelyistä;

⁴⁷ Viimeisin huomioitu asetuksen muutos 979/2021.

- 12) selvitys suunnitelluista toimista jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, jätteiden hyödyntämiseksi ja loppukäsittelymiseksi jätelain 8 §:n mukaisesti, jätteiden keräyksestä ja kuljetuksesta sekä siitä, mihin jätteet on tarkoitus toimittaa hyödynnettäviksi tai loppukäsiteltäviksi;
- 13) selvitys mahdollisesta ympäristöasioiden hallintajärjestelmästä;
- 14) tiedot toiminnan seurannasta ja tarkkailusta, ympäristöön kohdistuvien päästöjen ja niiden vaikutusten tarkkailusta sekä käytettävistä mittausmenetelmistä ja -laitteista, laskentamenetelmistä ja niiden laadunvarmistuksesta.

Jos lupahakemus koskee direktiivilaitoksen toimintaa, hakemuksessa on aina oltava 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Lisäksi direktiivilaitoksen lupahakemuksessa on oltava:

- 1) tieto laitoksen pääasiallisesta toiminnasta, jos laitoksella harjoitetaan useita ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 1 mukaisia toimintoja;
- 2) kuvaus tekniikoista, joilla pyritään ehkäisemään laitoksen aiheuttamat päästöt tai vähentämään niitä;
- 3) tiivistelmä hakijan tarkastelemista tekniikoiden ja toimenpiteiden päävaihtoehtoista;
- 4) tarvittaessa perusteltu esitys ympäristönsuojelulain 78 §:n mukaisten lievempien päästöraja-arvojen soveltamiseksi;
- 5) selvitys merkityksellisten vaarallisten aineiden käytöstä ja syntymisestä toiminnassa sekä arvio perustilaselvityksen laatimistarpeesta.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava käsityksensä siitä, miltä osin hakemus tai ilmoitus sisältää salassa pidettäviä tietoja. Salassa pidettävät tiedot on esitettävä erillisessä liitteessä, jos se on mahdollista.

4 § Hakemukseen ja ilmoitukseen liitettävät tiedot

Hakemukseen tai ilmoitukseen on liitettävä tarpeen mukaan:

- 1) muut myönnettyt luvat ja mahdollinen sopimus yleiseen tai toisen viemäriin liittymisestä ja hakemuksessa tarkoitettujen jätevesien johtamisesta;
- 2) ajan tasalla oleva mittakaavaltaan riittävän tarkka kartta, josta ilmenee toiminnan sijainti, mahdolliset päästöt ja aiheuttavat kohteet sekä toiminnan haitallisten vaikutusten arvioimiseksi olennaiset kohteet ja asianosaisten kiinteistöt;
- 3) asemapiirros, josta ilmenee rakenteiden ja ympäristön kannalta tärkeimpien prosessien ja päästökohtien sijainti;
- 4) prosessikaavio, josta ilmenee olennaiset päästölähteet;
- 5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettu suuronnettomuuden vaaran arvioimiseksi laadittu selvitys tai ympäristönsuojelulain 115 §:ssä tarkoitettu sisäinen pelastussuunnitelma;
- 6) ehdotus tarkkailun järjestämiseksi;
- 7) kemikaaliluettelo.

Velvollisuudesta liittää hakemukseen tietoja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettua arvioinnista säädetään ympäristönsuojelulain 39 §:ssä. Velvollisuudesta liittää direktiivilaitoksen hakemukseen perustilaselvitys säädetään ympäristönsuojelulain 82 §:ssä ja velvollisuudesta liittää nimelliseltä sähköntuotantoteholtaan vähintään 300 megawatin polttolaitoksen toiminnan aloittamista koskevaan hakemukseen hiilidioksidin talteenottoa koskevia tietoja säädetään ympäristönsuojelulain 100 §:ssä.

5 § Lisätiedot päästöistä vesistöön

Jos laitos tai toiminta aiheuttaa päästöjä vesistöön, lupahakemuksessa on oltava:

- 1) purkuvesistön yleiskuvaus ja tiedot virtaamista, veden laadusta, kalastosta sekä kalastuksesta;
- 2) tiedot vesistön käytöstä;
- 3) selvitys toiminnan vaikutuksesta veden laatuun, kalastoon ja muihin vesieliöihin;
- 4) selvitys päästöjen vaikutuksista vesistön käyttöön;
- 5) selvitys vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä;
- 6) arvio mahdollisuuksista estää vesistön pilaantumisesta aiheutuva korvattava vahinko;
- 7) korvauskysymysten ratkaisemiseksi tarpeelliset kiinteistötiedot ja arvio päästöjen aiheuttamista vahingoista sekä ehdotus niiden korvaamisesta, jos päästöistä arvioidaan aiheutuvan korvattavaa vahinkoa.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa koskevassa hakemuksessa on oltava selvitys asukasvastineluvusta ja typenpoiston tarpeesta. Eläinsuojaa koskevassa hakemuksessa on oltava selvitys lannan ja virtsan levitykseen käytettävissä olevasta alueesta ja sen pinta-alasta tai lannan muusta hyödyntämisestä sekä laidun- ja jaloittelualueista. Maidontuotantotilaa koskevassa hakemuksessa on oltava selvitys maitohuonejätevesien käsittelystä.

Edellä 1 momentin mukaiset tiedot on esitettävä tarpeellisin osin johdettaessa jätevesiä maahan tai muuhun uomaan kuin vesistöön.

6 § Lisätiedot jätteistä ja jätehuollosta

Jos toiminta koskee jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä, lupahakemuksessa on oltava selvitys:

- 1) hyödynnettäväksi tai loppukäsiteltäväksi aiotun jätteen laadusta ja määrästä;
- 2) alueesta, jolta jätettä aiotaan ottaa hyödynnettäväksi tai loppukäsiteltäväksi;
- 3) hakijan järjestämästä jätteen keräyksestä ja kuljetuksesta;
- 4) jätteen hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä kaaviopiirros hyödyntämisen tai loppukäsittelyn kulusta;
- 5) hyödyntämisen tai loppukäsittelyn tuottaman jätteen laadusta ja määrästä sekä siinä syntyvän jätteen hyödyntämisestä tai loppukäsittelystä;
- 6) jätteestä, joka käytyään läpi hyödyntämistoimen ei enää ole jätettä jätelain 5 b §:ssä säädettyjen jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien edellytysten nojalla;
- 7) ympäristönsuojelulain 59 §:n mukaisesta vakuudesta;
- 8) hakijan käytettävissä olevasta alan asiantuntemuksesta.

Hakemukseen on liitettävä jätelain 120 §:ssä tarkoitettu jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma.

Kaatopaikkaa koskevassa hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot:

- 1) kaatopaikan rakentamisesta ja rakenteesta;
- 2) kaatopaikan käytöstä ja hoidosta;
- 3) kaatopaikan kokonaistyyttötilavuudesta;
- 4) kaatopaikan käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta;
- 5) vahinkotilanteisiin varautumisesta ja niiden hoitamisesta.

Jos toimintaan sovelletaan jätteen polttamisesta annettua valtioneuvoston asetusta, hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot:

- 1) poltossa syntyvän lämmön hyödyntämisestä ja polton energiatehokkuudesta;
- 2) toimista poltossa syntyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi sekä sen hyödyntämisestä tai loppukäsittelystä.

Jos toimintaan sovelletaan kaivannaisjätteistä annettua valtioneuvoston asetusta, hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot kaivannaisjätteen jätealueen ehdotetusta sijainnista ja tarvittaessa vaihtoehtoisista sijoituspaikoista. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavasta kaivannaisjätteen jätealueesta sisäinen pelastussuunnitelma.

7 § Lisätiedot pohjavesialueella

Vedenhankintakäyttöön soveltuvalle pohjavesialueelle sijoitettavaa toimintaa koskevassa hakemuksessa on oltava, jos se on lupaharkinnan kannalta tarpeellista:

- 1) hydrogeologinen yleiskuvaus pohjavesialueesta;
- 2) selvitys pohjaveden tilasta ja maaperän laadusta;
- 3) tiedot pohjaveden pinnankorkeuksista ja virtaussuunnista;
- 4) selvitys toimenpiteistä, joilla estetään päästöt maaperään ja pohjaveteen sekä muista suunnitelluista pohjaveden suojaustoimenpiteistä;
- 5) selvitys kaivoista ja vedenottamoista sekä hankkeen vaikutuksista niihin;
- 6) selvitys vesilain (587/2011) 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetuista suoja-alueista ja suoja-aluemääräyksistä.

Sanasto ja lyhenteet

AVI	Aluehallintovirasto
ECHA	Euroopan kemikaalivirasto
CE-merkintä	Merkintä, jolla tuotteen valmistaja tai valtuutettu edustaja vakuuttaa, että tuote täyttää tuotetta koskevien EU:n direktiivien ja asetusten olennaiset vaatimukset
BDE-yhdisteet	Bromidifenyylieetterit (POP-yhdisteitä)
EEJ (EoW)	Ei enää jätettä (engl. End-of-Waste), jätteeksi luokittelun päättyminen (jätelain 5 b §)
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
eLUPA	Valtion viranomaisten ympäristöasioiden sähköinen lupapalvelu
HBCDD	Heksabromisyklododekaani (POP-yhdiste)
HP-luokka	Jätteiden vaaraominaisuusluokka; HP-luokat kuvaavat ominaisuuksia, jotka tekevät jätteestä vaarallista. HP-luokat ja niitä koskevat kriteerit on säädetty jätedirektiivin (2008/98/EY) liitteessä III.
Jätehuolto	Jätteen keräys, kuljetus, hyödyntäminen ja loppukäsittely, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä (jätelain 6 § 1 mom. 16-kohta)
Jäteluettelo	Jäteasetuksen (978/2021) liite 3, jossa luetellaan yleisimmät jätteet sekä vaaralliset jätteet
Jätenimike	Jäteasetuksen liitteen 3 jäteluettelon kuusinumeroisella tunnusnumerolla varustettu nimike, johon jäte luokitellaan. Jäteluettelon jätenimikkeitä käytetään mm. jätelain mukaisessa kirjanpidossa, siirtoasiakirjoissa ja jätteen vastaanottajalle toimitettavissa tiedoissa.
Jätteen haltija	Jätteen tuottaja, kiinteistön haltija tai muu, jonka hallussa jäte on (jätelain 6 § 1 mom. 11-kohta)
Jätteen tuottaja	Se, jonka toiminnasta syntyy jätettä tai jonka esikäsittely-, sekoittamis- tai muun toiminnan tuloksena jätteen ominaisuudet tai koostumus muuttuvat (jätelain 6 § 1 mom. 10-kohta)
PCB	Polyklooratut bifenyylit (POP-yhdisteitä)
POP-jäte	Jäte, joka sisältää EU:n POP-asetuksen (EU) 2019/1021 liitteessä IV lueteltuja pysyviä orgaanisia yhdisteitä vähintään mainitussa liitteessä säädetyn pitoisuusrajan mukaisina pitoisuuksina (jätelain 6 § 1 mom. 8-kohta)
POP-yhdiste	Pysyvä orgaaninen yhdiste
SCCP	Lyhytketjuiset klooriparafiinit (POP-yhdisteitä)

SVHC-aine	REACH-asetuksen mukainen erityistä huolta aiheuttava aine (engl. Substance of Very High Concern); SVHC-aineiksi tunnistetut aineet löytyvät Euroopan kemikaaliviraston ylläpitämältä kandidaattilistalta (REACH-asetus 59 artikla).
Tuottajavastuu	Tuotteen tuottajan (yleensä valmistaja tai maahantuoja) velvollisuus järjestää markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuolto sekä vastata siitä aiheutuvista kustannuksista. Tuottajavastuu koskee tiettyjä erikseen nimettyjä jätelajeja.
UVCB-aine	Aine, jolla tuntematon tai vaihteleva koostumus tai joka on monimutkainen reaktiotuote tai biologinen aine (engl. Substances of Unknown or Variable composition, Complex reaction products or Biological material).
Vaarallinen jäte	Jäte, jolla on jokin vaarallinen ominaisuus (vaaraominaisuus) (jätelain 6 § 1 mom. 1-kohta). Jätteiden vaaraominaisuudet (HP-luokat) on lueteltu jätedirektiivin (2008/98/EY) liitteessä III.
Vaaraton jäte	Jäte, jolla ei ole vaaraominaisuuksia (jätelain 6 § 1 mom. 1-kohta)
VAK	Vaarallisten aineiden kuljetus
Yhdyskuntajäte	Vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien paperi-, kartonki-, lasi-, metalli-, muovi-, tekstiili- ja biojäte sekä käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut ja suurikokoiset esineet, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvä jäte, ei kuitenkaan saostus- ja umpisäiliöliete (jätelain 6 § 1 mom. 2-kohta)

Lainsäädäntöviittaukset

Kansalliset säädökset:

Ajoneuvolaki	82/2021
Asetus eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä	555/2013
Asfalttiasema-asetus	Valtioneuvoston asetus asfalttiasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista 846/2012
AVI:n maksuasetus	Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista heinä–joulukuussa vuonna 2023 867/2023
Betoniasema-asetus	Valtioneuvoston asetus kiinteän betoniaseman ja betonituotetehtaan ympäristönsuojeluvaatimuksista 858/2018
Betonimurskeen EEJ-asetus	Valtioneuvoston asetus betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista 466/2022
ELY:n maksuasetus	Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2023 1357/2022
Jäteasetus	Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021
Jätelaki	646/2011
Kaatopaikka-asetus	Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista 331/2013
Kemikaalilaki	599/2013
Laki eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä	954/2012
Maankäyttö- ja rakennusasetus	895/1999
Maankäyttö- ja rakennuslaki	132/1999
MARA-asetus	Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa 843/2017
Pakkaus- ja pakkausjäteasetus	Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä 518/2014
Rakentamislaki	751/2023, tulee voimaan 1.1.2025
VAK-laki	Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta 541/2023
Ympäristönsuojeluasetus	713/2014
Ympäristönsuojelulaki	527/2014

EU-säädökset:

CLP-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta
EEJ-asetus, kupariromu	Komission asetus (EU) N:o 715/2013 arviointiperusteista sen määrittämiseksi, milloin kupariromu lakkaa olemasta jätettä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY nojalla
EEJ-asetus, lasimurska	Komission asetus (EU) N:o 1179/2012 arviointiperusteista sen määrittämiseksi, milloin lasimurska lakkaa olemasta jätettä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY nojalla
EEJ-asetus, romumetalli	Neuvoston asetus (EU) N:o 333/2011 arviointiperusteista sen määrittämiseksi, milloin tietyntyyppiset romumetallit lakkaavat olemasta jätettä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY nojalla
EU:n jäteluettelo	Komission päätös 2014/955/EU jäteluettelosta annetun päätöksen 2000/532/EY muuttamisesta
Jätedirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta
Jätedirektiivin liite III	Komission asetus (EU) N:o 1357/2014 jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY liitteen III korvaamisesta Neuvoston asetus (EU) 2017/997 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY liitteen III muuttamisesta vaarallisuusominaisuuden HP 14 ”ympäristölle vaarallinen” osalta
Lannoitevalmisteasetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1009 EU-lannoitevalmisteiden asettamista saataville markkinoilla koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetusten (EY) N:o 1069/2009 ja (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) N:o 2003/2003 kumoamisesta
POP-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1021 pysyvistä orgaanisista yhdisteistä (uudelleenlaadittu)
Rakennustuoteasetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 305/2011 rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta ja neuvoston direktiivin 89/106/ETY kumoamisesta
REACH-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta

Lähteet

- Alaranta J., 2016. Jäännösmateriaalien rekisteröinti REACH-asetuksen mukaan. Ympäristöjuridiikka 4/2016 s. 39–58.
- Attila M., 2021. Syyt yli vuoden kestäneisiin ympäristölupa hakemusten käsittelyaikoihin aluehallintovirastoissa 2018–2020. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:35. 36 s. ISBN 978-952-361-210-5 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-210-5>
- Danish EPA, 2014. Survey of shortchain and mediumchain chlorinated paraffins. Environmental project No. 1614, 2014. The Danish Environmental Protection Agency, 2014. 166 s. ISBN no. 978-87-93283-19-0 <https://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2014/11/978-87-93283-19-0.pdf>
- ECHA, 2010. Jätettä ja hyödynnettäviä aineita koskevat toimintaohjeet. Versio 2, toukokuu 2010. Euroopan kemikaalivirasto. 30 s. Helsinki, 2010. https://echa.europa.eu/documents/10162/2324906/waste_recovered_fi.pdf/5df40cf9-ac7b-467a-8bac-3d1dce901e65
- Euroopan komissio, 2018. Komission tiedonanto – Tekniset ohjeet jätteiden luokittelusta. Euroopan unionin virallinen lehti C 124, 9.4.2018. s. 1–134.
- Euroopan komissio, 2020. Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma, Puhtaamman ja kilpailukykyisemmän Euroopan puolesta. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. COM(2020) 98 final. Bryssel 11.3.2020.
- Euroopan komissio, 2022. Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta, asetuksen (EU) 2019/1020 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 305/2011 kumoamisesta. COM(2022) 144 final. Bryssel 30.3.2022.
- HE 199/2010 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. 15.10.2010.
- HE 40/2021 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. 8.4.2021.
- HE 139/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rakentamislainsäädäntöä koskeviksi laeiksi. 15.9.2022.
- Hietamäki M., Siili-Hakkarainen L., Lahtela J., Järvinen K., Vanala T., Serenius K., Leinonen K., 2016. Ympäristövalvonnan ohje. Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2016. Ympäristöministeriö. Helsinki, 2016. 141 s. ISBN 978-952-11-4609-1. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4609-1>
- Kauppila J., Turunen T., Häkkinen E., Salminen J., Lazarevic D., 2018. Jätteen luokittelun päättymisen hyödyt ja haitat. Ympäristöministeriön raportteja 9/2018. Ympäristöministeriö. Helsinki, 2018. 92 s. ISBN 978-952-11-4786-9 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4786-9>
- Lehtonen K., 2019. Purkutyöt – opas tekijöille ja teettäjille. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:29. Ympäristöministeriö. Helsinki, 2019. 84 s. ISBN 978-952-361-036-1. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-036-1>
- Meriläinen R., 2019. PCB-yhdisteiden käyttö maaleissa Suomessa. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Bio- ja kemianteekniikka, Insinöörityö, 2.12.2019. 61 s. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019121326503>
- Ramboll, 2019. Study to support the review of waste related issues in annexes IV and V of Regulation (EC) 850/2004, Final report. Ramboll Environment & Health GmbH. European Commission, January 2019. 392 s. ISBN 978-92-76-00168-3. <https://data.europa.eu/doi/10.2779/500330>
- Seppälä T., Häkkinen E., Munne P., Vikström L., Pyy O., Jouttijärvi T., Mehtonen J. ja Johansson M., 2012. Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan Tukholman yleissopimuksen velvoitteiden kansallinen täytäntöönpanosuunnitelma (NIP). Suomen ympäristökeskuksen raportteja 23/2012. Suomen ympäristökeskus. Helsinki, 2012. 70 s. ISBN 978-952-11-4093-8. <http://hdl.handle.net/10138/39855>
- Tukes, 2022a. REACH-rekisteröinti. <https://tukes.fi/kemikaalit/reach/rekisterointi>, viitattu 11.8.2022.
- Tukes, 2022b. Aineet esineissä. <https://tukes.fi/kemikaalit/reach/aineet-esineissa>, viitattu 11.8.2022.
- Valtioneuvosto, 2021. Uusi suunta - Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:1. 113 s. ISBN pdf: 978-952-383-658-7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-658-7>

- VAR-ELY, 2020. Jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelma, Laadintaohje toiminnanharjoittajalle. Opas 2/2020. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 8 s. ISBN 978-952-314-850-5. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-850-5>
- Wahlström M., Hradil P., Teittinen T., Lehtonen K., 2019. Purkukartoitus – opas laatijalle. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:30. Ympäristöministeriö. Helsinki, 2019. 33 s. ISBN 978-952-361-037-8. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-037-8>
- Ymparisto.fi, 2023. Ympäristölupa. <https://www.ymparisto.fi/fi/luvat-ja-velvoitteet/ymparistolupa>, viitattu 11.4.2023.
- Ympäristöministeriö, 2014. Jätelain eräiden säännösten tulkintalinjauksia. Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto. Muistio, 19.12.2014. 43 s. Saatavissa www-sivulta <https://ym.fi/jatelainsaadanto>
- Ympäristöministeriö, 2016. Pysyviä orgaanisia yhdisteitä sisältävien jätteiden käsittelyvaatimukset – EU:n POP-asetuksen jätteitä koskevat määräykset ja niiden soveltaminen sähkölaiteromuun ja romuajoneuvoihin. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2016. Ympäristöministeriö, Helsinki 2016. ISBN 978-952-11-4627-5. 81 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4627-5>
- Ympäristöministeriö, 2019a. Jätteen luokittelu vaaralliseksi jätteeksi – päivitetty opas. Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:2. Ympäristöministeriö. Helsinki, 2019. ISBN 978-952-361-001-9. 183 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-001-9>
- Ympäristöministeriö, 2019b. Jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen päätöksenteko. Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto. Muistio 30.8.2019. 30 s. Saatavissa www-sivulta <https://ym.fi/jatelainsaadanto>
- Ympäristöministeriö, 2019c. Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa. Soveltamisohje, Versio 2.7.2019. 54 s. Saatavissa www-sivulta <https://ym.fi/jatelainsaadanto>
- Ympäristöministeriö, 2022a. Kierrätyksestä kiertotalouteen, Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027. Ympäristöministeriön julkaisuja 2022:13. Ympäristöministeriö. Helsinki, 2022. 79 s. ISBN 978-952-361-266-2. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-266-2>
- Ympäristöministeriö, 2022b. Ympäristöviranomaisien toteuttaman ennakko- ja jälkivalvonnan asiointikanavat ja tietovirrat, Kokonaisarkkitehtuuriselvitys. Ympäristöministeriö, 31.5.2022. 50 s. Saatavissa www-sivulta <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM006:00/2022>
- Ympäristöministeriö, 2022c. Tapauskohtaisen jätteeksi luokittelun päättymistä ja sivutuotteita koskevan päätöksenteon kehittäminen. UTU-työryhmän väliraportti, 30.6.2022. 20 s. Saatavissa www-sivulta <https://ym.fi/jatelainsaadanto>
- Ympäristöministeriö, 2023a. POP-jätteen tunnistusopas. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:1. Ympäristöministeriö, Helsinki 2023. 97 s. ISBN 978-952-361-215-0. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-215-0>
- Ympäristöministeriö, 2023b. Terveystuotteen jätteen opas Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:11. Ympäristöministeriö, Helsinki 2023. 122 s. ISBN 978-952-361-255-6. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-255-6>
- Ympäristöministeriö, 2023c. Rakennustuotteiden kansalliset hyväksyntämenettelyt. <https://ym.fi/rakennustuotteiden-kansalliset-hyvaksyntamenettelyt>, viitattu 5.4.2023.

Jätelainsäädäntö – opas keraamisten materiaalien kierrättäjille

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Teemme tiedolla toivoa.

ISBN 978-952-11-5604-5 (PDF)
ISSN 1796-1726 (verkkokj.)